

Tony Cliff

21. YÜZYILA GİRERKEN

Marksizm

Tony Cliff
21. Yüzyıla Girerken
Marksizm

Uluslararası Akım Tanıtım Yayıncılık
İde Yayınları

İstanbul: Katip Mustafa Çelebi mah. Tel sokak
No: 18 / 4 Beyoğlu / İst.
Ankara: PK 896, 06446 Yenışehir

www.antikapitalist.net
posta@antikapitalist.net

Tony Cliff **Yirmibirinci yüzyıla girerken Marksizm**

Birinci baskı: **Haziran 1999**
Genişletilmiş İkinci baskı: **Haziran 2002**

Kapak ve mizanpaj: **Mustafa Çakır**

Kapak ve İç Baskı: **Yön Matbaacılık**
Çilt: **Yön Matbaacılık**

© Bütün Türkçe yayım hakları
Uluslararası Akım Tanıtım Yayıncılık Tic. Ltd' e aittir.

İçindekiler

Yaymevinden...	5
Bir Devrimcinin Yaşamı: Tony Cliff 1917-2000	7
Cliff ile Söyleşi: 16 Yaşındaki Kadar da Heyecanlıyım	11
Marksizm Halâ Güncel mi?	27
Neden Devrimci Partiye İhtiyacımız Var?	33
Marksizm ve Demokrasi	40
Demokratik Devrim mi, Sosyalist Devrim mi?	44
Ekim Devrimi: Ezilenlerin Şöleni	49
Dünya Devrimi Mümkün mü?	56
Emperyalizm ve Ezilen Uluslar	60
İşçi Sınıfı ve Ezilenler	64
Marksizm ve Ezilenler	75
Yahudiler, İsrail ve Soykırım	80
Devrimciler ve Reformizm	86
Stalinist Rejimler ve Devlet Kapitalizmi	90
Dıvarlar Yıkıldıktan 10 yıl Sonra Cliff'le Söyleşi:	96
Çhc, Mao, Ulusal Hareketler: Aksayan Sürekli Devrim	98
Marksist Teorinin Önemi	105
Kapitalizm ve Silahlı Kuvvetler	109
Umut ve Korkuyla Geçen Binyıl	112
Mayıs 68: İlham ve Uyarı	117
Faşizme Karşı Mücadele:	121
Gelecek İşçi Sınıfının	127
Yazarın Diğer Çalışmaları	133
Antikapitalist Yayınlar	135

Yayınevinden...

Eleştirel duruşu ve tabii tanımazlığı ile Marksist geleneğe önemli katkılar yapan, bu nedenle bir çok Marksist için ilham ve referans kaynağı olan Tony Cliff'i 9 Nisan 2000'de yitirdik.

Gerçek Marksist geleneğin dünyamın her yerinde inşası için çabalayan Cliff'in, çoğun Türkiye'deki okurlar için* özel olarak kaleme alınmış 11 makalesini bir araya getirdiğimiz 1000 adetlik birinci baskı (Haziran 1999), yalnızca Ankara ve İstanbul'daki elden satışlarla 1 yıl içinde tükendi. Birinci baskı yapıldıktan sonra Cliff'in Türkiyeli okur için Mart 2000'e kadar kaleme aldığı 8 makaleyi ve daha önce yazdığı 2 makale ve bir söyleşiye de kapsayan bu genişletilmiş ikinci baskının da aynı ilgiyi göreceğinden eminiz.

"*Başka Bir Dünya Mümkün*" diyenlere gelecek için büyük bir iyimserlik ve umut bırakan Cliff'in disiplini, düşüncelerindeki berraklığı ve ne kadar acı olursa olsun gerçeklerle yüz yüze gelmekteki kararlılığı Marksistler için kalıcı bir örnek ve ilham kaynağıdır.

"*İşçi sınıfının kurtuluşunun kendi escri olacağı*" ve "*devrimci bir işçi partisi inşasının hayati öncemi*" fikirlerini ısrarla vurgulayan Cliff'in berrak fikirlerinin 21. yüzyılda sosyalizm mücadelesine ışık tutacağına, Türkiye'de yeni bir devrimci kışağın ortaya çıkmasına büyük katkı sağlayacağına inanıyoruz.

İDE Yayınları / Haziran 2002

* Cliff, Türkiyeli okurlara Şubat 1998'den Ağustos 2000'e kadar "İşçi Demokrasisi", Eylül 2000'den bu yana da "antikapitalist" adıyla yayımlanmakta olan aylık gazire aracılığıyla seslenmiş. Çeşitli antikapitalist Gazire yazarları tarafından yapılan makaleleri orijinaline karşılıklı olarak zaman zaman neredese remiden çeviren, gerçekliğinde Cliff'e uzun ve uzun konuşmalar yaparak düzenleme, değişiklik ve ekleri yazarla tartışan Çiğdem Özbaş'ın katkıları, Cliff'in Türkiyeli okurla buluşmasında kritik bir öneme sahip.

*Bir devrimcinin yaşamı:
Tony Cliff 1917-2000*

Geçen yüzyılın ikinci yarısında mücadeleye atılan sosyalist kuşaklar için ilham kaynağı olan Tony Cliff'i 9 Nisan 2000 Pazar günü 82 yaşında kaybettik.

Bu ilham onun akıl almaz dinamizminden, her türlü baskıya karşı nefretinden ve fikirlerinin netliğinden kaynaklanıyordu.

Cliff, 1917'de Filistin'de doğdu. Eski Rus İmparatorluğu'ndan güç etmiş Yahudi bir ailenin oğluydu. 14-15 yaşlarında politik faaliyetlere katılmaya başladı. Bu arada, Naziler Almanya'da iktidara yürütiyordu.

Nazizm dehşetiyle yüz yüze kalmak zorunda kaldı. Avrupa'da yaşayan bir çok akrabası ölüm kamplarında yok oldu.

Hitler'in iktidara gelmesini kapitalistlerin sağladıklarını görüyorlardı ve devrimci sosyalist oldular.

Cliff, aynı zamanda kendisine sosyalist diyen örgütlenmelerin daha iyi bir dünya için mücadele etmekten vazgeçtiklerini görüyordu.

Alman Sosyal Demokrat Partisi, Hitler Alman anayasasına uygun davranıyor gerekçesiyle Hitler'e karşı mücadele etmiyordu. Alman Komünist Partisi ise Stalin'in emirlerine uyarak Hitler'in bir tehlike olmadığını iddia ediyordu.

Cliff daha iyi bir dünya için mücadele etmenin tek yolunun sürgündeki Rus devrimci Leon Traçki'nin çağrısını izlemek olduğunu görmeye başladı, hem kapitalizmi hem de Rusya'yı yöneten bürokrasiyi reddetti.

Baskılara karşı mücadele etmek için, o zaman İngiliz sömürgesi olan Filistin'de yaşayan Siyonist yerleşimcilerin fikirlerini de reddetti. Siyonist sendika Histadrut, Arapları işyerlerinden uzaklaştırma politikaları izliyordu. Solcu Siyonistler, Avrupa'daki Yahudilerin ezilmesine yanıt olarak İngiliz İmparatorluğuyla birleşerek yerel Arap nüfusun ezilmesi gerektiğini söylüyorlardı. Cliff'in ilk politik anlarından biri dönemin solcularının katıldığı bir toplantıda Yahu-

di ve Arap işçilerin birleşmesi çağrısı yaptığı için dayak yemesidir. 2. Dünya Savaşı sırasında, sömürgeciliği reddettiği için İngiliz otoriteleri tarafından Filistin'de hapse atıldı.

Cliff savaşın sonra İngiltere'ye göç etti. O zaman dünyanın üç-re birini yöneten bir imparatorluğun merkezinde sosyalizmi mücadelesi vermekte kararlıydı.

Dönemin İşçi Partisi hükümeti onu İrlanda'ya sürdü.

Ancak 1950'lerin başında, Muhafazakar Parti zamanında tekrar ailesiyle birleşmesine izin verildi.

Bu yıllarda Marksist teoriye çok önemli katkıları yaptı. O zaman batıda ve üçüncü dünya ülkelerinde kapitalizm karşıtlarının yüzde 90'undan fazlası Rusya ve diğer doğu bloğu ülkelerini sosyalist olarak görüyorlardı. 1940'da Stalin'in ajanı tarafından öldürülen Troçki'nin devamcısı olan küçük gruplar bile bu devletlerin "dejenere" olsa da "işçi devletleri" olduğu fikrini devam ettirdiler. Cliff'in kendisi de bu fikirleri savunmak üzere girişimle bulundu; ancak bu fikirlerin ne Rusya gerçeklerine, ne de Marks, Engels ve Lenin'in yazılarındaki devlet anlayışına uyduğunu gördü.

Gerçeklikle yüz yüze gelmekten korkmaksızın sosyalistlerin istikrarlı bir biçimde sömürge ve ezilmeye karşı mücadele edebilmesi için Rusya hakkında farklı bir anlayışa ihtiyaç olduğu sonucuna ulaştı. Bu önemli yol ayrımı analizini henüz 30 yaşındayken yazdığı Rusya'da Devlet Kapitalizmi kitabında sundu.

Daha sonraki yazılarında bu analizini Doğu Avrupa, Çin ve kendisini sosyalist olarak adlandıran pek çok rejimi de içerecek şekilde genişletti.

Ancak Cliff bu rejimlerin sosyalist olmadıklarını ifade etmekle kalmadı, aynı zamanda George Orwell'in 1984 adlı romanında tasvir edilen türden toplumsal değişimin ve muhalefetin asla başarılı olamayacağı çok baskıcı rejimler olduğu fikirleriyle de tartıştı.

Cliff, komünist diye adlandırılan bu ülkelerin devletlerin tek patron olduğu kapitalist bir biçim olduğunu gösterdi. Bu sistemler de, kapitalizmin diğer biçimlerinde olduğu gibi, toplumu kökten saracak potansiyele sahip çok daha büyük bir işçi sınıfının ortaya çıkmasına yol açıyorlardı. Bu analiz, 1956'da Macaristan'da, daha sonra Çekoslovakya'da, Polonya'da ve nihayet Rusya'da doğrulandı.

"Ne Washington ne Moskova" sloganı sosyalistlerin soğuk sa-

vaşın en zor yıllarında emperyalist rekabetin basıncına karşı direnmesini sağladı. Sosyalistlerin, Berlin Duvarı yıkıldığında ve Sovyetler Birliği çöktüğünde korkunç bir hayal kırıklığı yaşamalarını engelledi.

Cliff, devlet kapitalizmi analizinin yanı sıra hatı kapitalizminin de önemli bir analizini yaptı. Sosyalistler, kapitalizmi 1950 ve 60'larda ciddi bir kriz yaşamadığı için şaşkıncılar. Cliff sistemin geçici bir istikrara kavuşturduğunu gördü. Ancak bu kitlesel yıkım silahlarının çığ gibi büyüdüğü sürekli silahlanma ekonomisi sayesinde gerçekleşmekteydi. Bu durum ekonomik krizlerin yarattığı yıkımın nihai olarak geri dönmesine engel olamazdı ve haklı çıktı. Ekonomik krizler 74-76, 80-81 ve 90'larda geri döndü.

1950'lerde Rusya ve Batı kapitalizmine yönelik hayaller en yüksek noktadaydı. Cliff bu dönemde sadece bir kaç düzine üye ile sosyalist bir örgüt inşa etmek ve fikirlerini anlatabileceği çok küçük bir dinleyici grubuna ulaşmakla yetinmek zorunda kaldı. Tüm bunlara rağmen ülkenin bir köşesinden diğerine seyahat ederek toplantılarda konuştu. Onun bu özelliği hayatının en son günlerine kadar devam etti.

1968 yılı ABD'de öğrenci hareketi ve savaş karşıtı hareket, Fransa'daki genel grev ve Çekoslovakya'daki ayaklanmalarla bir dönüm noktasıydı. Binlerce insan sistemi sorgulamaya başlarken Cliff de çok sayıda dinleyici bulmaya başladı. Cliff'in örgütü, uluslararası sosyalistler, öğrenciler arasında hızla büyüdü.

Daha sonra 1969'da İşçi Partisi hükümeti sendikalara karşı yasalar geçirmeye çalıştı. Cliff sendika militanları için bu yasalara ilişkin bir broşür yazdı ve 20 bin kopya satıldı.

Daha sonra firekenlik anlaşmaları üzerine bir kitap yazarak bir çok yeni sosyalist olmuş öğrenciye sendika yasalarına dönük sosyalist argümanları fabrikalara, madenlere, limanlara taşınmaları için ilham verdi.

Aynı zamanda siyah ve Asyalılara karşı yükselen ırkçı saldırılar karşısında net bir sosyalist muhalefetin yaratılmasını garanti altına aldı. Uluslararası sosyalistler 1974'te Muhafazakar hükümetin devrilmesini sağlayan grev ve protestolarla dolu bu dönemde büyüdü. Cliff sosyalist fikirleri somut olarak ifade etmekteki büyük yeteneği, anlattığı hikayeler, sahip olduğu esprî repertuarı ve benzetmeleriyle binlerce aktivisti saygısını kazandı.

Ancak 1974'ten sonra sendika liderleri işyerlerindeki heyecana son vermek için yeni İşçi Partisi hükümeti ve işverenlerle işbirliği yaptılar.

İşverenler, işçi militanlarındaki politik kafa karışıklığından yararlanarak işçi örgütlenmelerine karşı saldırı başlattılar.

Cliff, bir kez daha gerçeklerle yüz yüze gelmekten kaçınmamak-taki ısrarını gösterdi.

İngiltere'de yükselen mücadele yıllarının artık bittiğini gören soldaki ilk insanlardan biri Cliff'ti ve sınıf hareketinde yeni bir "geriye çekilme" döneminin başladığını tartıştı. Bu analiz Sosyalist İşçi Partisi'ni (uluslararası sosyalistlerin yeni adı) 1980'lerin zor yıllarına hazırladı. Bu yıllar metal işçilerinin, madencilerin ve matbaa işçilerinin yenilgi yıllarıydı.

Bu yıllarda Cliff faaliyetlerini kesinlikle geçsetmemesine rağmen Lenin ve Troçki biyografilerini tamamladı. Cliff 80'lerin başında solda egemen olan İşçi Partisi'ne katılmak ve solcuların seçilmesini sağlamak gibi "kısa yoldan zafere kazanmaya" dönük fikirleri reddetti. Mücadelenin tekrar yükselmesi gerektiğini söyledi.

Hayatının son on yılında sadece İngiltere'de değil uluslararası düzeyde, İtalya, Almanya ve hepsinden öte Fransa'da yeniden politik hoşnutsuzluğun büyümesiyle mücadelenin tekrar yükselmeye başladığını gördü.

Bir kez daha sosyalist fikirler için yeni dinleyiciler vardı ve bir kez daha Cliff onlara ulaşmak için büyük çaba sarf etti.

Her konuşmasında, "eğer kitlesel devrimci örgütler inşa etmeyi başaramazsak sistemin krizlerinin yarattığı hoşnutsuzluğunun 1930'lardaki gibi faşist güçlerin büyümesine yol açabileceği" konusunu üzerinde durdu.

Şimdi gelişmiş kapitalist ülkelerin çoğunda ve Güney Kore, Zimbabve, Türkiye ve Polonya'da Tony Cliff tarafından geliştirilen fikirler üzerine yükselen örgütler var.

Bütün bu ülkelerde insanlar Cliff'in ölüm haberiyle üzüldüler ve bütün bu ülkelerde onun beynini ve kararlılığını özleyeceğiz.

Ancak bütün bu ülkelerde onun 70 yıllık mücadelesinden ilham alarak daha iyi bir dünya için kendi mücadelemizi bir kat daha artıracacağız.

İşçi Demokrasisi / Nisan 2000

Tony Cliff'le Röportaj: 16 yaşımıdaki kadar da Heyecanlıyım

Tony Cliff, 70'inci yaş günü vesilesiyle yapılan ve Temmuz 1987'de Socialist Workers Review'da yayımlanan bu röportajda, Filistin'de geçirdiği günlerden 87'lere kadar olan 55 yıllık süreci Alex Callinicos ve Lindsey German'a anlatıyor.

Devrimci olmaya yol açan ilk neden neydi?

1932 yılında, sosyalist oldum ve kendimi bir Marksist olarak görüyordum. Okuduğum iki kitabı çok iyi hatırlıyorum. Biri *Komünist Manifesto*, diğeri ise üç ciltlik *Kapital*'in kısaltılmış bir baskıydı. Bunlar kendimi komünist olarak görmemi sağladı.

Ancak beni esas motive eden Siyonist bir ailenin çocuğu olmam gerçeği idi. Biz orta sınıf bir aileydik. Göreli olarak, özellikle de Arap komşularımızla karşılaştırıldığında iyi bir yaşam standardımız vardı. Arap çocuklarını ayakkabısız görmenin şoku beni bu fikirle iten ilk şey oldu. Ailem Arap çocuklarının ayakkabısız olmasını verili bir durum olarak kabul ediyordu ve ben hiç böylesi bir yok-sunluk yaşamamıştım. Tabii ki o zaman, her ne kadar bunu bilmiyordum olsam da, bir Stalinisttim.

Kısa bir süre sonra çok önemli bir dönüm noktası yaşandı: 1933'ün başlarında Almanya'da Hitler'in zaferi. Bu, hayatımın geri kalanını değiştirdi. 1917 Ekim zaferi tarihsel olarak devrim açısından ne kadar önemliyse Hitler'in zaferi de karşı devrim açısından o kadar önemliydi.

Etkisi tam anlamıyla çok büyüktü. Bugünün sosyalistleri nasıl bir dönem olduğuna ilişkin herhangi bir fikre sahip değil. Stalin sosyal faşizm politikasına öncülük etti ve bu durum Hitler'in zaferine yardımcı oldu. O zaman bunu bilmiyordum, ama daha sonra Troçki'den okudum. Uluslararası düzeyde Stalinizm Alman işçi sınıfının yenilgisi üzerinden güçlendi. Hitler'den sonra, uluslararası işçi sınıfı Stalin'e çok daha bağımlı hissetti. Çoğu işçi için sanki bir

din haline gelmişti, kalpsiz dünyanın kalbi, güvenebilecekleri tek şey.

Yıllar sonra bir arkadaşım Rusya'dan bir çift bor sahibi oldu ve botları öptü. Bu, durumu özetliyor. Bir yanda milyonlarca askeri ile Hitler, öte yanda milyonlarca askeri ile Stalin vardı. Büyük bir çekim gücüydü.

Troçkistler için bu en temel sorundu. Troçki'nin fikirlerinin, iyi veya kötü olsun fark etmez, çekim gücü çok çok küçüktü. 1934 veya 35'de Filistin'de mülteci olan bir Alman Troçkistle karşılaştığımda yaşadığım şoku hatırlıyorum. Ona, Almanya'da kaç Troçkist olduğunu sormuştum. Hitler'in iktidara geliş arifesinde 100 kişi olduğunu söyledi.

Troçki'nin Almanya üzerine yazılan muhtemelen yazdıkları arasında en iyileri. Keskin, sert ve net, mükemmeller. Ancak bu fikirler pratiğe çevirmedi. Eğer Almanya'da mesela 10.000 kişilik bir örgütü olsaydı, o zaman 10.000 kişi büyük ihtimalle birleşik bir cephe oluşturmayı başarabileceklerdi. 8 milyon destekçisi olan SDP (Sosyal Demokrat Parti) veya 6 milyon destekçisi olan Komünist Partisi'yle değil ama 60.000 Sosyal Demokratın veya 20.000 Komünistin desteklediği bir birleşik cephe oluşturulabilirdi. Eğer 100.000 kişiyi harekete geçirebilirsenez, o zaman birleşik cephe fikrinin ne kadar anlamlı olduğunu pratikte kanıtlayabilirsiniz.

Sorun şu ki, yüz kişi ile iyi propaganda, somut propaganda yapılabilir ancak fikirlerin doğruluğunu ispatlayamazsın. Ben Troçkist olduğumda Troçkist olmak, Stalin'in o büyük çekim gücü nedeniyle, tam anlamıyla acı vericiydi. Hemen hemen herkes Moskova duruşmalarını destekliyordu.

Tüm bunlar benim politik gelişimimi şekillendirdi. Bir ucuından başlayarak örgüt inşa etmenin zorunluluğunu kabul etmekten başka alternatif yoktu. Troçki buna kadroların ilkel birikimi adını veriyordu.

Seni Stalinizmden koparan ve Troçkist yapan özellikle hangi düşünceydi? 4. Enternasyonal'i desteklemeye yönelten neydi?

Hitler'in zaferi dünyada olup bitenler hakkında gözümü açtı. Uluslararası politika üzerine yazdığım ilk makale Komünist Enternasyonal'in yedinci kongresi üzerinedi. Halk cephesini deşifre ettim. Makaledeki eleştirimin aşırı sol olduğuna iddiaya girmeye hazırım. Mükemmel olduğunu söylemeye çalışmıyorum, tam aksine.

Ancak, Halk Cephesi fikrine karşı içten gelen bir tepkiydi.

Troçki'nin *Rus Devrim Tarihi* ve otobiyografisini okudum. 1934 yada 35'de Almanya üzerine yazdıklarımı okudum. Bayağı bir şeyler daha okudum.

Ben Troçkist olmaya karar verir vermez, kadroların ilkel birikimi sorunumuz vardı. Filistin'de bu çok daha zordu. 1936 veya 37'ye kadar, belki daha da uzun bir süre ben yarı Siyonisttim. Siyonist olduğumun düşünmüyordum. Arapları savınma taraftarı ve anti-Siyonisttim. Ancak yoksul Yahudi mültecilerin Filistin'e gelmelerine izin verilmesi gerektiğini ve dışlanmalarını getireceğini tartışırdım. Adil olmayan bir uzlaşma olduğu, dönüp baktığımızda görülüyor.

Zorluklardan biri de, neredeyse tek başına başlamak zorunda olmak. İngiltere gibi, hataları ne olursa olsun, Marksist hareketin yüz yıllık bir geleneği yoktu. Filistin'de hiç böylesi bir şey yoktu. Yahudiler ve Araplar arasındaki bölünmüşlük nedeniyle her şey çok daha karmaşıktı. Çok daha karmaşıktı, çünkü Siyonist olan bir çok Yahudi kendini sosyalist olarak görüyordu. Lenin öldüğünde, Ben Gurion, Lenin'e saygı için bir günlük grev çağırıştı.

Tüm bu nedenlerle kadro inşa etmek demek Araplar arasında da kadro inşa etmek demektir. Bu son derece zordu. İngiltere'de bir Yahudi olmanız yada olmamanız pek bir şey değiştirmez. Aynı mahallede oturursunuz, aynı dili konuşuyorsunuz ve çocuklarınız aynı okula gider. Filistin'de durum karşılaştırılmayacak kadar daha zordu. Bir Filistinli Arapla aynı evde ilk kez 1947'de Dublin'de kaldım. Diller farklı. Dolayısıyla kadro inşası gerçekten çok zor bir iddiydı.

Örgütü inşa etmek için neredeyse on yıl çalıştım. 1946'da Filistin'i terk ettiğimde otuz kadar Yahudi ve yedi Arap'tan oluşuyorduk. Çok zor olduğu için ya bırakacaktık ya da çok kararlı olacaktık. Kestirme yol yok! Ama aynı zamanda da çok şey öğrendim. Ben onlara öğretmekten ziyade onlar bana öğretiyordu.

Araplar hakkında çok az şey biliyordum. Komünist Parti'nin yasal gazetesinin editöri ve aynı zamanda iyi bir entelektüel olan Jabra Nicola isimli bir adam vardı. Komünist Parti illegaldi ancak yasal bir gazeteleri vardı. O geceleri çalışıyordu. Gündüzleri tartışıyorduk. Birkaç ay boyunca beş altı saatlik tartışmalar yaptık. Sonunda onu Troçkizme kazanmıştım.

Adamın yaşam koşulları inanılmaz derecede zordu. Tek odalı bir ahşap evde eşi, kızı, kız kardeşi, onun büyük kızı ve acı içinde kanserden ölmek üzere olan annesiyle birlikte yaşıyordu.

Bu koşullarda yazmak zorundaydı ve çok iyi bir işçi entelektüeliydi. Bu adam benim duruşumu biçimlendirdi. Çünkü mesele Marksistlerin işçilere öğretmesi değildi; işçiler Marksistlere öğretmeliydi. Arap Komünist Partisi, Suriye Komünist Partisi ve Ortadoğu hakkında bana çok şey öğretti.

Filistin'deki baskı koşulları çalışmalarınızı nasıl etkiledi?

Karşımıza çıkan asıl zorluk baskı koşulları değildi. Bir çoğumuz hapse atıldı ancak bu asıl problem değildi. Asıl zorluk işçiler arasında kök salabilmektir. Tabii ki illegaldik. Savaş başladığında savaşa karşı bir bildiri çıkardığım için tutuklandım. Bildiride 'düşmanımız 1939'un saldırganları değil 1917'nin saldırganlarıdır. Düşmanın Almanlar değil, 1917'de Filistin'e giren İngilizler olduğunu anlatıyorduk.

Emperyalist savaşa karşı gerçekten de iyi bir bildiriydi. Akılsız başın cezası misali orijinal elyazması odamda kalmıştı. Her ne kadar kardeşimden temizlemesini istemiş olsam da sonuçta tutuklandım.

Bir grup inşa etmek orta doğu üzerine çok fazla araştırma yapmak anlamına geliyordu. 1935 yılında *Mısır'ın Tarımsal Sorunları*'nı yazdım; bugün bile o gün yazdıklarımın gurur duyduğum. Problemleri anlayabilmek için gerçekten çok çalışıyorduk. Sadece slogan savırmadık ya da Troçki'nin bize tüm cevapları hazır olarak verebileceğini söylemedik. Marksist olduğumuzu söylüyorduk. Marksizm bir eylem kılavuzudur bu nedenle yerel koşulları anlamak zorundaydık.

Hitler'in zafarından 2. Dünya Savaşı'nın sona erişine kadar geçen süre içerisinde hep şunu gördüm ki, Troçki tamimiyle haklıydı, Stalinizmin hiçbir geleceği yoktu, reformizmin geleceği yoktu ve bizim kadrolarımız 1. Dünya Savaşı'nın sonunda varolan devrimcilerden daha güçlüydüler.

Savaşı tam ortasında Troçki'nin ölümü geldi. Bu gerçekten hepimiz için korkunç bir şoktu. Troçki'nin makalelerini okumak için her hafta Amerikan *Militant*'ı alırdım. Aynı zamanda ABD'den *New Internationalist* da gelirdi. Bu olağanüstü makalelere sahip olabileceğin bir yerler olduğunu bilmek müthiş bir zevkti.

Bugün okuduğumuzda bu makalelerin o gün verdiği havanın kıymetini anlayabileceğinize inanmıyorum. Geri bir ülkede gerçekten de izole edilmiş bir ortamda; aniden bir fikir kaynağı ile karşılaştığımızı düşünün. Ve bunlar sadece genel fikirler değildi; hedefi her zaman asıl noktaya vuruyordu. Troçki çok somut yazardı bu nedenle onu kaderci olarak değerlendirenleri asla anlayamamışım. Ölümü şok ediciydi. Yetişkin olmama rağmen neredeyse ağlayıyordum. Çok korkutucuydum, yaşanan en kötü olaylardan biriydi.

Filistin'den ayrılmaya ve Avrupa'ya gelmene neden olan şey neydi?

Savaşın sonu gelmişti. Filistin'den ayrılma kararının nedeni Ortadoğu'daki bir devrimci faaliyetin Mısır merkezli olması gerektiği sonucuna varmamdı. Mısır Arap işçi sınıfının merkezidir. Siyonistler ile Arap Filistinliler arasındaki güçler dengesi Arapların asla kendi başlarına kazanamayacaklarını gösteriyor. Ne var ki benim için Mısır'a gidebilmek fiziksel olarak mümkün değildi. Orada yaşayabilmem için ABD, Fransa gibi bir dizi ülkeye gitmeye çalıştım ancak İngiltere'ye bir ziyaretçi olarak kabul edildim.

Avrupa'ya gelmek istememin bir nedeni, Doğu Avrupa üzerine bir kitap yazmaktı. Benim açımdan teorik olarak bazı şeylerin doğru olmadığı açıktı. Altı ülke daha Stalinist rejimlerle yönetiliyordu. Troçki, Stalinist bürokrasinin karşı devrimci olduğunu söylüyordu ve yazmayı planladığım bu kitap, dejenerer işçi devletleri teorisinin Doğu Avrupa'ya uygulanabilir olduğunu ve Troçki'nin haklı olduğunu ispatlayacaktı.

Paris'te Mandel'le buluşup 4. Enternasyonal dokümanlarını ele geçirdiğimde hayatımın şokunu yaşadım. Rusya'yı dejenerer işçi devletleri, Doğu Avrupa'yı ise kapitalist olarak karakterize ediyorlardı. Bu açıklama hiç de uygun gelmedi. Böylece ben de hepsinin dejenerer olmuş işçi devletleri olduğunu kanıtlamaya giriştim. Apaçık benzerlikler vardı aralarında; kontrol aynı orduda ve ekonomik yapılar aynı.

Troçki'nin haklı olduğunu kanıtlamak için kitap üzerinde altı ay çalıştım. Amacım yeni bir şey üretmek değildi. Ne var ki ilk bir iki ay gerçekten kaygılıydım. Sonunda teorik bir sorunu olduğu sonucuna ulaştım. Çünkü eğer bu ülkeler işçi sınıfının kendi eylemi olmaksızın, devlet mekanizmasını yıkmaksızın, devrimci bir parti olmaksızın işçi devletleri olsalardı bu durumu Marksizmle nasıl açık-

lanabilirdi? İşte böylece devlet kapitalizmi teorisine ulaştım.

O sıralarda beni sarsan başka şey daha vardı: İngiltere'deki işçilerin yaşam standartları yüksekti. İlk kez bir İngiliz işçisinin evini -sıradan bir evi- ziyaret ettiğim zamanı hatırlıyorum, mesleğini sormuştum o da 'engineer' (İngilizce'de iki anlama sahip; mühendis ve makine işçisi) olduğunu söylemişti. İngilizce'm pek iyi değildi bu yüzden onun üniversite diplomalı bir mühendis olduğunu söylediyim sandım. Oysa o sadece yarı vasıflı bir makine işçisiydi. Bu benim için tam bir şoktu! Çocuklar, 1930'lann çocuklarından çok daha iyi bir haldeydiler. Avrupa'da apakkabısı olmayan bir çocuğu gördüğüm tek yer Dublin'dir. Buralarda çocuklar raşitizm hastalığından ölmüyorlardı. Bu durum nihai krizin hemen köşede olduğunu fark etmeme yardımcı oldu.

Peki teorilerin nasıl gelişti?

Devrimciler için her zaman en büyük zorluk bir probleme çözüm bulmak değil; doğru soruyu sormaktır. RCP (İngiltere'deki 4. Enternasyonal) böyle yapmadı. Örneğin şöyle yazıyorlardı 'yakın gelecekte sadece 3 milyon işsiz olacağına inanan herkes reformist hayallerden muzdariptir.' 1945 Kasım'ında şunu da yazdılar: "Attlee Hükümeti 1917 Rusya'sındaki Kerensky hükümetine benzer; tek farkı o kadar uzun süre yaşamayacak olması." Bu gerçekten aptalcaydı.

Böyleydi çünkü şeyleri gerçekte oldukları gibi görmüyorlardı. Tabii ki bunu soyutlama düzeyinde yaptılar. Marks ve Lenin'den komünistlerin sınıfa hiçbir zaman yalan söylemeyeceğini alıntılar yapmak veya gerçeklerle yüzleşme yeteneğinden ve şeyleri oldukları gibi tespit etmek zorunluluğundan bahsetmek kolay! Ne var ki somut koşullar çok farklı. Bu bana asla hiç zor gelmedi çünkü ben kendime yalan söyleyemiyordum. Bu nedenle de göz göre göre rasi yaşamırken işçilerin korkunç bir yoksulluk içinde olduğunu söyleyemedim.

İnsanlar, Lenin'den reformun devrimci mücadeleden bir yan ürünü olduğu ifadesini aktarıyorlar fakat durum her zaman böyle değil. Devrimci mücadele olmaksızın çok sayıda reform gerçekleşti. Bazıları yavaş yavaş geldi. Savaş sonrası reformlar devası büyüklükteydi. Dolayısıyla bir problemle karşı karşıyaydık. Bir yanda 1930'lardaki durumun deram edeceğini, işsizliğin artacağını düşünenler vardı ve 30'larda her şeyin giderek daha kötü hale geleceği-

ni düşünen GDH'den Gole ve John Strachey gibi insanlar da vardı. 50'lere geldiğimizde ise aynı kişiler bunun tam tersini söylüyorlardı, kapitalizmin giderek daha iyi hale geliyordu ve tüm problemleri reforme edilebilirdi. Kapitalizm daha rasyoneldir.

Dolayısıyla iki seçenek vardı. Hiroşima ve Nagazaki'den sonra sistemin aniden daha rasyonel hale geldiği analizini kabul etmek, ki bu analizde Marksizmin en nefak bir zerresi bile yoktu. Diğer alternatif gerçekleştirilen tüm reformları yadsımaaktı. Biri dogmatik diğeri ise fırsattıdır.

Kapitalizmin her zamanki gibi akıldışı ve israfkar olduğunu ama aynı zamanda da zenginlik yarattığını anlatabilme ihtiyacı 'sürekli silahlanma ekonomisi' teorisinin temelini oluşturdu. Ekonomik genişleme bir bombanın ucundaydı. "Sürekli Silahlanma Ekonomisi" makalesi 1957'de Socialist Review'da yayımlandı. İyi bir makale olmamasına rağmen sorunu doğru ortaya koyuyordu. Önemli olan da buydu.

Bu teoriler RCP'de nasıl bir etki yarattı?

Eylül 1946-Eylül 1947 arasında Britanya'daydım. Sonra ayrılmak zorunda kaldım. O yıl RCP üyesiydim. Oy hakkını olmamasına rağmen RCP'nin Polit-Büro toplantılarına katılıyordum. Bir ekonomik genişleme olduğunu kabul ettiler. Hepimiz savaş sonrası yeniden yapılanma nedeniyle bunun geçici olduğunu düşünüyorduk. "Parlayan Her Şey Altın Değildir" makalem bu varsayımdan yola çıkıyordu. Bu makale silahlanma ekonomisinden hiç bahsetmez. Dolayısıyla bu yoldaşlarla birlikte çalışmamız gayet iyi gidiyordu.

Ancak hiç net değillerdi, fikirlerle oynuyorlardı. 1948'de Stalinistler Çekoslovakya'yı ele geçirince Socialist Appeal'in manşeti işçi sınıfının zaferi, burjuvazinin yenilgisinden bahsediyordu.

Bu manşeti görünce grubun bittiğini anladım. RCP liderliğinde her kafadan bir ses çıkıyordu. Aralarında en yetenekli olanı Jock Hasron Stalinizme kaydı. Sonra da Kore Savaşı sırasında Amerika'yı destekledi. Almanya'nın yeniden silahlanmasına karşı çıkan Nye Bevan'a saldırdı. Londra'da işçiler arasında örgütlenmeden sorumlu profesyonelleri de Komünist Partisi'ne katıldı. Perspektifleri uyumadığı için paramparça oldular.

Asıl trajedilerinden birisi kendileri hakkında bir gerçeklik dnyısına sahip olmamalarıydı. Savaşın sonlarına doğru verimli bir or-

tam vardı. Komünist Partisi'nin karşı çıktığı çok sayıda grevler yaşıyordu. RCP grevleri destekledi. RCP çok faal ve tanınan bir örgüt haline geldi. Örgütün toplamı minicikti, 400 kişi, ancak kişi çok daha büyük görünüyordu. 20 bin işçinin çalıştığı Barrow-in-Furness grevine liderlik etmekle suçlandılar. Aynı şey 1944'teki çiraklar grevi ve madenciler grevi için de söylenebilir.

1947'de her şey radikal bir şekilde değişti. Kapitalizm genişliyordu ve Labourizm (İşçi Partisi ideolojisi-reformizmi) geniş bir taban buldu. Komünist Partisi de grevleri desteklemeye başladı. Onların üye sayısı ise 40 bindi. KP grevlere karşı çıkarken RCP etkili olabiliyordu. Ancak 40 bin kişilik KP grevleri desteklemeye başlarken 400 kişilik RCP tamamen marjinalleşti.

RCP Polit-Bürosu'nda bulunduğum için örgütün ne kadar küçük olduğunu biliyordum. Sheffield'de 7 üyesi, bir düzine de Liverpool'da. İktidara hazırlanmaktan bahsetmeleri tam bir saçmalık. Birden yelkenlerindeki rüzgar da söndü.

RCP'nin içinde küçük bir gruptuk. 1950'de örgütten atıldığımızda yaptığımız toplantıda en fazla 40 kişiydik. İkinci toplantıda bu sayı sekize düştü. Bu dönem çok zor geçti. İuşa etmek çok güçtü ama başka alternatifimiz de yoktu.

Troçkistlerin İşçi Partisi içinde çalışma konusundaki tutumları neydi?

RCP'nin çoğunluğu İşçi Partisi'ne katılmaya karşıydı. Gerry Healy çevresindeki azınlık ise destekliyordu. Healy'nin öngörüsü toplumda dolayısıyla İşçi Partisi içinde de ciddi bir radikalleşmenin yaşanacağı, bunun da devrimciler için fırsatlar oluşturacağı yönündeydi.

Bunu kabul edemedik çünkü kapitalizm krizden ziyade genişliyordu. Dolayısıyla bahsedilen öngörülerle İşçi Partisi'ne katılmaya karşı çıktık.

Dördüncü Enternasyonal Sekretarya'sı Gerry Healy'yi destekledi ve bundan dolayı RCP'nin içinde bir demoralizasyon yaşandı. İşçi Partisi'ne katılmaya karşı olan çoğunluğun İşçi Partisi'ne girmekten başka alternatifleri kalmadı.

İşçi Partisi'ne katılımı onayladık. (Aslında bu dönemde İrlanda'da idim) Sekiz-on kişilik hatta 50 kişilik küçük bir grubun bir-biriyle konuşarak hayatta kalabileceğine inanmıyordum. Grubun dışındaki insanlarla düzenli politik tartışma zorunlu. O dönem-

de bunun tek yapılabileceği yer de İşçi Partisi idi.

Karşı karşıya olduğumuz asıl tehlike bir sektedönüşmektir. Asıl problem Britanya'da sektedönüşen bir Marksist grubun nasıl kurulacağı idi. En önemli şey gerçekçi olmak ve hayal dünyasında yaşamaktır.

Bir örnek vereyim. 1956 Macar Devrimi sırasında gelişmeleri tartışmak üzere yapılan bir toplantıya altı örgüt delege gönderdi.

Macaristan'a silah gönderilmesi yönünde bir karar önergesi sunuldu. Beş delege kararı destekledi biz karşı çıktık çünkü gönderecek silahlarımız yoktu. Imre Nagy'yi bulduğumuz hapisten çıkarmak için de karar önergesi sunuldu. Buna da karşı çıktık. "Nagy'nin tutuklanmasını protesto edelim" deselerdi desteklerdik ama onu nasıl hapisten çıkartacaktık ki?

Macaristan Devrimi'nden sonra New Left Review kuruldu. 800-1000 kişilik düzenli toplantılar yapıyordu. İşçi sınıfından bahsediyorlardı. Bir sendika konferansı çağırıldılar sadece yedi kişi katıldı. Bunun dördü bizdendi.

Isaac Deutscher'i dinlemek gibi büyük şeylere gelince 1000 kişiyi toplayabiliyorlardı ancak gerçek dünyadaki işçilerle ilişki kurmadılar.

Sizin grubunuz işçilerle nasıl bağ kurdu?

Bu kadar küçük bir grup fabrika bildirileri çıkartamazdı. Üyemizin olmadığı yerlerdeki grevleri rapor edemiyorduk bile. Aylık Socialist Review gazetemizde ENV grevi üzerine bir kaç makale yazdık çünkü o fabrikada bir yoldaşımız vardı. Yine işçilerle bir ityemiz olduğu için Co-op grevi üzerine yazdık.

Bütün mücadeleleri kapsamaya çalışmak rol yapmak olurdu. Somut olmak zorundasın ve konuşabileceğin insanların tam olarak ne konuştuğu sorusunu sormak zorundasın.

Dürist olmak gerekirse bizim ilgilendiğimiz konular hakkında yazıyorduk. Reformizmin kökenleri, sürekli silahlanma ekonomisi, stalinizmin krizi hakkında yazıyorduk. Dolayısıyla çok daha genel bir tablo çiziyorduk. Somut propaganda düzeyine bile ulaşmamıştık. Her şey soyut propaganda olarak tartışılıyordu. Sadece birkaç düzine insanla diyalog halindeysen başka bir alternatif de yoktur zaten.

Ancak en ufak bir hareketlenme olduğunda bununla hemen bağ kuruyorduk. Örneğin New Left Review Klüpleri'nin bütün topları-

tılarına katılıyorduk. Bunlardan bazıları Komünist Partisi eski üyeleri ile bir forum örgütlemek istediğinde bunun bir parçasıydık. Bundan doğru dürüst bir şey çıkmadı ama belki birkaç kişiyi etkilemişizdir.

Böylesi faaliyetlerden ya doğrudan ya da dolaylı olarak tek tek insan kazanıyorduk. Evimizde oturuyorduk bu insanlar bizim fikirlerimizi asla dıyamazlardı.

1950'lerde sol için genel durumun ne olduğunu biraz tarif eder misiniz? Rosa Luxemburg hakkındaki kitabı neden yazdınız?

Bir yanda İşçi Partisi işçilerin kitlesel desteğine sahipti. Soğuk Savaş nedeniyle de Komünist Partisi diğer çekim gücünü uluşturmuyordu.

İşçi Partisi'nin sol Komünist Partisi'nin etkisi altındaydı. Nye Bevan "üçüncü güç"ten bahsettiği zaman aslında bir köprü kurma amacındaydı. Sloganları "Ne Washington ne de Moskova" değil "hem Washington hem de Moskova" idi.

Çok sayıda grev oluyordu fakat küçüktü. Bir genelleşmeden bahsedilemezdi çünkü devlet ile bir çatışma yoktu. Daha sonra tani olacağımız Gelir Politikası veya Endüstriyel İlişkiler Yasası dolayısıyla yaşanan bir çatışma ortamı yoktu. İşçilerin karşısında sadece işveren vardı. Çoğu grev bir iki gün içinde bitiyordu. Dolayısıyla bunlara müdahale etme olanakları da çok sınırlıydı. Mücadelelerin genelleşme olanakları da aynı ölçüde sınırlıydı. Bir işçinin buna "Tamam çok şey biliyorsun ama cebinde kaç para var?" dediğini hatırlıyorum. Çok iyi bir yanıtı.

Fikirlerimizi yayabileceğimiz alan çok sınırlıydı. 1956'da Rusya'nın Macaristan'ı işgal etmesi üzerine KP 10 bin üye kaybetti. KP'den ayrılanların fikirleri Rusya'nın reforme edilebileceğini iddia eden Isaac Deutscher ile tartışılıyordu. Aynı şekilde Rusya'nın işçi devleti olduğunu ve (Batı) devriminin de çok yaklaştığını söyleyen Gerry Healy'ye daha yakındılar. KP'den ayrılanlar çok sabırsızdı ve Gerry Healy Sosyalist İşçi Birliği'ni (S.I.L.) onların bu sabırsızlığı üzerine inşa etti. Bizim böylesi bir çekim gücümüz yoktu.

S.I.L.'in 1958'de düzenlediği taban örgütlenmeleri konferansı çok etkileyiciydi. KP'den iki yüz kadar çok iyi yollaş kazanmışlardı. İşçiler arasında tanınıyorlardı ve dört ayrı taban örgütlenmesi gazetesi çıkarıyorlardı. Aynı zamanda çok iyi aydınlar da kazandılar.

Ancak gezgin grev gözcülüğünü kendileri üstlendiler. Ne zaman bir grev olsa oradaydılar. Bunun bir kar topu etkisi yaratacağını düşünmüyorlardı. Bu durum çok büyük oranda ikameciliğe yol açtı. Kestirme yollar olduğunu düşünmüyorlardı. O dönemde kestirme yollar bulma basıncı çok yoğundu. Bizim grubumuz 1958'de S.I.L.'e katılmaya karar verdi. Ben, Jean Tait ve Chanie Rosenberg kararı desteklemiyorduk ama çoğunluk bunu istedi. Ancak ne şans ki çok geçmeden fikirlerini değiştirdiler. S.I.L. etkileyiciydi. 1958'deki konferansa bin kişi katılmıştı. Daha önce KP liderliğinde olan Brian Behan konferansta konuştu. Muazzam bir çekim gücü yarattı tabii.

O dönemde bir şaka geliştirdim. Britanya'da devrime önderlik edecek partinin yarım milyon üyeye ihtiyacı olduğunu söyledim. Biz 499 bin 950 üye kazanmak durumundaydık. Healy çok daha iyi durumundaydı sadece 499 bin 700 üye kazanması gerekiyordu.

Ne kadar izole isen o ölçüde de doğru bir sloganın her şeyi halledeceğine inanırsın. İşte bu, ikameciliğe doğru çeken asıl şeydir. Bir şey yapmaya niyetin yoksa en ileri sloganı seçersin. Bu S.I.L.'in problem oldu.

Troçki 1930'larda "parti programı" diye yazdı. Neden böyle dediğini anlayabiliyorum. Köşeye sıkışmıştı. Gerçekte parti programı değildir. Parti bir programı olan insanların birliğidir.

Rosa Luxemburg kitabı bu nedenle ikameciliğe karşı yazılmıştı. İşçi sınıfı kendiliğinden eylemi konusundaki fikirlerini kurtarmaya çalıştı.

Socialist Review grubu ilk büyük sıçramasını CND'nin (Nükleer silah karşıtı kampanya grubu) büyümesiyle gerçekleştirdi. Bu süreç nasıl oldu, anlatabilir misin?

CND büyüdükçe biz de içinde aktiftik. Bunun anlamı CND gösterilerine giderdik. 1958'de sadece 50 kişiydik dolayısıyla komite lerinde yer alma olanağımız yoktu.

Biz gösterilere bombaya karşı grev çağırarak bir pankartla katıldık. Bombadan kurtulmak için işçi sınıfı mücadelesine virgün yapıyorduk.

İşçi sınıfını bu yönde harekete geçirmemiz mümkün değildi ama pankartımızı gören birkaç yüz kişiyi belki etkileyebildik.

Nükleer bombalar konusunda o dönemde çok tartışma oluyordu. Bizler de ilkesel olarak bomba karşıtları olarak tanınıyorduk.

Başkaları "işçi bombası" yani işçi devletlerinin elinde nükleer silahların bulunmasını onaylayan bir hatta sahipti.

Biz pasifist olmadığımızı söyledik. Tabanca insanlar arasında ayırım yapabilir; ilerici ya da gerici oluşunu onu tutan belirlir. Ancak bomba insanlar arasında ayırım yapmaz. Kitle imha silahıdır. İlerici irkçilik olamayacağı gibi ilerici kitle katılımı da olamaz.

İşçi Partisi'nin Genç Sosyalistleri (YS) CND'nin erkisi altındaydı. YS'nin 40 bin üyesi vardı ve çok canlı bir yapıydı. YS içinde üç kanat bulunuyordu. YS'nin Ulusal Komitesi'nde yedi üyesi bulunan Healy grubu, Ulusal Komite'de üç üyesi bulunan bizler ve komitede bir üyesi bulunan Militan (Militant) grubu. Samir'in komitede iki bağımsız da vardı. Asıl tartışma bizimle Healy grubu arasında geçiyordu. Gençlik arasında Gaitskelli destekleyenlerin sayısı çok azdı dolayısıyla Rusya'daki sistemin ne olduğu sorunu çok merkeziydi. Tahii bomba konusunu da.

1960-63 arasında YS'den birkaç yüz insan kazandık belki 300 kadar. Bu bizim için çok önemliydi. 1960-64 arasında 50 kişiden 200'e çıktık.

Gruba kalan 200 kişinin içinde çok iyi yoldaşlar vardı. 1964'te İşçi Partisi hükümete geldi ve hummulla birlikte İşçi Partisi'nin muhalefetinin havası söndü. Michael Foot, Wilson'ın biyografisini yazdı ancak bu daha çok bir hagiographiye (Ortaçağ'da azizlerin hayatlarını anlatan resimli el yazmaları) benziyordu Frank Allam da Wilson'u Keir Hardie'den bu yana en büyük sosyalist olarak övdü. Bu noktadan sonra YS'de hayat kalmadı. İşçi Partisi iktidardaydı hayat ise İşçi Partisi dışında. Healy grubu partiden atıldı, biz ayrıldık. YS'de mücadele edecek bir şey kalmamıştı.

1964-68 arasında grup varlığını sürdürdürebilecek düzeye ulaşmıştı. Büyük şeyler olmadı. 1966'da yaşanan önemli bir gelişme İşçi Partisi'nin Gelir Politikası'nı yürürlüğe sokmasıdır. Bu, mücadelelerin genelleşmesi konusunda bir lirsar sınıdı. Eskiden grevler tekil bir şekilde ilerliyordu. Gelir Politikası ise bütün işçileri kapsıyordu. Colin Baker ve ben 'Gelir Politikası, Yasalar ve İşçi Temsilcileri' başlıklı bir kitapçık yayımladık. Kitap işçilere yönelikti ve 10 binden fazla sattı.

1960'ların ortasında Batı Londra'daki ENV'de 12 üyesi olan bir fabrika şubesi açtığımız için de şanslıydık. Fabrikadaki işçi ücreti bölgedeki ortalamamın hayli üstündeydi. Dayanışmacı bir fabrika

olarak biliniyordu. Böylece işçiler arasında küçük kökler salmaya başlamıştık.

YS'den kazandığımız yoldaşlar arasında genç işçiler bulunduğu için grubun kompozisyonu biraz daha gelişmişti. Glosgow'daki YS üyelerinin çoğu işçiydi. Biz de çok iyi genç işçiler kazandık.

Demek grup 1968'i iyi değerlendirebilmek için hayli meşaf kat etmiş. Bu süreç nasıl yaşandı?

68'de iki cephede birden ilerleme oldu. 1968-69'da ilk önce düşük ücretli işçiler isyan etti. Kadın işçiler mücadele cephesine katıldılar, Ford'da eşit işe eşit ücret grevi yapıldı. Hemşire ve öğretmenler ilk kez ulusal düzeyde greve çıktılar bu bize genelleştirmek için olanaklar sundu. Bu grevler etrafında bildiriler çıkarmaya başladık. Londra Belediyesi'nin evlerinde oturan kiracılara yönelik olarak da 250 bin bildiri çıkardık. Çalışma yöntemlerimizi değiştirdik. Uluslararası Sosyalistlerin üyesi olmak demek bildiri dağıtmak demektir.

İkinci önemli gelişme Vietnam Savaşı karşıtı hareketin yükselmesiydi. Ekim 1968'de 100 bin kişi Grosvenor Meydanı'nda savaş karşıtı gösteri yaptı. Bizler Dördüncü Enternasyonal'e bağlı IMG grubundan daha tanınmış değildik. Tark Ali hepimizden fazla tanınıyordu. Aramızdaki en önemli fark onların Vietnam'daki mücadele ile Britanya'daki gelişmeleri nasıl birbirine bağlayacaklarını bilmemeleriydi. 100 bin kişiye konuşabiliyorlar ama ertesi gün beş kişi ile ne yapacağını bilmiyorlardı. Biz ise biliyorduk. Pazar günü gösteriye katılacağımızı, Pazartesi ise limanlara veya fabrikalara gitmemiz gerektiğini çünkü toplumdaki asıl gücün işçi sınıfında olduğunu çok iyi tartışan bildiriler çıkartıyorduk.

O sıralar London School of Economics'de (Londra Üniversitesi İktisat Fakültesi) bir aylık bir çalışma yaptım. 40 kadar üye kazandık. Hareket halindeki herkesi üye yapıyorduk. Nisan 1968'de 400 olan üye sayımız ekimde bine çıktı.

O yıl iki konferans yaptık. Her türlü tartışma vardı. Küçük bir propaganda grubu iken grubun yapısı konusunda sorunlarımız yoktu. Ancak mücadeleye müdahale etmeye başladığında bir yapıya ihtiyacın var. Ciddi zorluklar yaşadık. Yeni üyelerin çok az denevimi vardı.

Örgüt içindeki tüm bu gerilimin bir nedeni vardı. Vietnam, Çekoslovakya'nın Rusya tarafından işgali, 1968-69'daki büyük grev-

ler vs. çok büyük olaylar. Karşılaştırıldığında alınan sonuçlar küçük görünüyordu. Hala çok küçük bir grupluk. Yoldaşlar yeni ve deneyimsiz oldukları için üye kazanmanın çok kolay olduğunu düşünmüyorlardı. Hala hayatın çok zor olduğunu kendi deneyimleriyle öğrenmek zorundaydılar.

1970'lerin başında Britanya'da sınıf mücadelesi uzan yıllardan sonra doruk noktasına ulaştı. Devrimciler bu gelişmeyle nasıl bir bağ kurdular. Mücadelenin sunduğu fırsatlar nelerdi?

Heath'ın 1970'ye iktidara gelmesi yeni bir durum yarattı. Muhafazakarların Endüstriyel İlişkiler Yasası'na tepki büyük ölçüde genellemişti. Aynı zamanda gelir politikasına karşı da tepki vardı. Mücadeleler çok daha genelleşti. Bizler taktiklerimizi değiştirmek zorundaydık, sınıf mücadelesinin aktivisleri olduk. Neredeyse sadece bu alanda faaliyet yaptık.

1972'de Liman işçileri tutuklandığında onların bildirilerini biz ürettik. Çok büyük çapra propaganda aracı ürettik. Penronville Hapishanesinde tutulan beş liman işçisi serbest bırakılınca Doğu Londra'da bir toplantı düzenledik. Serbest kalan liman işçilerinin için platformda konuştuk. Sınıf mücadelesi ile geliştirebildiğimiz bağın gücünü bu toplantıdan da görebiliriz.

Limanlarda kullanılmak üzere bir taban örgütlenmesi bilteni çıkarttık. Bülten binlerce işçiye ulaşıyordu. Peterborough'daki Perkins dizel fabrikası greve çıktı. Bu fabrikadan 50 işçiyi partiye kazandık.

1972 ve 1973'te 50 büyükçe fabrika şubesi inşa ettik. Bu parti örgütlenmelerinde 500 işçi üye bulunmuyordu. Coventry, Birmingham, Linwood, İskoçya ve Oxford'daki otomobil fabrikalarında partinin fabrika şubeleri vardı. Etki alanımız hayli genişti. Bir düzine kadar taban örgütümüz vardı. 1972'de lim olan üye sayımız 1973'ün sonunda üç bin 800'e çıkmıştı.

Ancak 1974'ten itibaren sorunlarla karşılaştık. Genelleşen mücadelede işçilerin ne isemediğini anlamıştık. Gelir politikalarını, Endüstriyel İlişkiler Yasası'nı ve Muhafazakarları istemiyorlardı. Ancak işçilerin pozitif anlamda ne istedikleri konusunda net değildik. Onlar "Heath istifa" diye hağrdıklarında İşçi Partisi'nin iktidara gelmesini istediklerini anlamıyorduk. Dolayısıyla bir İşçi Partisi hükümetinin etkilerinin ne olacağı konusunda net değildik. Hepimiz bir İşçi Partisi iktidarı üzerine yaşanacak balayının kısa sü-

receğini farz ediyorduk. Sendikaların İşçi Partisi'ne kısa bir süre için şans tanıyacağını ama hızla gerçeklerle yüzleşip mücadeleye tekrar atılacaklarını düşünmüyorduk.

Ne var ki Toplumsal Sözleşme sadece bir balayı dönemi değildi. Erkişi uzun yıllar hissedilecekti. Grev kırıcılığı bile meşrulaştı. Longbridge fabrikasındaki iş aletleri bölümü greve çıktı. Komünist Parti'li sendika fabrika temsilcisi Derek Robinson, diğer bölümde çalışan işçileri grev gözetisi hartını geçmeye (grevi kırmaya) ikna etti. (Toplumsal Sözleşme çalışma hayatında barış karşılığında iş güvencesini öngörüyordu.) Ancak Robinson kendi işini bile kurtaramadı ve 1979'da işten atıldı. Longbridge'den sonra Port Talbot fabrikasındaki elektrik işçileri greve çıktı ve yine diğer işçiler grevi kırdılar. 1977'de dört binden fazla BEA işçisi greve çıktı. Sektörde örgütlü olan TGWU sendikasının 16 bin işçisi grevi kırdı. Daha da körisi madencilik sektöründe yaşandı. 1977'de yeni bir ikramiye sistemi ile madenciler bölündü. Nottingham ve Leicestershire madencileri ülkenin geri kalanından ayrıcalıklı bir konuma yükseltildi. Bunun olumsuz sonuçları 1984-85 Büyük Madenciler Grevi'nde gördük.

Toplumsal Sözleşme sınıf mücadelesinin geri çekilmesini başlangıç noktası oldu. 1974-79 İşçi Partisi iktidarı deneyimi buydu. Bunu anlamamız zaman aldı. Anlar anlamız politika ve faaliyetlerimizi değişen politik havaya uygun hale getirdik.

Artık işçiler hem mücadele edip hem oy vermektense değişimin sadece oy vermekle elde edileceğini düşünür hale geldiler. Sınıf mücadelesi anlamındaki geri çekiliş Bennizm formunda politik mücadelelerin yükselişi biçiminde kendisini ifade etti. Aynı zamanda sembolik mücadele anlayışı yaygınlaştı. 1968'de kadınlar eşit işe eşit ücret için mücadele ettiler. 1980'lerin başında ise kadın hareketi ücretler için değil bilinç yükseltmek için çalışıyordu.

Söylediklerinizin tümünde ortak bir yön devrimcilerin değişen duruma uygun davranmalarının gerekliliği. Sınıf mücadelesinin geri çekilmesiyle de yüzleşmeyi başarmamızın dersi de burada saklı değil mi?

Marksist olmak ilkesel konularda çok keskin ama her dönemin somut durumuyla bağ kurma konusunda esnek olmak demektir. İşçiler kendilerini değiştiremedikleri sürece toplumu değiştirmeyi asla başaramazlar. Devrimciler ise kendilerini değiştirmedikleri süre-

ce işçi sınıfındaki değişimin bir parçası olamazlar.

En önemli halka budur. Herkes en önemli şeyin hata yapmamak olduğunu düşünür. Ancak hata yapmak onlardan öğrendiğimiz sürece çok da büyük bir facia değildir. En kötüsü de hata yapma korkusuyla hiçbir şey yapmamaktır.

Aynı zamanda adaptasyon fırsatçılık anlamına gelmemelidir. İkkelere bağlı kalmalı ama sonra koşullara adapte olmalısın.

26 | 55 yıllık devrimciliğim süresince hep bunu yapmaya çalıştım. Çok sayıda hata yaptım. Ama asıl olarak istikrarlıydım. Her şeye yeniden başlasam aynı şeyi yapardım, tabii biraz daha az hata ile. Şimdi işe yaramaz bir Marksist değilim. 16 yaşındaki kadar da heyecanlıyım.

Temmuz 1987 / Socialist Workers Review

Marksiizm Hâlâ Güncel mi?

27 |

Bize okutulan resmi tarih büyük adamların, kralların, generallerin ve imparatorların öyküsüdür. Kleopatra hakkında öğrendiğim şey sütle banyo yapmasıydı. Öğretmen asla süttin kimler tarafından firetildiği ve kaç Mısırlı çocuğum yoksulluk içinde acı çektiğini anlatmazdı. Napolyon hakkında okutulan ise 1812'de Rusya'ya girdiğidir. Bunun sonucunda kaç Rus ve Fransız köylüsünü can verdiğine kimse değinmez.

Aşğıdan sosyalizm

Oysa asıl önemli şeyler milyonların eyleminde yatar. Komünist Manifesto bunu açıkça ortaya koyar:

"Şimdiye kadar bütün toplumların tarihi sınıf mücadelesinin tarihidir. Özgür insan ve köle, efendi ve köle, lanca sahibi ve ustası, bir diğer deyişle; baskı yapan sınıf ve baskıya maruz kalan sınıf, kimi zaman gizli, kimi zaman açık ama sürekli mücadele içinde birbirinin karşısındadır; ve her mücadele ya toplumun devrimci yeniden yapılmamasıyla ya da çatışan sınıfların birlikte çöküşüyle sonuçlanır."

Hem Stalinist "sosyalizm" hem Sosyal Demokrat "sosyalizm" yukarıdan sosyalizmdir. Stalinistler için bu apaçık ortadadır. Stalin ne zaman hapsirse bütün parti üyeleri mendil çıkartmak zorundaydılar.

İlk bakışta Sosyal Demokrat "sosyalizm" demokratik görünür, fakat gerçeklikte tamamen elitisttir. Sokaktaki erkek ve kadınlardan beklentileri, her dört yada beş yılda bir kendilerine oy vermeleri, sonra evlerine gidip yönetme işini başkalarına bırakmalarındır. Eğer bir kişi hayatı boyunca on defa oy kılansa, biz biliyoruz ki, onun kullanabildiği demokrasi toplam onuz dakikayı geçmez. Abe Lincoln'un da söylediği gibi "Toplumun yarı özgür yarı köle yapamaz-

smız." Sosyal Demokrat liderler istiyorlar ki kitleler yaşamlarını köle olarak sürdürsün ve sadece yarım saatlik demokrasi kullansınlar.

Kapitalizmin çelişkileri

Kapitalizmde çalışanlar üretim araçlarına sahip değildirler; üretim araçlarına sahip olanlar da çalışmazlar.

Kapitalizmde işçiler fabrika, demiryolları, hastane gibi büyük ünitelerde çalışırlar. Bu üniteler şu yada bu sayıda işçiyi kapsar. Yani üretim sosyal bir süreçtir. Ancak mülkiyet sosyal değildir. Mülkiyet bireylerin, şirketlerin ve devletlerin elindedir.

Her bir üretim ünitesinde planlı üretim yapılır. Fakat sermayenin değişik ünitelerini koordine eden ortak planlar yoktur. Volkswagen otomobil fabrikasında her otomobil başına bir motor, bir kaporta, dört tekerlek (yada ek olarak bir tane stepne) üretilir. Üretimin değişik bölümleri arasında koordinasyon yoksa üretim gerçekleşemez. Fakat Volkswagen ile General Motors arasında koordinasyon yoktur. Kapitalizmde plan ve anarşi aynı parametre iki ayrı yüzü gibidirler.

Kapitalizma, feodalizme ve sosyalizme karşılaştırılmak yararlı olabilir. Feodalizmde, ekonominin genelinde ve rek rek üretimi ünitelerinde planlamadan bahsedilemez. Sosyalizmde ise ekonominin her ünitesinde ve ekonominin genelinde planlama uygulanacaktır.

Kapitalizmde devasa dinamikler ve üretkenlik ile anarşi aynı zamanda yan yana varolduğu için, biz bolluğun ortasında yoksulluk ile yüz yüzeyiz. Binlerce yıl insanlar yeterince yiyecek olmadığı için aç kaldılar. Piyasada fazla yiyecek olduğu için insanların aç kaldığı yegane sosyal düzen kapitalizmdir. Fazla rahıl Amerika Birleşik Devletleri'nde okuyunsa dökülüyor, üstelik bunun için özel gemiler inşa ediyorlar. Tek amaç tahıl fiyatlarını yüksek tutmak.

Yoksulluk ve zenginlik tarihte daha önce asla görülmedik bir boyuta ulaştı. Örneğin 58 milyarder dünya nüfusunun yarısını gelirlere eşit zenginliğe sahipler. Bu nüfusun yarısını içinde yalnız yoksullar değil aynı zamanda zengin sayılabilecekler de var. Her bir milyarder 60 milyon insanın gelirlere eşit bir zenginliğe sahip.

Sermayeler arası rekabet ve işçilerin sömürülmesi

Feodalizmde, feodal bey kendi hayatını iyileştirmek için serfleri ezip sömürüyordu. Marx'ın dediği gibi, "serflerin sömürüsü feodal

beyin midesinin genişliği ile sınırlıydı." Ford'u işçileri sömürmeye motive eden ise kendi tüketim isteği değildir. Öyle olsaydı, sermayenin sırtımızdaki yükü hafif olurdu. Sömürüyü motive eden güç, tüketim değil, sermaye birikimidir. General Motors ile rekabette ayakta kalmaya çalışan Ford, sürekli yatırım yapmak fabrikayı tekrar tekrar donarmak zorunda. Sermayeler arası rekabetin neden olduğu bu anarşi, işçileri bu sermaye birimlerinde diktatörce baskılara maruz bırakır.

Kapitalist devletin doğası

Bize her zaman devletin bütün toplumun üstünde olduğu ve ulusu temsil ettiği anlatılır. Komünist Manifesto, devletin, egemen sınıfın silahlı olduğunu açıklığa kavuşturur:

Modern Devlet, bütün burjuvazinin işlerini yöneten bir icra komitesinden başka bir şey değildir.

Başka bir yerde Marks, Devleti "silahlanmış bireyler ve aksesuarları" (ordu, polis ve hapishaneler) diye tarif eder.

Marks orduyu "ölüm endüstrisi" olarak adlandırır ve bu gerçek sanayiye bağlıdır. Üretici güçler, yıkıcı güçleri belirler. Ortaçağ'da köylüde bir at ve odun sapan varken, süvaride daha iyi bir at ve kılıç vardı. Birinci Dünya Savaşı sırasında milyonlarca insan cepheye gönderilirken milyonlarca insan da kurşun dökmek için fabrikalara seferber edildi. Günümüzde ise, bir parmak bir tuşa basınca milyarlarca doları oradan oraya transfer edebilirken, başka bir parmak başka bir tuşa basınca Hiroşima'da 60 bin insan yok oluyor. Mars'tan uzaylılar dünyada beş parmaklı bir eldiven bulsalar buna anlam veremezler. Ancak eldivenin işlevini bildiklerinde durum açıklığa kavuşur. Aynı şekilde, ordunun düzenlenme şekli, bütün toplumun sosyal yapısını yansıtır. Orduda generaller, subaylar ve erler varsa fabrikada menajer, ustabaşı ve işçiler olacaktır. Bir hiyerarşi diğerine denk düşer.

Proleter devrim

Kapitalistleri mülksüzleştirmek için işçi sınıfının politik gücü eline alması gerekiyor. Ancak işçi sınıfı var olan devlet mekanizmasını devralamaz, çünkü bu kapitalist devlet toplumdaki hiyerarşiyi yansıtır. İşçilerin hiyerarşik devlet aygıtını tümüyle yıkmaları ve yerine sürekli ordusu ve bürokrasisi olmayan, bütün görevlilerin seçil-

diği ve yerine göre geri çağrıldığı, seçilen temsilcilerin temsil ettikleri işçilerden daha fazla para almadıkları bir devlet kurmaları gerekiyor. Marks bu sonuca Paris Komünü'nü inceledikten sonra vardı. Komünist Manifesto'da der ki:

Bundan önceki bütün tarihsel hareketler, azınlıkların ya da azınlıkların çıkarları için varolan hareketlerdi. Proleter hareket ise bilinçli bağımsız büyük çoğunluğunu bu çoğunluğun çıkarı için olan hareketidir.

Marks, devrimin neden gerekli olduğunu şöyle izah ediyor:

Egemen sınıf zenginliğini ve erkini zor altında kalmadıkça vermez; işçi sınıfı da yüzyılların birikmiş pisliğinden devrimi olmaksızın kurtulamaz.

Kapitalizm işçileri hem birleştirir hem de böler. İş ve ev için yarımadaki işçi ile rekabet etmek işçi sınıfını parçalar; patrona karşı mücadele etmek ise birleştirir. En büyük birliği ve devrimin kalbini kitle grevlerinde görürüz. Devrim bir gecelik mesele değildir, grevler ve gösterilerden oluşan ve işçilerin gücü fiili olarak ele geçirmeleri ile noktalanmış bir süreçtir.

Şiddete gelince, bu sıkça ve yanlış olarak devrim ile eşit gösterilmeye çalışılır ama Marks'ın dediği gibi "şiddet, yeni bir toplumun ebesidir". Dikkatinizi çekerim; "ebesidir", bebeğin kendisi değil, yani yardımcıdır.

Devrimin en önemli örneği, işçi sınıfının davranış ve alışkanlıklarındaki değişimlerdir. Bir örnek vereyim: Çarlık Rusya'sında Yahudiler korkunç baskılarla, katliamlarla karşı karşıydılar, Petrograd ve Moskova'da yaşamaları özel izne bağlıydı. Bunun dışında bir dizi daha yasak ve baskı söz konusuydu. Devrim sırasında ise Petrograd İşçi Konseyi'nin başkanı olarak bir Yahudi, Troçki, Moskova konseyinin başkanı olarak bir başka Yahudi, Kamanev, Sovyet Cumhuriyeti'nin başkanı olarak bir diğer Yahudi, Sverdlov, seçildi. Troçki Kızıl Ordu'nun başındaydı.

İşçi sınıfının davranış ve alışkanlıklarındaki değişimi ifade eden bir başka örnek de 1917 devrim ayları sırasında Lunacharsky'nin 30-40 bin kişilik toplantılarda William Shakespeare ya da Yunan sanatı üzerine 2-3 saatlik konuşmalar yapmasıdır.

Lenin, devrimin gerçekleşmesi için gerekli dört ön koşulu şöyle sıralar:

1- Toplumda genel ve derin bir krizin varlığı,

2- İşçi sınıfının her şeyin eskisi gibi devam etmesine artık katlanmayacağını açıkça ortaya koyması,

3- Egemen sınıfın her şeyi eskisi gibi sürdürebileceğine dair olan güvenini kaybetmesi ve kendi içinde kavga ve bölünmeler yaşaması,

4- Devrimci bir partinin varlığı.

Ya sosyalizm ya faşizm

Yazının başında Marks'tan yapılan alıntıda, sınıf mücadelesinin ya bütün toplumun yeniden yapılanması ya da çatışan sınıfların birlikte çöküşü ile sonuçlanacağı üzerinde durulmuştu. Marks bu sonuca Roma köleci toplumunun çöküşüne bakarak vardı. Spartaküs yenilmişti, köleler, köle sahibi sınıfı yıkanadılar ama toplumsal çöküş yaşandı; kölelik ortadan kalktı, köle sahiplerinin yerini Feodal Beyler aldı.

Engels aynı likri, insanlığın önündeki alternatifin ya sosyalizm ya da barbarlık olduğunu söyleyerek formüle etti. Rosa Luxemburg bunu daha da geliştirdi. Ama her ikisi de barbarlık hakkında bizim neslimizden çok daha az şey biliyorlardı. Engels 1895'te öldü, Rosa Luxemburg ise 1919'da katledildi. Her ikisi de Nazi Almanyası'nın gaz odalarını, Hiroşima ve Nagasaki'yi, Afrika'daki kitlesel açlığı görmediler.

Naziler iktidar kapılarına dayandığında, Sosyal Demokrat Parti'nin (SPD) liderleri sandılar ki varolan durum Nazilere alternatiftir. Bu nedenle Hindenburg'un başkanlığı için oy kullandılar, çünkü Hindenburg muhafazakardı, Nazi değildi. Ancak 30 Ocak 1933'te Nazi olmayan muhafazakar Hindenburg, Hitler'i yeni Başbakan olarak hükümet kurmaya çağırdı. Aynı dönemde Sosyal Demokratlar, Brüning'in işçi haklarına saldıran yasalarını desteklediler ve böylece işçi sınıfını demoralize ederek Nazilerin ekmeğine yağ sürdüler. Sendikaların sözde teorisyeni Fritz Tarnow; "kapitalizm hasta, biz kapitalizmin doktorlarıyız" saptamasında bulundu. Halbuki Marks "işçi sınıfı kapitalizmin mezar kazıcısıdır" der. Doktor ve mezar kazıcısı arasında biraz fark vardır. Doktor yastığı hasta adamın başının altına koyar, mezar kazıcısı yüzünün üstüne sıkı sıkı bastırır.

Faşizm umutsuzluğun, sosyalizmi ise umudun hareketidir. Böyle olduğu için de faşizmle mücadele sadece faşistlerle mücadele de-

ğil, faşizme ortam hazırlayan umutsuzluğa karşı bir mücadele olmalıdır. Farelerle uğraşmak gerekir ama lağımın temizlenmezse fareler yine çoğalır. Faşistlere karşı mücadele verirken kapitalizme ve faşizme ortam hazırlayan işsizlik ve yoksullukla da mücadele etmek gerekiyor.

Marksiizm her zamankinden daha geçerli

Günümüzde kapitalizmin çelişkileri Marks'ın öldüğü 1883'ten çok daha derin. Bu çelişkileri ekonomik çöküşlerde, art arda patlak veren savaşlarda, her yerde görüyoruz. Yine günümüzde işçi sınıfı 1883'de olduğundan çok daha güçlü. Bugün Güney Kore işçi sınıfı 1883'te bütün dünya işçi sınıfından daha büyük. Güney Kore ise dünyanın sadece onbirinci güçlü ekonomisi. Bunlara ABD, Japonya, Rusya, Almanya, İngiltere işçi sınıflarını eklersek, sosyalizmin potansiyeli her zamankinden daha güçlü ve Marksizm her zamankinden daha güncel.

İşçi Demokrasisi / Şubat 1998

Neden Devrimci Partiye İhtiyacımız Var?

İşçilerin bilinç düzeyleri farklı

|| İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır" diyen Marks, "toplumdaki egemen fikirlerin egemen sınıfın fikirleri olduğunu" da söyler. Neden bir devrimci partiye ihtiyaç duyduğumuz sorusunun cevabı Marks'ın yaptığı bu iki tespit arasındaki çelişkiye yatar."

Bu çelişki Marks'ın düşünce sistemindeki bir bozukluktan değil hayatın kendisinden kaynaklanmaktadır. Bu tespitlerden sadece birincisi doğru olsaydı, devrimci partiye gerek kalmazdı. İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseriye, devrimcilerin herhangi bir şey yapmasına gerek yok, evimize gidip huzur içinde o anı bekleyebiliriz. Toplumdaki egemen fikirler her zaman egemen sınıfın fikirleriyse, işçiler her zaman kendilerini yöneten sınıfın görüşlerini kabul edeceklerdir. Bu durumda da kollarımızı bağlayıp evimizde somurtabiliriz, çünkü yapabileceğimiz hiçbir şey yoktur.

Aslında iki tespit de doğrudur. Sınıf mücadelesi her zaman sadece işçiler ve kapitalistler arasında değil aynı zamanda işçi sınıfının içinde de kendisini ifade eder. İşçiler grev gözcülüğünü kapitalistler işyerine gelip çalışmasını engellemek için yapmıyorlar. Kapitalistler hayatları boyunca zaten bir gün bile çalışmadıkları için grev sırasında da çalışmayacaklardır. Grev gözcüleri asıl olarak başka işçilerin işbaşı yapmasını önlemeye çalışmak için oradadırlar.

Militan işçiler grev gözcülüğünü yaparken, daha geri nusular işbaşı yapmak isteyecektir. Toplumdaki egemen fikirler egemen sınıfın fikirleri olduğu için işçiler farklı düzeydeki sınıf bilincine sahip olmaları temelinde bölünürler. Sadece bu kadar da değil. Aynı işçi bölünmüş bir bilince de sahip olabilir. Bir işçi ikeret mücadelesi sırasında çok militan olabilir. Ancak azınlık haklarına gelince milliyetçi kesilebilir. Ya da 20'ci yüzyılda yaşamama karşın binlerce yıl

öncesinin batıl inançlarına sahip olabilir.

Oportünizm ve sekterlik

Grev gözcülüğü yaptığın sırada yanındaki işçi ırkçı laflar ederse, buna üç farklı şekilde yanıt verebilirsin.

Dehşete kapılıp grev gözcülüğü yapmaktan vazgeçerek çekip gidebilirsin. Ancak bu sekterliktir çünkü işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseriyle grev gözcülüğü yapman gerekir.

Diğer seçenek de ırkçı lafları duymazlıktan gelmek, sorunun üzerinden atlamaktır. Bu da oportünizm, yani fırsatçılıktır.

Üçüncü ve doğru tavır ise o işçiyle ırkçılığa karşı kıran kırana tartışmaktır. Çünkü ırkçılık egemen sınıfın fikirlerini temsil eder. İkna edebilirsen ne ala, ama edemezsen de grev gözcülüğüne devam eder, grev kırıcıları fabrika kapısına dayandığı zaman o işçiyle omuz omuza durursun; çünkü işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır.

İşçi sınıfının üniversitesi

Burjuva devriminden yirmi yıl önce burjuvazinin devrimci partisi yoktu. Burjuva devriminin mimarları olan Jakobenler 1789 Fransız Devrimi sırasında ortaya çıkırlar. Peki biz neden şimdiden başlamak zorundayız? Kapitalistler devrimden önce de zengindiler. Soylulara "Tamam sen topraklara sahiptin ama ben de paraya, bankalara sahibim. İflas ettiğinde kendini nasıl koruyacaksın" diyebildiler. Bizim durumumuz bundan çok farklı. Biz burjuvaziye dönüp "senin I.ASSA'n Arçelik'in varsa bizim de bir çift ayakkabımız var" mı diyeceğiz.

Burjuvazi fikrinsel düzeyde de soylu sınıftan bağımsızdı. Kapitalistler soylulara dönüp "sizin rahiplerinizi varsa bizim profesörlerimiz var; sizin İncil'iniz varsa bizim de Ansiklopedi'miz var. Çekişin yolumuzdan" diyebildiler. Hatta burjuvazi soyluluktan etkilenmek bir yana fikrinsel olarak soyluluğun etkisi altına almıştı. Oysa sosyalist gazetelerden etkilenen kapitalist olduğunu pek sanmıyorum. Ancak milyonlarca işçi boyalı basınla yayılan egemen fikirlerden etkileniyorlar.

Burjuvazinin devrimci partisi devrim sırasında ortaya çıkabildi, çünkü onların hazırlık yapmalarına gerek yoktu; kendilerine güveniyorlardı. Burjuvazi bağımsız ve güçlüydü. Biz ise ezilen, toplumu

yonetime deneyimi olmayan bir sınıfın üyeleriyiz. Kapitalistler sadece maddi üretim araçlarına değil aynı zamanda zihinsel üretim araçlarına da sahipler. Bu nedenlerle devrimci partiye ihtiyacımız var. Devrimci parti işçi sınıfının üniversitesidir.

Marks komünistlerin işçi sınıfının uluslararası ve tarihsel deneyimlerinin genelleştirilmesi gerektiğini anlatır. Biz sadece birey olarak elde ettiğimiz deneyimlerden öğrenmiyoruz. Kendi deneyimlerimiz çok küçük. İşçi sınıfının bütün deneyimini genelleştirmek için de devrimci partiye ihtiyacımız var. Paris Komünü sırasında ben orada değildim. Devrimci parti olmaksızın ben Paris Komünü ve onun derslerini öğrenemezdim. Troçki bu nedenle, "devrimci parti işçi sınıfının hafızadır" der.

Üç tür işçi partisi

İşçi partileri devrimci, reformist ve merkezizetçi olarak üç gruba toplanır. Komünist Manifesto devrimci partinin doğasını şöyle tarif eder:

Komünistler diğer işçi partilerinden iki önemli özelliği ile ayrılır:

1- Proletaryanın değişik ülkelerdeki mücadelesi sırasında komünistler her zaman dünya proletaryasının ortak çıkarlarını ulusal çıkarlardan bağımsız olarak savunur, ön plana çıkarırlar.

2- İşçi sınıfı mücadelesinin burjuvaziye karşı savaşının her aşamasında komünistler sınıf hareketinin bütününe temsil ederler. Bu nedenle komünistler ülkedeki işçi sınıfı partilerinin en ileri en kararlı parçasını oluştururlar. Bu parça diğer bütün parçaları ileri iter. Bu parça, mücadele hattı, işçi sınıfının içinde bulunduğu koşullar ve mücadelenin nihai sonuçları komünistlerdeki net anlayışıyla proletaryanın geri kalanının ilerisindedir.

İkinci tür işçi partileri de reformist partidir. Lenin 1920'de Komünist Enternasyonalin ikinci kongresinde İngiliz İşçi Partisi'ni "kapitalist işçi partisi" olarak tanımladı. Çünkü reformist partiler kapitalizmden kopamazlar ama aynı zamanda işçi sınıfının kapitalizme direnme güdüsünü ifade ederler.

Üçüncü tür işçi partileri devrimci ve reformist partiler arasında kalan merkezci partidir. En önemli özelliği sorunların üstünü örtmesi, yalpa yapmasıdır. Ne reformisttir ne de devrimci. İkiisi arasında zigzag yapar. Devrimci partinin de, reformist partinin de tarih-

sel bir devamlılığı vardır. Merkezci partilerde ise bir devamlılık yoktur. 1936'da İspanya'da POUM'un 40 bin üyesi vardı. Bugün ise sadece tarih sayfalarında yer alıyorlar. Alman şemsiye partisi SAP'in hikayesi de aynı. Oluşumunda komünist KPD'den, sosyal demokrat SPD'nin pasifist kanadından, sağdan ve birçok diğer oluşumdan gelen unsurlar vardı. 1930'ların başında hayli büyük bir partiydi. Bugün ise SAP'tan bir eser yok.

36 Türkiye'de de ÖDP merkezci bir partidir. Reform ile devrim arasında yalpa yapan ama uzun vadede ortadan kaybolacak merkezci parti geleneği içinde yer alır.

Hem öğretmen hem öğrenci

Devrimci parti geçmişin bütün deneyimlerine dayanarak işçi sınıfına öncüllük etmelidir. Yani işçi sınıfına öğretmelidir. Peki ama öğretmene kim öğretir? İşçi sınıfının da bize öğretebileceğini anlamak son derece önemlidir. Tarihteki en güçlü fikirler işçilerden gelmiştir.

Marks 1848'de yazdığı Komünist Manifesto'da işçi devletine yani proletarya diktatörlüğüne olan ihtiyaçtan bahseder. 1871'de de işçi sınıfının kapitalist devleti devralamayacağını, kapitalist devletin bütün hiyerarşik yapılarının yıkılıp yerine düzenli ordu ve bürokrasisi olmayan, bütün görevlilerin seçildiği ve ortalama işçi ücreti aldığı yepyeni bir devlet kurmak gerektiğini anlatır. Marks bu sonuçlara İngiltere kütüphanelerinde yaptığı çalışmalarla ulaşmıştı. Bunları işçilerin Paris Komünü sırasında ne yaptıklarına bakarak öğrendi.

Stalinistler işçi sovyetleri teorisini Lenin'in ortaya attığını iddia ederler. Stalinist külliyata göre Lenin zaten her şeyin kaşifidir. Bu tarz dinsel bir ibadeti andırır. Oysa Lenin 1905'te, Petrograd işçileri ilk sovyeti kurduktan dört gün sonra "bu da neyin nesii" diye yazmıştır.

Mücadele sırasında işçiler yeni örgütlere ihtiyaç duydular. İşçiler acı dersler sonucunda tek bir fabrikada kurulan grev komitesi'nin devrim sırasında işe yaramadığını öğrendiler. Bütün fabrikalara yayılmış grev komitelerine gerek vardı. Bütün fabrikalardan gelen delegeler toplanmaya başladılar ve ilk sovyet doğdu. Yani işçiler yaptı, Lenin onlardan öğrendi. Devrimci parti her zaman sınıftan öğrenmek zorundadır.

Parti sınıftan ileri mi?

Genel olarak evet, öyle değilse devrimci parti olamaz. 1914'te Birinci Dünya Savaşı başladığında Bolşevikler savaşa karşı tutum aldıklarında işçi sınıfının çoğunluğu savaşı destekliyordu. Parti sınıftan daha ileriydi.

1917 Ağustos ve Eylülüne gelindiğinde, Lenin partinin sınıfın gerisinde kaldığını gördü. Sınıf koşarken parti nal topluyordu. Sınıfın devrimci sıçrayışına yetişmek için parti çok hızlı davranmak zorundaydı.

Devrimci parti varlığını sürdürmek için belirli rutinlere ihtiyacı duyar. Ancak bu rutinler partinin içine işler. Partinin sürekli sınıftan ileri olduğu kanısı yerleşir. Ancak işçi sınıfı harekete geçtiği zaman parti geriye düşebilir. Parti sınıfa yetişmek zorunda kalır.

Devrimciler öncü kalabilmek için sürekli sınıftan öğrenmek, sürekli öne atılmak zorundalar. Partiye yeni katılmış bir üyenin 20 yıllık üyeden daha mücadeleci davrandığı, daha iyi liderlik yaptığı sıkça görülür. 20 yıl önce ne yaptığın değil, geçen hafta ve bu hafta ne yaptığın, gelecek hafta ne yapacağın önemlidir. İşçi sınıfının mücadelesi tarihini çok iyi bilebilirsin ancak önemli olan bugünkü mücadele içindeki durumundur. Liderlik bankadaki para gibi değildir. Bankadaki para durduğu yerde faiz kazandırır. Liderlik, her gün yeniden kazanılmak zorundadır.

Reformist parti üyeleri pasif ve teslimiyetçidir

Reformist parti mümkün olduğu kadar çok oy almaya çalıştığı için en düşük ortak paydaya gözünü diker. Egemen fikirlere uyum sağlar. Reformist liderler toplumdaki azınlıkların ezildiğini bilmediklerine rağmen ırkçılık ve ayrımcılığa paye verirler. Devrimciler ise her türlü baskı ve ayrımcılığa karşı seslerini yükseltir ezilenlerin haklarını savunurlar. Toplumdaki geri görüşlere teslim olmaz onlarla mücadele ederler.

Bunun dışında reformist partiler son derece pasiftir. Örneğin İngiltere İşçi Partisi üyelerinin yarısı hiçbir parti faaliyetinde bulunmazlar. Sadece yüzde 10'u haftada beş ya da on saat faaliyet yürütürler. Bu pasifliğin ortasında tabii ki bürokratlar partiye hakim olurlar.

Demokratik merkezîyetçilik

Devrimci partinin mücadelesinde neden demokratik merkezîyetçiliğe ihtiyacı var? İlk önce neden demokrasiye ihtiyacımız olduğuna bakalım. Bir kentten diğerine gitmek için bir otobüs ve sürücüye ihtiyaç vardır. Burada demokrasiye gerek yok, yol ve yöntem belirlidir. Ancak kapitalizmden sosyalizme giden süreci daha önce yaşamadık.

38 Süreçten emin değilsek işçi sınıfından öğrenmemiz gerekiyor. Çünkü işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır ve sınıf kendi mücadele deneyimleri aracılığıyla bize öğretecektir. Bunun tek yolu da sınıf içinde köklere sahip olmaktır. Mücadele ile ilişkili her şey teste tabi tutulmalı, çünkü biz müneccim değiliz.

Demokrasi de tek başına her türlü derde deva değildir. Kar oranlarında bir düşme olup olmadığını bilmek istiyorsan oylamaya gitmek anlamsız. Marks ya haklıdır ya da haksız. Düşün, oku, karar ver.

İşçi devrimi köklü bir demokrasi olmadan gerçekleşemez. Devrim sonuç olarak işçi sınıfının egemen sınıf haline yükselmesi ve tarihteki en demokratik düzeni kurmasıdır. Kapitalist düzende her beş yılda bir sadece milliyetçilerini seçeriz. İşverenleri seçme hakkımız yok, bir fabrikanın kapatılıp kapatılmayacağı konusunda oy verme hakkımız yok. Aynı şekilde ordu komutanlarını, hakimleri seçemiyoruz. İşçi devletinde ise her şey işçilerin kontrolünde olacak. Bu nedenle sosyalizm en demokratik sistemdir.

Öyleyse neden merkezîyetçiliğe ihtiyacımız var? İşçilerin deneyimleri eşitsiz ve farklıdır. Bu deneyimlerin birleştirilmesi gerekiyor. Devrimci parti içinde de üyelerin deneyimleri birbirinden farklıdır. Üyeler hem işçi sınıfının içinde bulunduğu genel havadan hem de içinde buldukları alanın sorunlarından etkilenirler. Bu farklılaşmayı aşmak için merkezîyetçilik gereklidir. Egemen sınıf merkezîleşmiştir, onun karşısına simetrik yapılanmalarla çıkamazsak asla zafer kazanamayız.

Ben hiçbir zaman bir pasifist olmadım. Birisi bana sopa gösterirse ben daha büyük bir sopaya sahip olmalıyım. Marks'ın Kapital'inden bir alıntının saldırgan bir köpeği durduracağına da inanmıyorum. Biz sınıf düşmanımızın üstüne aynı saldırganlıkla gitmeliyiz.

Kitlesel bir devrimci parti

Devrimci partinin işçi sınıfına önderlik yapabilmesi için deneyim, bilgi ve sınıf içindeki köklerimiz yeterli değildir. Liderliğin işçi sınıfının dilini konuşarak sınıfla ilişki kurabilmesi gerekiyor. Sadece konuşan değil, hem dinleyen hem de konuşan bir liderlik gerekiyor.

Ancak bu da yeterli değil, büyük bir devrimci partiye ihtiyacımız var. Başka türlü sınıfa önderlik etmek mümkün değil. 1914'te Bolşevik Partisi'nin dört bin üyesi vardı. Şubat 1917 devriminden sonra bu sayı 23 bine, Ağustos 1917'de ise 250 bine çıktı. Bu üye sayısıyla üç milyonluk bir işçi sınıfına önderlik etmek mümkündür.

Alman Komünist Partisi'nin 1918'de dört bin üyesi vardı. Her birinin son derece savaşkan devrimciler olduğunu kabul etsek dahi bu kadar az insanın bir devrime öncülük etmeleri mümkün değildi. Her işyerinde bir tabanımız olması gerekiyor. Bunlara öncülük etmek için de büyük bir devrimci partiye gerek var.

Lenin, Temmuz 1917'de Alman ajanı olmakla suçlandığında 30 bin işçinin çalıştığı Putilov fabrikasının 10 bin işçisi "Lenin'e güveniyoruz" diyerek greve çıktılar. Neden? Çünkü Putilov fabrikasında böyle bir grevi örgütleyebilecek 500 Bolşevik vardı.

Milyonlara işçiye öncülük etmek istiyorsan sayısı yüzbinlerle ölçülen bir devrimci partiye ihtiyacın var. Bu partiyi inşa etmek için de önce yüzlerce, binlerce üyeye gerek var. Yüzleri, binleri örgütleyemezsek yüzbinleri hiç örgütleyemeyiz.

Bu nedenle Marksizmi entelektüel bir beyin jimnasriği gibi algılayanlardan nefret ederim. Marksizm sınıf mücadelesi içindir. Bu mücadeleyi yürütmek için kitlesel devrimci partiyi bugünden inşa etmek her Marksistin görevidir.

İşçi Demokrasisi / Mart 1998

Marksiizm ve Demokrasi

Türkiyeli sosyalist dostların "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılmasıyla demokrasinin güvence altına alınacağı"na dair yaygın bir kanaat olduğunu söylüyorlar. Bu özel tartışmaya geçmeden önce demokrasi ve toplumsal değişim konusunda daha genel bir manzara geliştirmek istiyorum.

"Halkın yönetimi" anlamına gelen "demokrasi" sözcüğü ilk kez antik Atina'da ortaya çıktı. Ancak bu demokraside ne kölelerin, ne kadınların ne de Atina yerlisi olmayanların oy kullanma hakkı vardı.

Tek başına genel oy hakkı halkın idaresini garanti altına almıyor. 3. Napolyon diktatörlüğünü kabul ettirmek için genel oylama ile referandumu kullanmıştı. Merkezi devlet bu yoldan daha geri bölgeleri ileride olan Paris'e karşı mobilize etti. Yine Almanya'da genel oy hakkını uygulamaya sokan Bismark'tı. Bunu Berlinli sosyalistlere karşı Kaiser'in, prenslerin ve Junker'lerin iktidarını güçlendirmek için kullandı. Türkiye'de 1982 Anayasası ile emta lideri Kenan Evren'in Cumhurbaşkanı olmasının genel halk oylamasıyla kabul ettirildiğini unutmayalım.

İngiltere, Fransa ve Almanya gibi demokratik kapitalist devletlere baktığımızda genel oy hakkı olduğunu, parlamento üyelerinin demokratik bir şekilde seçildiğini görüyoruz. Ancak demokrasi son derece biçimsel ve yüzeysel. Parlamento üyeleri seçiliyor ancak hakimler, emniyet amirleri ve generaller seçilmiyor. Bunların da ötesinde insanların fabrikanın patronunun demokratik bir şekilde seçme ya da istedikleri zaman değiştirme hakları yok. Yasalar önünde kapitalistler ve proleterler eşit. Yasa "zenginlerin ve fakirlerin parkta yatmasına izin verilmez" dediğinde biçimsel olarak bu ikisi eşittirler. Yine aynı şekilde yasa "zengin ve yoksul herkesin Hilton Oteli'nde kalma hakkı vardır" dediğinde bu yasa yoksullara karşı bir ay-

rımcılık uygulamıyor.

İngiltere'de büyük gazete patronu diğer bütün vatandaşlar gibi sadece bir oy hakkına sahip. Aslına bakarsanız devasa bir medya imparatorluğunu kontrol eden Rupert Murdoch'un The Sun gazetesi günde dört milyon satıyor, buna ek olarak Times ve yüksek tirajlı News of the World ve Sunday Times gazetelerinin sahibi. Ticari nedenlerden dolayı Amerikan vatandaşlığına geçen Murdoch'un İngiltere'de oy hakkı bile yok. İngiltere'de işçiler ücretlerinin yüzde 23'ünü gelir vergisi, yüzde 10'unu da sigorta için ödüyorlar. Rupert Murdoch ise kârının sadece yüzde 0,5'ini vergi olarak ödüyor çünkü şirketleri Cayman Adaları gibi bir vergi cennetinde kayıtlı görünüyor.

Tabii ki işçiler ve kapitalistler yasalar önünde eşit. Tabii ki Murdoch'a çalışan bir matbaa işçisi yasal olarak dezavantajlı değil. Sizinle, 82 yaşında olmama rağmen İngiltere'nin en iyi koşucu Lynford Christie'yi Olimpiyatlarda yeneceğime dair bahse girmeye hazırım. Bir rek koşulum var, o da benim iyi bir şoförü olan iyi bir arabada oturmam.

Her şeyin ötesinde biçimsel demokrasi uluslara veya ırklara uygulanan baskıları ortadan kaldırmıyor. Rodezya'da yaşayan (şimdiki adı Zimbabve) 200 bin beyazın demokratik hakları vardı. Ancak bu durumu 5 milyon siyahın ezilmesinin önüne geçemedi. Aksine beyazların siyahlara karşı birliğini güçlendirdi.

İsrail'in demokratik bir devlet olduğu gerçeği, bu devlet tarafından yurtlarından atılan 3 milyon Filistinlinin topraklarına dönme ve kendi kaderlerini tayin etme hakları olduğu anlamına gelmiyor. Çoğulu (popnlar) demokrasinin güçlendirilip güçlendirilmediğinin anahtar kriteri ezilenlerin gerçekten ne kadar güç kazandığıdır. Lenin, 1902'de "bir işçi ücreti için greve çıktığında sadece bir sendikacıdır, ama Yahudilerin dayak yemesine karşı greve çıktığında, o bir devrimci sosyalisttir" der. Sonra şöyle devam eder: "Biz ezilenlerin kürsüsüzüz." Ezen ve ezilen ulusların olduğu bir ülkede ezen ulusun sosyalistlerinin asıl görevi ezilenlerin kendi kaderini tayin hakkı için mücadele etmektir. Ezen ve ezilen ulusların proleterlerini birleştirebilmek için, ezen ulusun proletaryası vurguyu ezilenlerin ayrılma hakkına yapmak zorundadır. Bu sırada ezilen ulusun proletaryası ise güçlü bir şekilde ezen ulusun proletaryası ile birlikte davranmak için tartışmalıdır.

Yukarıda ifade edilen duruma yol açan önköşül, bir ulusun ezilmesinin sadece ezilen ulusun proleteriyasına zarar vermemle kalmaması aynı zamanda ezen ulusa da zarar vermesidir. ABD'de beyaz işçi siyah işçi karşısında daha ayrıcalıklıdır. Bu durum mesela New York'a göre Teksas'ta daha belirgindir çünkü Teksas'ta beyazlar için iş, ücret ve konutlar siyalılara göre daha iyidir. Yüzeysel olarak bakıldığında tabii ki beyaz işçilerin siyah işçilerin ezilmesinden çıkarı var. Ancak Teksas'da beyaz işçiler için ücretler, çalışma koşulları ve konutlar New York'a göre çok daha kötü. Yine aynı şekilde Kuzey İrlanda'da Protestan bir işçinin durumunun Katolik bir işçinin durumuna göre çok daha iyi olduğu açık. Bu nedenle yüzeysel olarak bakıldığında Protestan işçilerin Katolik işçilerin ezilmesinden çıkarları var. Ancak Belfast'taki Protestan işçilerin durumu İngiltere'de Birmingham şehrinde yaşayanlara göre çok daha kötü. Katoliklerin ezilmesi Katolik işçilere zarar veriyor ancak Protestan işçilere de zarar veriyor.

Cinsel ezilmenin de benzer etkileri var. Tabii ki işçi sınıfı kadın işçi sınıfı erkeğine göre daha kötü durumda. Daha düşük ücret alıyor, çocukları yetiştirme yükünü taşıyor. Ancak bir erkek işçinin arkasına şöyle bir mektup yazdığını düşünmek bile salaklıktır: "Sana çok iyi haberlerim var; karım çok düşük ücret alıyor, çocuklarımızı yuvada yer bulamadık. Beni en çok mutlu eden şey de karım tektar hamile kaldı ve kürtaj olamıyor."

Gerçek aktif ve çoğulcu (popüler) demokrasinin anahtar işçilerin ırk, ulus ve cinsiyet ayrımını yapmaksızın birleşik mücadele etmesidir.

Geçen yıl Marmara Bölgesi'nde depremin yarattığı korkunç etkiyi televizyonda gördüm. Deprem ister Türkler ister Kürtler olsun fakir sementleri çok daha fazla etkilemişti, zenginlerin iyi yapılmış evleri ise etkilenmemişti.

Yine görüntüler ordunun rolünü net bir şekilde gösteriyordu. Türk ordusu NATO'nun ikinci en büyük ordusu, sadece ABD'nin askeri gücü Türkiye'yi aşıyor. Deprem olduğunda askerlerin hızla düzeni sağlamak için geldiklerini gördük; hayat kurtarmak için buldozerleriyle değil, silahlarıyla geldiler.

Türkiye'nin Avrupa Ortak Pazarı'na katılması işçilerin eylemliliğini yükseltmeyecek. Marksistler için anahtar, işçi kitlelerinin kendi eylemliliğidir. Tabii ki her demokratik hak ne kadar küçük olursa

olsun değerlidir. Ancak gerçek kitlesel demokrasi kitlesel mücadele olmadan elde edilemez. Marks'ın da söylediği gibi: "İşçi sınıfının kurtuluşu işçi sınıfının kendi eylemi olacaktır."

Bütün eğitim sistemi geleneği tarihin yukarıdan yapıldığı üzerine yükselir. Bizler kralların, imparatorların ve generallerin tarihini öğreniyoruz. Tam da bu nedenle Türkiye Başbakanı Ecevit, Tony Blair, Gerhard Schröder ve Jospin yan yana oturlularsa gerçek demokrasinin güçleneceği hayali var. Bu yıkmamız gereken bir hayal.

İşçilerin iktidarı elde etmesi tarihin arkasından dalavereler çevirerek değil sadece sınıf mücadelesiyle mümkündür.

İşçi Demokrasisi / Şubat 2000

Demokratik Devrim mi Sosyalist Devrim mi? Demokrasiyi Nasıl Kazanırız?

Mutlak monarşi, askeri diktatörlük, faşizm veya emperyalist Mişgal altında bulunan politik demokrasiden yoksun ülkelerde demokrasiye olan ihtiyaç çok nettir. Biz, devrimci sosyalistler özgür genel ve yerel seçimler, basın özgürlüğü, örgütlenme ve gösteri yapma özgürlüğü, ulusların kendi kaderini tayin hakkı için kıyasıya mücadele ederiz. Ancak bu bizim için yeterli değildir.

Zenginlik küçük bir azınlık olan kapitalistlerin elinde kaldığı sürece eşitsizlik, sömürü ve baskı devam edecektir. Üretim araçlarının mülkiyeti kolektif olmadığı sürece sadece zenginle fakir arasındaki eşitsizlik değil iş, ev, eğitim için kendi aralarında rekabet etmek zorunda kalan işçiler arasındaki eşitsizlik de devam eder. Irkçılık ve cinsiyetçilik böylesi bir ortamda ürer.

Toplumsal zenginliğin kapitalistler tarafından kontrol ediliyor olması politik olarak demokrasiyi tehdit eder ve eski politik düzene geri dönüş tehlikesini beraberinde getirir. Toplumun küçük bir azınlığı olan kapitalistler sadece maddi üretim araçlarına değil aynı zamanda gazete, televizyon ve diğer propaganda araçları gibi zihinsel üretim araçlarına da sahiptirler. Bununla beraber ordu, polis ve mahkemelerin oluşturduğu kapitalist devlet aygıtı da onları destekler.

Yarım kalan devrimler

Kasım 1918'de Almanya'daki devrim Kaiser'i alaşağı etti ve Birinci Dünya Savaşı'nı sonlandırdı. Ne var ki Krupps ve Thyssen gibi büyük işverenlerle birlikte Freikorps adlı gerici askeri birlikleri oluşturan generaller varlıklarını sürdürmeye devam etti. Almanya'da ikili iktidar hüküm sürüyordu. Parlamento ile yan yana işçi komiteleri vardı. Devrimler eskinin zincirlerini bir vuruşta kıramaz-

lar. Geleceği temsil eden "yeni", "eski" ile yan yana varlığını sürdürür. Marks'ın sözlerini hatırlayacak olursak:

"Ölmüş kuşakların geleneği yaşayanların beyninde bir kabus gibi asılı kalmaya devam eder."

Almanya'da yaşananlar 1789 Fransız Devrimi'nin liderlerinden St. Just'un öngörülü sözlerini doğrular nitelikte: *"Yarım devrim yapanlar kendi mezarlarını kazarlar."* Sosyal demokrat hükümetin semsiyesi altında Freikorps subayları devrimci lider Rosa Lüksemburg ve Karl Liebknecht'i öldürdüler. Devrimci olaylar inişli çıkışlı bir şekilde 1923'e kadar devam etti ancak kapitalizmin zaferiyle sonuçlandı. Nazi hareketi 1919'da doğdu. 1923'te Bavyera'da başarısız bir darbe örgütledi. Bu işçiler açısından kaçırıldıkları başka bir fırsattı ve Hitler iktidara geldiğinde bedelini çok ağır ödediler.

1930'larda Fransa'da işçi sınıfı hareketi çok yükseldi. Şubat 1934'te başlayan hareket 1936'da Komünist Partisi, Sosyalist Parti ve Liberaller'den oluşan Halk Cephesi'nin iktidara gelişiyle doruk noktasına ulaştı. Liberaller "Radikal Sosyalistler" olarak biliniyorlardı ancak ne radikaliler ne de sosyalist. Milyonlarca işçi "hükümet bizim, haydi şimdi fabrikaları da ele geçirelim" diye düşünüyordu. Haziran 1936'da bir dizi fabrika işgali yaşandı. Ancak Komünist Parti ve Sosyalist Parti liderleri işverenlerle bir uzlaşma gerçekleştirerek hareketin geri çekilmesine liderlik ettiler. Bundan sonra Komünist Partisi Halk Cephesi'nden atıldı. 1938'de Hitler ile Münih Antlaşması'nı imzalayan Daladiere "radikal sosyalist"ti. Halk Cephesi'nin kazandığı zafer sonucu seçilen parlamento 1940'tan sonra Nazilerle işbirliği yapacak iktidarın başı Marshal Petain'i de seçen parlamentoydu.

Endonezya 1949'da Hollanda'dan bağımsızlığını kazandığında ülke burjuva milliyetçisi Ahmed Sukarno liderliğindeydi. Partinin ana prensipleri allaha ve ulusal birliğe olan inançtı. Ne yazık ki Endonezya Komünist Partisi Sukarno'ya meydan okumadı, tam aksine ulusal birlik konusunda onunla tam anlamıyla hem fikirdi. Sonunda St. Just'ın sözleri doğru çıktı. Endonezya Komünist Partisi devrim sırasında Bolşevik Partisi'nin sahip olduğu üyeden çok daha fazla üyeye sahipti: 3 milyona karşılık çeyrek milyon. Endonezya işçi sınıfı devrimin arifesindeki Rus işçi sınıfından sayıca çok daha büyüktü. Endonezya'da köylülük de Rusya'dan daha fazlaydı. 1965 yılında Sukarno tarafından görevlendirilen Suharto adında bir

general ABD, İngiltere ve Avustralya'nın desteğiyle bir darbe düzenledi. Yaklaşık 500 bin ile 1 milyon arasında insan katledildi.

Düzeni sarsan ancak kesin bir zafer kazanamayan büyük ayaklanmaların yaşandığı başka bir bölge de Orta Doğu'dur. Irak'ta Kral Faysal 1951'de kitlesel bir hareketle devrildi. Irak Komünist Partisi Arap dünyasının en güçlüsüydü. Burjuva milliyetçisi Baas Partisi ile ittifak oluşturdu. Stalinist kontrol altındaki Komünist Partisi gerçekleşecek olan devrimin demokratik bir devrim olacağına ve bu devrimin işçi sınıfı ile burjuva partilerinin ittifakını gerektirdiğine inanıyordu. Ancak böylesi bir ittifak pratikte işçi sınıfının burjuvaziye bağımlı kılınması anlamına geliyordu. Komünist Parti üyeleri ve işçiler bu ittifak için çok ağır bedeller ödediler. Baas lideri Saddam Hüseyin CIA'nın da yardımıyla komünistlere karşı kitlesel kıyım yaptı.

İran'da 1979'da gerçekleşen genel grev Şah'ın devrilmesine yol açtı. Şuralar (işçi komiteleri) ilkten her yerinde hızla çoğaldı. Ne yazık ki şuralarda etkin olan Moskova taraftarı Tudeh Partisi ve Halkın Fedailerini devrimi "burjuva demokratik devrim" olarak gördüler ve böylece islami bir cumhuriyetin kurulmasına destek verdiler. Ayetullah Humeyni, Tudeh ve Fedailere hiç bir minnettarlık hissetmeksizin iktidara geldi ve solun kanlı bastırıldı.

Kaybedilen başka birkaç devrimin daha adını sayabilirim. Örneğin 1919 ve 1956'da Macaristan, 1923'te Almanya, 1925-27'de Çin, 1936'da İspanya, 1968'de Fransa, 1974-75'te Portekiz.

Demokratik devrim ile sosyalist devrimin yan yana konulması ve ilkinin tercih edilmesi sadece sosyal demokratlara ait bir özellik değildir. Bu anlayış dünyanın her tarafında stalinist liderliklerin rehberi oldu.

Tamamlanabilen devrim

1917 Rus Devrimi, devrimler içinde bir istisnadır. Şubat 1917 Devrimi heyecan verici yeni bir durum oluşturdu. Çar tahttan çekildi, yüzyılların monarşisi sona erdi. Polis dağıtıldı. Her fabrikada işçi konseyleri kuruldu. Ordudaki bir çok birlikte asker komiteleri ortaya çıktı. Her yerde işçi ve asker sovyetleri baş gösteriyordu.

Ancak eski kurumlar da, sovyetlerle yan yana, varlığını sürdürüyordu. Eski sahipler ve eski yöneticiler fabrikalardaki konumlarını koruyorlardı. Orduda generaller halen komanda etmekteydi. Ge-

nelkurmay Başkanı halen Çar tarafından atanan General Kornilov'du. Çarlık döneminden kalan bir liberal politikacının başını çektiği burjuva bir hükümet ile sovyet iktidarı yan yanaydı. Lenin ve Troçki'nin "ikili iktidar" diye tarif ettikleri bu durumu çelişkilerle doluydu.

Sovyetlerin doğasına aykırı olmasına rağmen sovyet liderleri iktidarı tutmaları için burjuvaziye yalvarıyorlardı. Sovyet delegelerinin çoğu sağ kanat sosyalistler, Menşevikler, ve Sosyal Devrimcilerdi. 1500-1600 delegeden sadece 40'ı Bolşevikti. Bu bir tesadüf değildi. Sola kayan milyonlarca insanın halen Çarlık döneminin ideolojik etkisi altında olmasının kaçınılmaz sonucuuydu. O zamana kadar Çarlığı ve savaşı desteklemiş olan bu insanlar için sola kayış hemen en uçtaki Bolşevik Partisi'ne katılmak anlamına gelmiyordu. Burjuva Geçici Hükümetin İçişleri Bakanı olan Menşeviklerin güçlü adamı J.G. Tseretelli burjuvaziyle bir uzlaşmanın zorunluluğunu şöyle açıklıyordu:

"Devrim için başka bir yol olamaz. Bütün gücün bizde olduğu ve parmağımızı kıpırdatsak hükümetin düşeceği doğru. Ancak bu devrim için bir felaket olur."

Lenin 3 Nisan'da İsviçre'den Rusya'ya döndü. Petrograd'daki Finlandiya İstasyonu'nda binlerce işçi ve asker tarafından karşılandı. Petrograd Sovyet Başkanı Chkheidze kendisini şu sözlerle karşıladı:

"Yoldaş Lenin, Petersburg Sovyeti ve bütün devrim adına Rusya'ya hoş geldin... Ancak, devrimci demokrasinin birincil görevi devrimi içerden veya dışardan gelecek aşırılıklara karşı korumaktır. Biz bu hedefin gereğinin ayrılık değil demokratik sarsmaların sıklaştırılması olduğunu düşünüyoruz. Bu hedefi bizimle birlikte takip edeceğimizi umuyoruz."

Lenin ise enternasyonal, dünya devriminin ayrılmaz bir parçası olarak Rus Devrimi'nin devamı çağrısını yaptı. Lenin'in konuşmasına Menşeviklerin tepkisi son derece düşmanca oldu. Bolşevik Parti Merkez Komitesi'nin eski bir üyesi I.P. Goldenberg, "Lenin şimdi kendini otuz yıldan beri boş duran bir Avrupa tahtına aday gösterdi: Bakunin'in tahtı. Lenin'in yeni sözleri eski bir şeyin tekrarı, ilkel anarşizmin modası geçmiş doğrularını çağrıştırıyor" iddiasında bulunuyordu.

Lenin, kendisini küçük burjuva demokrasinin somutlaşmış ha-

li olan Menşevik ve Sosyal Devrimcilere adapte etmedi. Sürekli olarak, 1848 devrimleri sırasında Fransa ve Almanya 'da küçük burjuvazinin demokratik kampından tam bağımsızlık çağrısı yapan Marks'ı takip etti. Marks şöyle diyordu:

"Alman işçileri .. kendi sınıf çıkarılarını bilgisine vararak, en kısa zamanda bağımsız politik pozisyonlarını alarak, demokratik küçük burjuvazinin ikiye bölünmüş söylemleri tarafından yanlış yönlendirilmeye izin vermeden, bir dakika için bile olsa proletaryanın bağımsız örgütlenen partisinin zorunluluğundan şüphe duymaksızın bütün zaferlerine en fazla katkıda bulunmalı. Mücadele sloganları sürekli devrim almalı."

Günler, haftalar, aylar süren şiddetli gelişmelerden sonra Bolşevikler işçilerin çoğunluğunu kazanmayı başardılar. 9 Eylül'de Petrograd Sovyeti Bolşeviklerin yönetimine geçti ve Troçki başkan seçildi. Bolşevikler aynı gün Moskova Sovyeti'nin çoğunluğunu da sağladılar. Bu noktadan sonra 7 Kasım 1917'de işçi iktidarına ulaşmak için küçük bir adım kalmıştı.

Parti değil, işçi sınıfı devrimi yapar. Parti işçi sınıfının rehberidir. Troçki'nin ifade ettiği gibi:

"Rehber bir örgütlenme almaksızın kitlelerin enerjisi piston kutusu tarafından çevrilmemiş hubar gibi dağılıp gider. Ancak şeyleri hareket ettiren piston ya da kutu değil, hubardır."

Başarı açısından bakıldığında diğer bütün devrimler ile Ekim 1917 Rus Devrimi arasındaki fark erkili bir liderlik sunan kitlesel bir devrimci partinin varlığıdır. Sosyalistler, devrimci krizlerin ne zaman ortaya çıkacağını belirleyemezler. Ancak sosyalistler kurdukları devrimci partinin ne kadar güçlü olduğuna bağlı olarak devrimci durumların nasıl sonuçlanacağını belirleyebilirler.

Roma Senatosu üyesi Cato the Elder bütün konuşmalarını "Carthage delenda est" (Carthage yıkılmak zorunda) diyerek bitirirdi. Sonunda Carthage yıkıldı. Biz de her konuşmamızı şu sözlerle bitirmeliyiz:

"Devrimci parti inşa edilmek zorunda."

İşçi Demokrasisi / Ekim 1999

Ekim Devrimi: Ezilenlerin Şöleni

49

Eski Rus takvimine göre 23 Şubat 1917'de Dünya Kadınlar Günü kutlamaları yapıldı. Bu, aynı zamanda devrimin de başlangıcı oldu. Kutlamaların ertesi günü Petrograd'da 200 bin işçi greve gitti. İkinci gününde genel grev kenti sardı ve grevçilerin bir kısmı ordu tarafından öldürüldü. 27'sinde muhafız alaylarında isyan çıktı. Askerler göstericilere ateş açmayı reddediyordu ve bazı durumlarda ateş emri veren subaylar askerler tarafından öldürülüyordu. Çar tahttan çekildi. Bu arada ilginç olan şey Çar'ın istifasından bir gün önce işçi delegelerinden oluşan bir sovyetin kurulmuş olmasıydı. 1905 Devrimi'nin hafızası, gelişmeler üzerinde hızlandırıcı bir etki yaratıyordu. Bütün işyerleri sovyete delege gönderdiler.

Devrim, Troçki'nin de vurguladığı gibi, tam anlamıyla kendiliğinden ve plansız gelişmişti: "Eldeki bütün verilere dayanarak kesin bir şekilde söyleyebiliriz ki, hiç kimse, ana hiç kimse 23 Şubat'ın monarşiyi devirecek bir hareketin başlangıcı olacağını düşünmüyordu."

Devrimin parlak gözlemcisi Snkhanov'un da belirttiği gibi, "partilerden birisi bile bu büyük ayaklanmaya hazırlanmıyordu."

Aynı şekilde Çarlığın gizli polisi Okhrana'nın yöneticisi de, "tümüyle kendiliğinden gelişen bir olay, hiçbir şekilde parti ajitasyonunun meyvesi değil" diyordu.

Milyonlar hayatında ilk defa politikaya adım atarken Bolşevik Parti çok marjinal görünüyordu, Şubat Devrimi sonrası üye sayısı 23 bin olmuştu. Bolşevikler, ilk genel grev çağırma bildiriye 25 Şubat'ta çıkarttılar, o zamana kadar zaten 200 bin işçi iş bırakmıştı!

Sovyet seçimlerinde Bolşevikler küçük bir azınlıktı. 1500-1600 delegenin sadece 40'ı yani yüzde 2-2,5'u Bolşevikti.

İkili İktidar

Prens Lvov'un liderlik yaptığı Geçici Hükümet ile Sovyet hükümeti yan yana duruyorlardı. Bu nedenle ikili iktidar vardı. Böylesi bir durum uzun süre devam edemezdi. İki hükümetten birisi diğere yol vermeliydi.

Sovyet, başlangıçta Lvov Hükümeti'ni desreklede. 2 Mart Sovyet toplantısında iktidarın Geçici Hükümet'e yani burjuvaziye geçmesi için karar önergesi verildi. Sadece 15 delege bu önergeye karşı oy kullandı. Bunun anlamı Bolşeviklerin 40 üyesinin tamamı bile karara karşı çıkmadı. 1600 delegeden gelen kitle basıncı Bolşevikleri bir yana büküyordu. Sovyete egemen olan partiler, Menşevik ve Sosyal Devrimciler de karışık bir tutum alıyorlardı. Sovyetleri destekliyorlardı ancak Geçici Hükümeti de destekliyorlardı. Barış istiyorlardı ama savaşı destekliyorlardı. Köylülerin toprak taleplerine sıcak bakıyorlardı ancak toprak ağalarının sözcüsü olan hükümeti destekliyorlardı.

Ancak devrim orta yolcu bir uzlaşmaya izin vermez. Hayat lıer soruyu en keskin şekilde ortaya koyuyordu.

Rusya'daki Bolşevik liderliğin kendisinin de kafası çok karışık. 3 Mart'ta Bolşevik Partisi'nin Petersburg Komitesi "*işçi sınıfının ve demokratik halk kitlelerinin çıkarlarına uygun devrandığı sürece Geçici Hükümet'in iktidarına karşı çıkmayacağı*" kararını aldı. "Sürece" diye ifade edilen formül Petrograd Sovyeri Yürütme Komitesi'nin Geçici Hükümet'e ilişkin kararında da vardı ve hükümete verilen politik desteği ifade ediyordu.

Lenin o sırada İsviçre'de sürgündü. Bolşeviklerin "*gericeliğe veya karşı-devrime karşı mücadele ettiği sürece*" Geçici Hükümet'e kararlı bir destek vereceğini açıkladığı Pravda'yı okuduğunda öfkeden kudurdu. Bu durumda karşı-devrimin en önemli ajanının hükümetin ta kendisi olduğunu görmemişlerdi.

Lenin partiyi yeniden silahlandırıyor

3 Nisan 1917'de Lenin Petersburg'a vardı. Petersburg Komitesi Lenin'i kentten Finlandiya İstasyonu'nda karşılamak üzere binlerce işçi ve askeri seferber etti. Sovyet Başkanı Menşevik Shecheidze, muzaffer Rus Devrimi adına Lenin'i karşıladı. Lenin'in yanını çok netti:

"Hangi muzaffer Rus Devrimi? Buuu Frauusa'da bir nstr öuce

yaptılar. Kapitalistler hâlâ fabrikaların sahibi, hâlâ toprak ağaları toprakların sahibi, emperyalist savaş hâlâ devam ediyor. Emperyalist savaşa son! Toprak, ekmek ve barış, bütün iktidar sovyetlere!"

Aranızda Lenin'in bu deklarasyonunun büyük destek ve alkış alacağını umut edenler olabilir. Ancak onun yerine kitle hayretten konuşamaz hale geldi. Tam bir sessizlik hakimdi. Duyulan tek ses Bolşevik Merkez Komitesi'nin eski bir üyesi İ. P. Golberg'e aitti: "Lenin çıldırmış!"

Devrimciler tabii ki kitleleri etkilemeye çalışır. Ancak bu tek yönlü bir sokak değildir. Büyük kitlelerin fikirleri de devrimcileri etkiler. Birkaç gün sonra Lenin, Bolşevik Partisi'nin Petersburg Komitesi ile görüştü. Nisan Tezleri'nin nedenlerini tartıştı. Toplantıya katılan 16 kişiden ikisi Lenin'i desteklemek üzere oy verdi, 13'ü karşı çıktı, bir kişi tarafsız kaldı.

Bu olumsuz başlangıca rağmen Lenin, şaşkınlığa uğratacak bir hızda partinin büyük bir kısmını kendi pozisyonuna kazandı. Bu durum Lenin'in tutarlılığıyla birlikte milyonların kendi günlük deneyimlerinin sonucuydu. Savaş sürüyor, binlerce insan ölmeye devam ediyordu, toprak ağları köylüleri hâlâ insafsızca sömürüyordu, kapitalistler lüks bir hayat yaşarken işçiler sefalet içindeydiler. Lenin'in partiyi kazanması bir ay kadar sürdü.

Sovyetleri kendi fikirlerine kazanması ise biraz daha fazla zaman aldı. Eylül başında Bolşevikler Petersburg Sovyeti'nde çoğunluğu kazandılar, Troçki başkan seçildi. Aynı zamanda Moskova'da da Bolşevikler çoğunluğu kazandı ve Kamanev sovyet başkanı oldu.

Bundan sonra Ekim Devrimi'nin zaferine ramak kalıncı.

Şubat Devrimi kendiliğinden olmuştu ancak Ekim Devrimi planlandı.

10 Ekim'de Bolşevik Partisi Merkez Komitesi silahlı ayaklanma çağrısı yaptı. Üç gün sonra Petrograd Sovyeti'nin asker temsilcileri tüm askeri otoritenin Merkez Büro'dan Troçki'nin başkanlığındaki Devrimci Askeri Komiteye devredilmesini oyladı. 16 Ekim'de Petrograd Komitesinin Yürütme Komitesi, Askeri Örgütlenme, Petrograd Sovyet üyeleri, sendikalar, fabrika komiteleri, Petrograd Bölge Komitesi ve demiryolu işçilerinin katıldığı genişletilmiş Bolşevik Partisi Merkez Komitesi (Plenium) oturumu askeri ayaklanma kararını yeniden onayladı. Devrimci Askeri Komite 20 Ekim'de ayaklanma hazırlıklarına başladı. 25 Ekim'de de ayaklanma gerçek-

leşti. Troçki ayaklanmayı çok başarılı bir şekilde örgütlemişti. Daha sonra iç savaştan zaferle çıkan Kızıl Ordu'yu da aynı başarıyla örgütleyecekti.

Ekim Devrimi çok iyi planlandığı ve uygulandığı için hemen hiç kan dökülmedi. Şubat Devrimi'nde çok daha fazla insan ölmüştü.

Genellikle devrim özünde basit bir şiddet eylemi olarak sınırlır. Marks şiddetin "yeni bir toplumun ebesi" olduğunu yazdı. Ebe, bebeğin kendisi değil, sadece onun dünyaya gelmesine yardım edendir. Ekim Devrimi'nde ölenlerin sayısı, yönetmen Eisenstein'in "Ekim" filmi çekimlerinde ölenlerden daha azdır.

Devrimi takip eden iç savaşta yüzbinlerce insan öldü. Ancak bu Sovyet Hükümeti'nin eylemleri nedeniyle değil 16 yabancı ülke ordusunun işgali sonucu yaşandı. Bu ülkeler Almanya, Fransa, İngiltere, Japonya, Amerika, Polonya, Türkiye, Letonya, Lavya, Estonya ve Finlandiya'ydı. Bolşevikleri bu şiddetten dolayı yargılamak, kendisini bir katilden savunan bir şahsı şiddet kullandı diye yargılamaya benzer.

Zaferle sonuçlanan devrim

20. yüzyıl boyunca bir dizi işçi devrimi yaşandı. Ancak sadece 1917 Rus Devrimi zaferle bitti. Tekrar tekrar yarım kalan devrimlere tanık olduk. Hepsi de Fransız Devrimi sırasında St. Just'in geleceği öngören sözlerini doğruluyordu: "*Yarım devrim yapanlar kendi mezarlarını kazarlar.*"

1917 Rus Devrimi yarım kalan bir dizi devrim arasında isrisna idi. Bolşevik Partisi Rus Devrimi'nin tamamlanmasında çok önemli bir rol oynadı.

Zafer ve yenilgi arasındaki fark, Ekim 1917'de Rusya ve diğer işçi devrimleri arasındaki fark birinci durumda kitlesel bir devrimci partinin etkili bir liderlik sunmasıdır. Sosyalistler devrimci krizin ne zaman ortaya çıkacağını belirleyemezler ancak güçlü bir devrimci parti inşa ettikleri oranda sonunda ne olacağını belirlerler.

Devrimi yapan parti değil, işçi sınıfıdır. Ama parti işçi sınıfına rehberlik yapar. Troçki'nin en uygun şekilde ortaya koyduğu gibi: "Rehberlik eden bir örgütlenme olmaksızın kitlelerin enerjisi piston kutusunda olmayan buhar gibi dağılır. Ancak şeyleri hareket ettiren ne piston ne de kuru, buharın kendisidir."

Devrim sonrası toprak ağalarının toprakları köylülere dağıtıldı.

Fabrikalar devletleştirildi ve işçi kontrolü altında çalıştırılmaya başlandı. Ezilen azınlıklar kendi kaderini tayin etme hakkı kazandı. Çok sayıda ulus için bir hapisane olan Rusya özgür ve eşit halkların federasyonu haline geldi.

Çarlık Rusya'sında yüzyıllardır anti-Semitizm yaygındı. 1881 yılında Yahudilere karşı 500 toplu katliam gerçekleştirilmişti. İki büyük şehir Moskova ve Petersburg'da Yahudilerin yaşamaya yasak, özel izne bağlıydı. Şimdi, Petersburg Sovyet Başkanı Troçki bir Yahudi, Moskova Sovyeti Başkanı Kamanev bir Yahudi, Sovyetler Cumhuriyeti'nin Başkanı Sverdlov bir Yahudi idi. Troçki Kızıl Ordu'nun başına geçince onun yerine Petersburg Sovyeti Başkanı Zinoviev oldu, o da bir Yahudi idi.

1917'de devrim ayları boyunca çok parlak bir konuşmacı olan Anatoly Lunacharsky 30-40 bin kişilik toplantılar düzenliyor, William Shakespeare, Yunan draması gibi konularda iki üç saat süren konuşmalar yapıyordu. Bugün Londra'nın nüfusu o günkü Petersburg nüfusundan dört kat daha fazla ve İngiliz işçileri de çok daha eğitilmişti. Ancak Londra'da böylesi bir toplantının yaşanması hayal bile edilemez.

Sovyet Hükümeti kadınların kurtuluşunu hedefleyen dünyadaki en ilerici yasaları getirdi. Boşanma hakkı serbest bırakıldı, dünyada ilk kez talep üzerinde kürtaj hakkı getirildi, kadınları mutfaktan kurtarmak için toplumsal yemekhaneler açıldı, çocuk yetiştirme toplumsallaştırıldı, eşcinsellere karşı olan bütün yasalar kaldırıldı.

Rus Devrimi Stalin ve gulaglara neden olmadı mı?

Bu iddia devrim karşıları tarafından sürekli öne sürülür ve sağduyulu bir argümana benzer. Ama aynı sağduyu şunu da söyleyebilir: Hiroşima'ya düşen atom bombası Newton'un yerçekimi kanununun ürünüdür. Bu iddiada bir doğruluk payı var. Eğer yerçekimi kanunu olmasaydı bomba uçaktan aşağı düşmezdi.

Stalin'in yükselişini anlayabilmenin anahtarı Rus Devrimi'nin uluslararası doğasını anlamaktan geçiyor.

Rus Devrimi, dünya devriminin parçasıydı ve uluslararası faktörler dışında açıklanamaz. Rus sanayi işçi sınıfı minicikti: 160 milyonluk bir nüfusun sadece üç milyonu fabrikalarda, demiryollarında ve madenlerde çalışıyordu. 1917'de Rusya'nın sanayi üretimi minicik bir ülke olan Belçika'dan daha fazla değildi. Ancak işçi sı-

nifimin çoğunluğun büyük ünitelerde yoğunlaşmıştı. Örneğin 40 bin işçinin çalıştığı Putilov fabrikası o zaman dünyanın en büyük fabrikasıydı. Bu durum Rus ekonomisinin aşamalı olarak organik gelişim sürecinin bir ürünü değildi. Asıl olarak Rusya'daki yabancı sermaye yatırımlarının sonucuydu.

Rus işçilerinin istekleri de uluslararası koşullar tarafından biçimleniyordu. Britanya'da fabrika temelli üretimin başlaması ile işçilerin sekiz saatlik işgünü talebine sahip çıkması arasında iki yüzyıl geçmişti. Rusya'da bu, 1905 Devrimi'nin merkezi talebi oldu.

Marksizm de Rusya'nın yerli bir ürünü değildi. Bir Rus Adam Smith'ini diğer bir Rus olan David Ricardo ardından da Rus Karl Marks takip etmedi. Marksizm Rusya'nın entelektüel-politik hayatına ritim hızıyla girdi. Kapital'in birinci cildinin ilk basım tarihi 1867. Altı yıl sonra Rusça baskısı çıktı. Kapital'in çevirisinin yapıldığı ilk dil Rusça. Nihai olarak Rus Devrimi'nin son tetikleyici unsuru da dışardan geldi: Rus ordusunun Alman ordusu tarafından ezilmesi.

Lenin ve Troçki devrimin yayılmaması durumunda, özellikle de Alman Devrimi yardımı gelmezse Sovyet rejiminin ölüme mahkum olduğunu uyarısını defalarca tekrarladılar. Ve öyle de oldu.

Stalin Rus Devrimi'nin mirasçısı değil mezar kazıcısıydı. Devrim ve iç savaştan sağ kalan Bolşevik Partisi Merkez Komitesi üyelerinin tümünü tek tek öldürmesi bunun kanıtıdır. Stalin'in babası Lenin değil Noske'dir. Sağ kanat Sosyal Demokrat lider Noske, Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht ve Alman Devrimi'nin öldürülmesinden doğrudan sorumluydu.

Alman Devrimi trajik bir şekilde Rus Devrimi'ne göre çok daha az planlanmış ve gelişmişti. Rosa Luxemburg'un ölümü sonrasında Alman Komünist Partisi liderliğini yapan Heinrich Brandler ile buhışmamıza hatırlıyoruz. Ona, 1918'de Rosa Luxemburg'un örgütünün durumunu sordum. Dört bin kadar üyesi olduğunu, çoğunluğunun Marksist değil pasifist (bunlar kendi sözleri) olduklarını söyledi. Bunu 1903'ten itibaren bir parti olarak faaliyet gösteren Bolşeviklerle karşılaştırım. İşçi sınıfının Almanya'dan çok daha küçük olduğu Rusya'da Bolşevik Partisi üye sayısı 1917'de 23. 600'dü.

Akarsu temiz kalır. Durağan suda ise bütün pislikler su yüzüne çıkar. Rus Devrimi'nin izole olması bütün bürokratik pisliklerin üstte çıkmasına yol açtı. Stalin, Batı emperyalizmi ile rekabete girişti-

ğinde zorunlu olarak onu taklit etti. Eğer Nazi Almanya'sı kocaman bir askeri- sanayi üretime sahipse Stalin'de aynıını istedi. Bunu hızlı bir şekilde başarmak için de tek yol Rus işçi ve köylülerini zalimce sömürmekti. Bu nedenle de gulag (çalışma kampı) kuruldu. Stalinist Rusya giderek daha fazla Nazi Almanya'sının simetrisi haline geldi. Ve rejim devlet kapitalisti oldu.

Dünya Devrimi Mümkün mü?

Bugün Güney Kore'deki sanayi işçilerinin sayısı Marks'ın ölediği 1883'te bütün dünyada bulunan işçilerin sayısından daha büyük. Şimdi, dünyadaki işçilerin sayısı köylülerden daha fazla. İşçi sınıfının sosyal ve politik ağırlığı da köylü kitleleriyle karşılaştırılmayacak kadar fazla. İşçiler büyük işletmelerde üretim yapıyorlar. Bazen binbinlerce işçi aynı işletmede çalışırken köylülük parçalanmış ve atomize bir halde. Her köylü aile kendi küçük toprak parçasını işletiyor.

Marks üretici güçlerin üretim ilişkileriyle, yani eski ekonomik yapıyla çatışmaya başladığında devrimin zorunlu hale geldiğini söyler.

Kapitalistler sistemin doğuşu sırasında feodalizmin zincirlerine karşı mücadele ederken sadece ilerici değil devrimciydüler. İngiliz burjuvazisi onyedinci yüzyılda kendi ekonomik, sosyal ve toplumsal egemenliğini kuran bir devrim yaptı. Aynı şey onsekizinci yüzyılda Fransız burjuvazisi tarafından gerçekleştirildi. Fransız Devrimi'nden birkaç yıl sonra da Britanya'nın Amerika kolonisindeki kapitalistler kendi bağımsızlıklarını ilan ederek egemenliklerini kurdular. Böylece Amerika Birleşik Devletleri doğdu.

Burjuvazinin üstünlüğü

Bugün kapitalist üretim ilişkilerinin üretim güçlerinin önünde bir engel oluşturduğu çok açık. Yüz milyonlarca insan doğru dürüst konutlarda oturamazken yüz binlerce (eğer milyonlar değilse) inşaat işçisinin işsiz olması bunun en açık göstergesidir. Milyonlarca insan aç. Bunun nedeni dünyada yeterince yiyecek olmaması değil, bu insanların satın alacak paraları olmamasıdır. Yıllar önce bana anlatılan bir öykü bu durumun çok iyi gösteriyor. Kışın ortasında bir çocuk babasına, "çok soğuk neden sobayı yakmıyorsun?" diye sor-

rar. Babasının yanıtı, "kömür alacak param yok" olur. Çocuk isterler, "neden paran yok?" "Çünkü işsizim" der baba. "Neden işsizsin?" "Salak oğlum bilmiyor musun, ben bir madenciydim ve dünyada çok fazla kömür var."

Burjuvazinin feodal beylere karşı zafer kazanması tam anlamıyla kaçınılmazdı. Burjuvazi ve feodal beyler bir dönem birlikte yaşadılar. Kapitalistler dönüp feodal beylere şöyle diyebiliyorlardı:

"Biz sizden daha zenginiz ve zenginliğimiz sürekli artıyor. Sizininki ise azalıyor. Bizim üstünlüğümüzün en iyi kanıtı, siz soylulardan biri ekonomik sıkıntı içine girdiği zaman bizim altınlarımızla kendi mavi kanını birleştirmek için bizim kızlarımızla evlenmeye çalışmasıdır. Entelektüel olarak size göre çok daha üstünüz. Sizin kutsal kitabınız var bizim ise Ansiklopedi'miz. Sizin kiliseniz, bizim ise üniversitemiz var. Sizin rahipleriniz bizim ise profesörlerimiz var. Biz sizin bizim sınıfın üyelerini etkilediğinizden çok daha fazla sizin sınıfın üyelerini etkiliyoruz."

Fransız Devrimi arifesinde Etars Generaux (kralın danışma meclisi) toplandığında bu çok açıkça görüldü. Bu kurum üçe ayrılmıştı: En üste soylular, ikinci sırada rahipler grubu, üçüncü sırada ise kapitalistler-orta sınıf. Sıra oy vermeye gelince birinci ve ikinci gruplar dağılarak üçüncü grupla birlikte oy verdiler.

İşçi sınıfının kapitalistlerle ilişkisi kapitalistlerin feodal beylerle ilişkisinin tam tersidir. İşçi kapitaliste ne diyecek? "Sizin fabrikalarınız, bankalarınız, tersaneleriniz var bizim ise... Siz mali sıkıntı içindeyken kızınızı evlendirecek bir işçi aramaya da koyulmuyorsunuz zaten." Pek etkileyici olmaz herhalde. Star, Sabah, Hürriyet, Milliyet gibi gazeteler her gün çoğunluğu işçi olan milyonlarca kişi tarafından okunuyor. Sosyalist gazete satın alan kapitalistler olduğunu hiç zannetmiyor. Bu nedenle işçilerin her devrimci durumunda kazanması kaçınılmaz bir sonuç değildir. Marks'ın da dediği gibi "her toplumda egemen olan fikirler egemen sınıfın fikirleridir." Marks aynı zamanda komünistlerin işçi sınıfının uluslararası ve tarihsel deneyimlerini genelleştirdiğini yazar. Hiç kimse bu olaylar hakkında kişisel bir deneyime sahip değil. Paris Komünü'nde, 1905, 1917 Rus Devrimi'nde aktif olanlar bugün hayatta değil. Devrimci parti işçi sınıfının hafızası ve üniversitesidir. Bu nedenle işçilerin her devrimde başarılı olması kaçınılmaz değildir.

Dünya devrimi

Dünya devrimi mümkün mü sorusuna gelince, bu sadece mümkün değil aynı zamanda kaçınılmazdır. Dünya kapitalist sistemi ulusal devlet halkalarından oluşan bir zincire benzer. Basınç had safhaya ulaştığında halkalardan birisi kırılmaya mahkumdur. Bu durum zincirin diğer halkalarını etkiler. 1917 Rus Devrimi dünya devriminin başlangıcıydı. Rus Devrimi'ni 1918 Alman Devrimi, 1919 Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndaki devrim, 1920-21'de İtalya'da kitlesel fabrika işgalleri ve 1923'te doruğa yükselen Alman Devrimi izledi. Komünist partiler mantar gibi çoğaldı. 1916'da savaşa karşı çıkan sosyalistlerin oluşturduğu Zimmerwald Konferansı'nda Rosa Lüksemburg şu alaycı yorumu yapmıştı: "*Öyle bir noktaya geldik ki uluslararası savaş karşıtı hareket birkaç at arabasına sığacak durumda.*" 1920'ye gelindiğinde ise Alman Komünist Partisi'nin yarım milyon, Fransız ve İtalyan komünist partilerinin 200'er bin üyesi vardı.

Yazının başlığına dönecek olursak, soruya verdiğimiz yanıtı şöyle özetleyebiliriz: Dünya devrimi sadece mümkün değil kaçınılmazdır, ancak zaferi kaçınılmaz değildir. Dünya devriminin kaçınılmaz olduğunu söylemek devrimin zaferle sonuçlanacağı anlamına gelmiyor. Marksizm tarihin demirden yasalarından oluşan bir derleme değildir. Tam tersine Marks tesadüflerin tarihte önemli bir rol oynadığını biliyordu. Lenin 1917'de Rusya'ya dönmeden önce ölseydi bunun Bolşevik Partisi üzerinde devasa bir etkisi olurdu ve devrimin tarihi etkilenirdi.

Başka tesadüfler tarihin akışını hızlandırabilir. Bir örnek vereyim. Türkiye'nin Kuzey Batısında yaşanan depremde Türk Ordusu hızla sahnede belirdi. Türk Ordusu NATO'da Amerikan Ordusundan sonraki ikinci güç. Ancak ordu yıkıntıları kaldırmak için buldozer ve iş makineleri getirmede; silahlarıyla geldi. Bu olay sosyalistler tarafından devletin egemen sınıfın silahtı olduğu ve toplumun tümünü temsil etmediğini tartışmak için kullanılabilir.

Partinin önemi

Bundan 10 yıl kadar önce "30'ların yavaş çekimine" benzer bir döneme girdiğimizi tartışmıştım. 30'lar filminin yavaş çekimde siirmesi onu durdurma ve bizim istediğimiz şekilde yönetilmesi olanağını da artırıyor. Burada anahtar görev devrimci partinin inşa-

sıdır. Troçki'nin belirttiği gibi, kitlesel mücadele buhar gibidir, devrimci parti de makineyi çalıştıran piston. Buharsız bir piston sadece bir parça metaldir. Pistonsuz buhar ise dağılır ve bir sonuca ulaşamaz.

İşçi Demokrasisi / Mart 2000

Emperyalizm ve Ezilen Uluslar

Ekonomik güç hiç bir toplumdaki kapitalizmde olduğu kadar yoğunlaşmış değildir. Örneğin ortaçağda feodalizm döneminde toprak beyi yüzlerce serfi sömürüyordu. Bugün ise yüzbinlerce işçi çalıştıran çok sayıda şirket ve milyonlarca kişi istihdam eden devletler var.

Zengin ve yoksul arasındaki uçurum hiç bu kadar derin olmamıştı. Dünyanın en zengin üç insanının sahip olduğu zenginlik altıyüz milyon insanın gelirine eşit. 43 ülkenin ulusal gelirinin toplamı bu üç kişinin zenginliği ile aynı miktarda.

Her yıl 20 milyon çocuğun yerleri temiz su olmadığı için öldüğü tahmin ediliyor. Oysa Bill Gates'in bir yıllık kazancının gerekli su borularının döşenmesi, çeşmelerin rakılması gibi işlere harcanmasıyla temiz su yokluğundan kaynaklanan bütün çocuk ölümleri engellenebilir.

Askeri güç de ekonomik güç gibi yoğunlaşmış durumda. Feodal bey ancak onlara ya da yüzlerce asker tutabiliyordu. Bugün ABD'nin askeri bütçesi Sırbistan'ın askeri bütçesinden yüz kat daha büyük. NATO'nun askeri bütçesi ise Sırbistan'ınkinin ikiyüz katı. Dolayısıyla Sırbistan'ın Kosova'dan çekilmeye zorlanması bir sürpriz değil.

Emperyalizm yenilebilir mi?

Ekonomik ve askeri olarak böylesi eşitsiz koşullar altında emperyalizm yenilmez gibi görülebilir. Ama bir şey emperyalizmi yenilebilir: Kitle hareketi. Rusya Birinci Dünya Savaşı'ndan bir devrim sonucunda çekildi. Almanya'da da Kasım 1918 devrimini aynı sonucu doğurdu. Birinci Dünya Savaşı'nı bitiren bu iki devrim oldu.

Yüzyesnel bir yaklaşımla bakarsak, tabii ki Amerika Vietnam halkına karşı yaptığı savaşı kesinlikle kazanırdı. Britanya 1857'de Hin-

distan'daki ayaklanmayı bastırmamış mıydı? 1970'teki Amerikan ordusu 1857'deki İngiliz ordusundan karşılaştırılmayacak kadar güçlüydü üstelik. Dahası Vietnam'ın nüfusu Hindistan nüfusuyla karşılaştırıldığında çok küçüktü. İngilizler Hindistan'ı yendiklerine göre Amerikalılar da Vietnamluları yeneceklerdi. Bu, hasit bir mantık silsilesi.

Ancak iki ulus arasında çok radikal farklılıklar söz konusuydu. Hindiler ulusal bir bilince sahip değildiler. Bireylerin oluşturduğu bir birlik vardı. İngiliz emperyalizmine karşı bir kitle hareketi gelişmedi. Vietnam'da ise bir kitle hareketi söz konusuydu.

Emperyalist ülkelerin kendisinde de savaşın etkisi çok farklıydı. İngiltere'deki insanların Hindistan'daki ayaklanma sırasında neler yaşadığı hakkında bir fikirleri yoktu. Bunun tek nedeni savaşın İngiltere lehinde pürüzsüzce seyretmesi değildi. Toplum fikir edinecek yeterli bilgiye ulaşamıyordu. Vietnam savaşı ise televizyonda günlük hatta saatlik bilgi ve görüntü akışıyla yaşandı.

My Lai adlı bir köye napalm bombası atılışını hatırlıyorum. Kaçan küçük bir kız görebiliyorduk. Bu görüntüyü asla unutmayacağım. Kız, elbiseleri yandığı için çıplıktı. Milyonlarca insan bu acı sahneleri izledi.

Dünya ağır sıklet şampiyonu Muhammed Ali, "hiçbir Vietnamlı bana zenci (nigger) demedi" açıklaması yaparak askere gitmeyi reddetti. Muhammed Ali'nin aldığı tutum muhteşemdi ve herkes bundan haberdar oldu.

1968 Olimpiyatları'ndaki bir madalya töreni de benzer bir etki yarattı. Altın madalyayı Tommy Smith adında siyah bir yarışmacı, gümüş madalyayı da beyaz bir Avustralyalı kazanmıştı. Bronz madalya sahibi de siyah bir sporcu olan John Carlos'tu. Sıra mülli marşın okunmasına gelince podyumdaki üç sporcu da Amerikan bayrağına sırtlarını dönüp Amerika'daki siyah hareketinin simgesi olan işareti yaptılar. Muhteşemdi. (Bu eylem nedeniyle Avustralyalı sporcu ulusal takımdan atıldı.) Dünyanın dörtbir yanında milyonlarca insan bu sahneyi izledi ve bu durum Amerika'daki havayı etkiledi.

ABD'nin Vietnam'a karşı savaşı başladığında Temsilciler Meclisi'ndeki hiç kimse savaşa karşı oy kullanmamıştı. Senato'da ise sadece iki senatör karşı çıkmıştı. Ama Amerika'da milyonlarca insan savaşa karşı yürüyüş ve etkinliklere katıldılar. Milyonlarca gösterici

"bugün kaç çocuk öldürdünüz" diye seslerini yükselttiler.

Kitle hareketi yeterli mi?

Emperyalizmi ve ulusal baskıları yenmenin yolunun kitle hareketinden geçtiğini söylemek, her kitle hareketinin başarılı olacağı anlamına gelmez.

62 Filistinli Araplar İsrail devletine şiddetle karşılar. Bu da çok doğal. 2.5 milyon Filistinli Arap etnik temizliğe tabi tutuldu. İsrail devleti kurulmadan önce Filistinliler toprağın yüzde 90'ına sahiptiler, şimdi ise sadece yüzde 5'ine. İsrail devleti ve Siyonist yerleşimciler hala Filistinlilerin topraklarına el koymaya devam ediyorlar. Arnavutların Kosova'dan etnik temizliği birkaç ay sürdü. Filistinlilerin eziyeti ise 51 yıl.

Her gün, hatta her saat başı televizyonlardan Kosovalıların mağduriyetini izledik. Kosovalı göçmenlerle tekrar tekrar röportajlar yapıldı. Ancak, 51 yıl süren mağduriyetleri süresince bir tek Filistinliyle röportaj yapıldığını hatırlamıyorum. Medya son derece seçici davranıyor. ABD'nin müttefiklerinin, daha doğrusu Amerikan emperyalizmi uşaklarının suçları hiçbir zaman deşifre edilmiyor.

Filistinlilerin İsrail devletine karşı öfkeleri zafer için yeterli değil. Sayısal, ekonomik ve askeri olarak İsrail'den çok zayıflar. Filistinlilerin yarınsından fazlası Ürdün, Lübnan, Suriye ve Gazze şeridinde mülteci olarak yaşıyor. İsrail ABD'den adeta sınırsız askeri yardım alıyor. İsrail'in yüzlerce nükleer silahtan var. Bu manzarada Filistinlilerin İsrail'e karşı zafer kazanmaları mümkün görünmüyor.

Ancak Arap dünyasının kitlelerinden bahsederseniz manzara tümüyle değişecektir. Sadece Mısırlılar Filistinlilerin on katı. 1944'te Filistinli ticaretçilerin sayısı 160 bin olarak tahmin ediliyordu. Buna karşı Mısırlı üreticilerin sayısı 2 milyondur ve buna sayıca kabark olan tarım işçileri dahil değil.

Mısır'da son 15 yılda bir dizi kitle grevi yaşadı. Çetin geçen bu mücadeleler genellikle Özel Tim'in saldırısına maruz kaldı. Kimi zaman kazanımlarla bitti, kimi zaman yenildi.

Emperyalizme ve ulusal ezilmişliğe karşı işçi sınıfının kitlesel hareketinin başarı kazanabilmesi için sadece politik fikirlerle değil ekonomik taleplerle yoğunlaşması gerekiyor. Tabii ki milyonlarca Mısırlı Filistinlilere sempatiyle bakıyorlar. Ancak etkili bir şekilde ha-

reket edebilmeleri için Filistinlilerin özgürlük mücadelesinin Mısırlı işçilerin çıkarına olduğunu fark etmeleri gerekir. Başkan Mübarek'e sadece İsrail'in işbirlikçisi olduğu için değil bütün Mısırlıların sömürücüsü ve ezeni olduğu için öfke duymaları gerekir.

Son olarak, emperyalizme ve ulusal baskılara karşı bir hareketin başarılı olabilmesi için mücadeleye liderlik yapabilecek bir devrimci partiye ihtiyaç vardır. Unutmayalım ki 1979'da işçilerin şuralarda (işçi konseyleri) örgütlendikleri bir genel grev İran'da Şah'ı devirdi. Ancak liderlik Ayetullah Humeyni ile işbirliği yapan stalinist Tudeh Partisi'nde olduğu için devrim işçilerin zaferiyle sonuçlanmadı.

Dış etkenler

Ezilen uluslar ve ezen devlet arasındaki sorunlar dışındaki olaylar da ezen devleti zayıflatıp ezilen ulusa yol açabilir.

Örneğin Endonezya ordusu 1975'te Doğu Timor'u işgal etti ve o zamandan beri nüfusun üçte birini katletti. 600 bin kişilik nüfusla Doğu Timor'un 210 milyon nüfuslu Endonezya'nın ordusunu yenmesi çok zordu. Ancak geçen ayın sonunda Doğu Timor'un bağımsızlığı referandumuna sunuldu. Yani Doğu Timorlulara bir oylamayla bağımsızlıklarını elde etme yolu açıldı. Bu nasıl oldu?

Endonezya devleti ve ordusu Doğu Timor'da değil, o bölgeye yüzlerce kilometre uzaktaki Endonezya'nın başkenti Jakarta'da meydana gelen olaylar nedeniyle zayıfladı. Geçen yılın Mayıs'ında kitlesel işçi ve öğrenci hareketi diktatör başkan Suharto'yu devirmişti.

Türkiye'de onbinlerce insan öldüren, yüzbinlercesini evsiz bırakan korkunç deprem Türk devletini zayıflatacaktır. Turkish Daily News'in editörü İlhan Çevik şöyle yazıyor:

"Felaketin üçüncü gününde insanlat televizyon muhabirlerine, 'Devlet nerede? Yetkililer nerede? Resmi kurtarma ekipleri nerede?' diye soruyorlar." (Guardian 21.08.99)

Doğal bir afet sınıf çelişkilerini ve ezilen ulusların ezenlere karşı mücadelesini derinleştirip yaygınlaştırabilir.

İşçi Sınıfı ve Ezilenler

Karl Marks neden vurgu'ya işçi sınıfına yapmıştır? Bunun nedeni işçilerin sayısını çok olması mıydı? Marks, *Komünist Manifesto*'yu yazarken sadece iki ülke endüstriyel devrimini tamamlamıştı: İngiltere ve Belçika.

Uluslararası düzeyde işçi sınıfı minicikti. Bugün sadece Güney, Kore'deki işçi sayısı Marks'ın zamanında tüm dünyada varolan işçi sayısından daha fazla. Bugün bile işçi sınıfı insanlığın çoğunluğunu oluşturmuyor. Dünya nüfusunun çoğunluğu köylüler.

Marks işçi sınıfını seçti, çünkü işçi sınıfı tarihin öznesidir; çünkü kolektif bir pozisyondadır. İnsanlardan oluşan bir topluluk değil, insanların oluşturduğu bir kolektiftir. Bu ikisi arasında çok büyük fark var.

Rusya'da, örneğin 1917 öncesi en fazla acı çeken insanlar işçiler değildi. Petrograd'daki Putilov silah fabrikasında çalışan 40.000 işçi en yüksek ücreti alıyorlardı, ancak Bolşevizmin kalesini oluşturdular. İşçiler köylülerden daha kültürlüydüler. İşçilerin neredeyse % 80'i okuma yazma biliyordu.

Öyleyse asıl olan çekilen acının derecesi veya mahrumiyet değil, işçi sınıfının bir kolektif olmasıydı.

İşte bu nedenle Marks, işçi sınıfından kolektif bir sınıf, evrensel bir sınıf olarak bahsediyordu. Kendisini özgürleştirirken insanlığı da özgürleştiren bir sınıf. Çünkü kapitalizmin zincirleri üretildiği yerde kırılmak zorundadır.

Ezilenlere baktığımızda bir problem görüyoruz. Dünyada işçilerden çok daha fazla ezilen insan var. Milyonlarca ezilen kadın ve eşcinsel, çok fazla sayıda ezilen siyah ve Asyalı, ezilen milyonlarca Yahudi var. Sayılar tam anlamıyla kocaman.

Onlar kolektif mi? Hayır. Ezilenler otomatik olarak güçlerini birleştirmezler. Ezilenlerin gökkuşağı ittifakı beş dakikalık mücade-

le testi karşısında çözüldür.

Eşcinsel olmanız otomatik olarak siyahları destekleyeceğiniz, siyahsız otomatik olarak eşcinselleri destekleyeceğiniz ya da eşcinselseniz otomatik olarak Yahudileri destekleyeceğiniz anlamına gelmiyor.

Bu konuda kimsenin herhangi bir şüphesi varsa, gerçeklere şöyle bir bakalım. Örneğin Nazi Almanyası'nda Yahudiler sadece heteroseksüeller tarafından saldırıya uğramadılar. En belalı anti-Semistler arasında Nazi gayler (erkek eşcinseller) vardı.

Neden? Çünkü, Nazi şartlarına göre eşcinselseniz aşağısınız. Ama üzerinizde deri bir ceket, deri botlar ve bir Nazi arması (swastika) varsa bir Yahudi'ye veya bir kadına göre kendini hiç de aşağı hissetmezsin, hatta üstün hissedersin.

Yine kadınlar ve siyahlar arasındaki ilişki konusunda bir şüpheleniz varsa bir otobüs kuyruğunda durun. Eğer otobüs 40 dakika geç geldiyse, biletçi de bir siyahsa o kadınların ağzından çok çirkin ırkçı yorumlar duyacaksınız.

Çünkü birey olarak o kadınlar çok acı çekiyor. Çok katı apartmanlarda oturuyorlar, belki yeterince paraları yok, belki bebek sabaha kadar uyutmamış, belki de uyku ilacı almalarına rağmen uyumamışlar, bu nedenle de hırslarını siyah biletçiden çıkartıyorlar.

Bazıları bu duruma inanamıyor. Şöyle diyorlar: "O kadın eziliyor, o siyah adam da eziliyor öyleyse güçlerini birleştirirler." Hiç de böyle değil. Güçlerin birleşmesinde hiçbir şey otomatik değil.

Aynı şekilde ezilenlerin bile güçlerini birleştireceği doğru değil. Eğer doğru olsaydı Marks, "Tüm dünyanın işçileri birleşin!" diye yazmazdı. "Tüm dünyanın ezilenleri birleşin!" diye yazardı.

O işçi sınıfı için hiçbir zaman "ezilenler" sözcüğünü kullanmadı. Çünkü ezilen farklı grupların bir araya gelmediğini ve aynı ezilen grup içinde de birlik oluşturmadıklarını biliyordu.

Kadınlar binlerce yıldır eziliyorlar. Ama kadınlar arasında ortak bir bağ olduğumu düşünüyorsanız riya görüyorsunuz. Kolektif tarihi gösteriyor ki kadınlar da köle sahibidir ve kadın kölelere işkence ederler.

Tarih kadınların farklı sınıflara ait olmaları nedeniyle sürekli bölündüklerini gösteriyor. Paris Komünü'ne bakın. Komünarlar müthiş savaşçılardı. Times'ın Paris muhabiri Komün hakkında "eğer Paris sadece kadınlardan oluşsaydı, kazanırlardı" diye yazıyordu.

Bu bir abartma ama kadın komünarların mücadelesi hayranlık uyandırıcıydı. Çok görkemliydi.

Zengin kadınlar ise zafer kazanan Versailles ordularının kente girişini kadın Komünarların gözlerine şemsiyelerinin uçlarını sokarak kutladılar.

Ezilenler öylece bir araya gelmezler, çünkü ezilenlerin kendileri farklı sınıflara ayrılmışlardır. Kapitalist kadınlar kapitalist erkeklerle eşit değiller, bu doğru. İngiltere'de kadınlar nüfusun % 40'ından fazlasını oluşturmalarına rağmen İngiliz şirket hisselerinin sadece % 40'ına sahipler.

Ancak hisse sahibi erkeklerle kadınlar arasındaki mesafe, hisse sahibi kadınlar ile hiçbir şeyi olmayan milyonlarca kadın arasındaki mesafeyle hiçbir şekilde karşılaştırılabilir durumda değil.

Mücadelede anahtar unsur güç sorunudur. Bilinç, insanlar arklarına yaslanıp "bilincimizi nasıl değiştirebiliriz?" diye düşündüğü için yükselmüyor. İnsanlar güvenli hissettikleri için, kendilerini mücadeleye uygun hissettikleri için değişirler. İşte böyle bilinç değişir.

1917 öncesi Rusya'da Yahudilere karşı korkunç bir baskı vardı. 1881'de yüzlerce şehir ve köyde Yahudilere karşı bir katliam yaşandı. Yahudilerin Petrograd ve Moskova'da yaşamalarına izin verilmiyordu.

1917'de tüm bunlar değişti. Petrograd Sovyeti'nin başkanı, Troçki, bir Yahudi'ydü. Moskova Sovyeti'nin başkanı, Kamanev, bir Yahudi'ydü. Sovyet Cumhuriyeti'nin başkanı, Sverdlov, bir Yahudi'ydü.

Troçki Kızıl Ordu'nun başına geçtiğinde Petrograd Sovyeti'nin başkanlığına bir başka Yahudi Zinoviev'e devretti.

Onları seçen milyonlarca insan Yahudi katliamlarının bir parçası olan insanların oğulları ve kızlarıydılar. *Komünist Manifesto* okuyarak fikirlerini değiştirmediler. Mücadele sırasında kendileriyle öylesine gurur duyuyorlar ki artık başkalarını günah keçisi yapmaya ihtiyaçları kalmadı. Öylesi koşullarda Troçki'yi seçmek çok doğaldı.

Güç anahtardır. Güven hissi anahtardır. Lord Acton, "Güç yozlaştırır ve mutlak güç tam anlamıyla yozlaştırır" diyor, bu söz şöyle olmalıydı: "Güç yozlaştırır ve güçsüzlük tam anlamıyla yozlaştırır."

Boyun eğmekten daha kötüsü yoktur. Bir mücadeleden daha iyisi, bir savaşım vermekten daha iyisi yoktur. Bir savaşım güven kazandırır. Kötü olan şı ki, ezilenler bir bireyler toplumu oldu

müddetçe güç hissine sahip olamazlar. Bu nedenle entelektüel ve duygusal olarak büyüyemezler.

Rus Devrimi'nin en büyük başarısı, kitlesel grevler hatta sovyetler değildi. En büyük ve en muhteşem kazanım, Rus işçilerinin ruhsal gelişimiydi. Güçsüzlük böylesi bir gelişime olanak vermez.

İki örnek bunu gösteriyor. Moskova'da Okhrana'nın başı (Çar'ın gizli polisi) olan Sregei Zubatov çarı desteklemek için sendika örgütlemeye karar verdi. Zubatov çok akıllı bir adamdı. Bu sendikaları örgütlemek için Yahudi işçileri seçti.

Yahudi işçilerin Ruslardan farklı olduğunu tartışıyordu. Rus işçileri anti-Semitikler. (Yahudi karşıtı) Yahudi işçiler yalnız örgütlenmek zorundaydılar.

Yahudi işçiler bu çağrıya olumlu yanıt verdi çünkü Rus işçilerine güvenmiyorlardı. Ancak yalnız ayakta kalabilecek kadar da güçlü değillerdi. Tek başlarına hem Rus işçilerine hem de Çarlık rejimine karşı mücadele edemedikleri için bu durum rejimle işbirliği yapmalarıyla sonuçlandı.

Rus tarafında işbirlikçilerin lideri o dönemde İçişleri Bakanlığı yapan Plevhe isimli bir adamdı. 1881'de Yahudilere karşı katliamları örgütlerken de aynı makamdaydı.

Yahudilerin hepsi katliamlar sırasında korkunç acılar çektikleri için çarlık karşıtı olmadı. Tam tersine, güçsüzlükleri nedeniyle bazıları Çar'la işbirliği yaptı.

Bir başka örnek de 1960'larda ABD'deki Kara Panterlerdir. Ancak basit bir problemleri vardı. Siyah insanlar ABD nüfusunun yaklaşık %10'unu oluşturuyor. Amerikan kapitalizmini nüfusun yüzde onu ile yıkmak mümkün değil.

Kara Panterler müthiş yürekli savaşçılardı. Birçoğu öldürüldü, devlet tarafından katledildiler. Hayatta kalanlar güçsüzlükleri nedeniyle sisteme eklemlendiler.

Bunun etkileri bugün de görülebilir. Yaklaşık 200 şehrin Belediye Başkanı siyah. Eğer Starsky ve Hutch gibi programları izleseniz bile polis şefi rolününün bir siyah tarafından oynandığını görürsünüz. Beyazlar bir kısım siyahlara bazı tavizler verdi. Ancak büyük siyah çoğunluk için bunun hiçbir anlamı yoktu.

Bugünün en üzücü resimlerinden birini bir zamanlar kendisini Marksist olarak gören Panterler'in teorisyeni Eldridge Cleaver oluşturuyor. Londra'da televizyona çıktığında bir soruyu yanıtlat-

ken eşi ona bir çocuk sunduğunda tanrının varlığını anladığını ve Marksist olmaktan vazgeçtiğini açıklıyordu. Neden Leninist olmaktan vazgeçtiğine dair bir soruya ise şöyle cevap veriyordu: "Bir gün bulutlara baktım ve Lenin'in görüntüsünü gördüm, sonra bulut dağıldı ve ben Leninizm'in gelip geçici bir şey olduğunu anladım."

Bu durumun asıl açıklaması tabii ki güçsüzlüktü. Startikoya adapte olursun. Gücü olmayan her hareketin başına aynı şey geldi.

Sosyalistler için anahtar problem çok basit: Ezilenler ancak işçi sınıfının anahtar gücü ile birleştiğinde güç sahibi olabilirler. Marks toplımların tarihinin sınıflar mücadelesi tarihi olduğunu söyler. Burada ifade ettiği şey, bir stratejik pozisyonun varlığıdır ve her şey bu stratejik pozisyon tarafından belirlenir. İngiltere'de kadınlar arasındaki en büyük güven, işçi sınıfının hareketinin yüksek olduğu dönemde yaşandı. 1968'den 1974'e kadar olan süreç miihristi. 68'de Ford'da çalışan kadın işçiler greve çıktı ve bütün Dagenham fabrikasında üretimi durdurdular.

1969'da çoğunluğu kadınlardan oluşan öğretmenlerin grevleri yaşandı. Hemşirelerin ilk grevi, büyük bir ulusal grevdi.

Kadınlar o zaman çok miihrist gelişmeler kaydetti. Aynı zamanda erkekler de gelişti. 1972'de liman işçileri grevi ve 72 ile 74 arasında madencilik grevi yaşanıyor.

Kadınlar ve erkekler büyük bir ordu gibi birlikte yürüyorlardı. Ordu yenilmeye başlayınca herkes yenildi. Dahası, kadınlar erkeklerden daha hızlı geri çekildiler. Çünkü daha az güçleri olduğu için yalnız ayakta kalamadılar. Savaş, sadece bir kesim tarafından yürütülemez. Hepimizin bir bütünü parçası olduğumuzu anlamamız gerekiyor. Sosyalistler insanlar farklı olduğu için ayrı olmaları gerektiği fikrini reddetmemeliler.

Marksizm, Etiyopya'da açlıktan ölen bir insanla, İngiltere'de yaşlı bir emeklinin, yine İngiltere'de bir işsiz arasında farklılık olduğu basit gerçeğini kabul etmeyi başlangıç noktası olarak kabul eder.

Eğer bir reformistsen, Etiyopya halkı için bir çözüm, yaşlı bir emekli için başka bir çözüm ve işsiz içinse ayrı bir çözüm olduğunu düşünürsün.

Ancak işsizliğin, yaşlı insanın soğuktan donmasının, Etiyopya'daki açlığın nedeni kapitalizmdir. Oysa işsizliğin nedeni bellidir:

Kapitalizm! Yaşlı adamın bunamasının nedeni de kapitalizmdir.

Hepimiz aynı gemide olduğumuz için (her ne kadar gemideki oturduğumuz bölge ve koşullar farklı olsa da) ayrı çözümlere sahip değiliz.

Roma'ya yüzlerce yol gider, fakat sadece bir Roma vardır. İnsanların sosyalist olmaları için yüzlerce neden vardır, ancak bir sosyalizm vardır. Bu nedenle ayrılık fikri yıkıcıdır.

Ayrılığın temelleri çok basittir. Birbirimiz arasında çıkar çatışmaları olduğu fikri üzerine yükselir. Yüzeysel bakınca bu çok doğru görünüyor. 30'larda babam bana "Almanlar ve Yahudiler arasında da bir çıkar çatışması var ve ben bu nedenle Siyonistim" demişti.

Yüzeysel bakınca haklıydı. Almanlar Yahudileri öldürdü. Almanlar Yahudileri öldürmedi. Bir çıkar çatışması vardı. Almanların çoğunluğu, çıkar çatışması olduğuna inandılar çünkü toplumdaki egemen fikirler, yönetici sınıfın fikirleridir.

Yahudilerin çoğunluğu bir çıkar çatışması olduğuna inanıyor. Çünkü, eğer Almanlar tarafından öldürülüyorsanız, onlar sizin düşmanınızdır. Bu çok açık. Böyle bakınca, Siyonizm, doğal bir olgu. Rusya'daki bağımsız Yahudi sosyalist örgüt, BUND, Ruslardan nefret etmediklerini, fakat Rusların kendilerini anlamadıklarını söylediler. Lenin'in bunun yanıtını verdi: "Eğer Rus işçiler size katılmazsa, sosyalizm diye bir umut yoktur."

1903'te BUND, Yahudi işçiler için otonomi fikrini öne sürdüğünde Lenin, anti-Semitizm suçlaması ile karşı karşıya kalacağını bilmesine rağmen, otonomiye karşı lider devrimcilerden olan 10 Yahudi'nin otonomiye karşı bir deklarasyon yayınlamasını sağladı.

BUND, nereye gideceği belli olmayan bir gemideki Siyonistlere benziyordu. Siyonizmin, Yahudiler ve yerliler arasında bir çıkar çatışması olduğu tezini kabul ettiler. Yüzeysel bakınca doğru görünüyor. Bir kadın, gece yarısı 2'de kalkıp çocuğu besliyorsa, erkeğin bundan çıkar olduğu açık değil mi? Kahredici bir biçimde açık görünüyor. Tam da Alman ve Yahudiler gibi.

Ancak, bu teze daha yakından bakınca ne kadar temelsiz olduğunu görebiliriz.

Kuzey İrlanda'da Protestan işçiler, Katolikleri dövmenin kendileri için iyi olacağını düşünüyorlar, yoksa yapmazlardı. Böylece Protestan işçilerin iş sahibi olma olasılığı artacak ve Katoliklerden daha iyi yaşama olanağı elde edecekler. Ancak aynı işçiler, İngiltere-

70 re'deki Birmingham veya Glasgow şehirlerindeki işçilerden daha az ücret almaya devam edecekler. Irkçılığın daha yaygın olduğu ABD'nin güney eyaletlerinde siyah bir işçiyi tekmeleyen beyaz bir işçi bundan çıkarı olduğunu düşünür çünkü, siyahlardan daha fazla kazanıyor. Ancak kuzeyde beyaz işçiler çok daha fazla kazanıyor. Aslında kuzeyde siyahlar güneydeki beyazlardan daha fazla kazanıyor. Siyah işçilerin ücretleri, ne kadar düşükse, orantılı olarak beyaz işçilerin ücretleri de o kadar düşük olacaktır. Hem mutlak, hem de oransal olarak siyah ve beyaz işçilerden biri iyi ücret alıyorsa, diğeri de iyi ücret alacaktır. Aynı şey, erkek ve kadın işçiler için de doğrudur. Sorun, bunun böyle görünmemesi. Yüzeysel olarak işçiler arasında bir çıkar çatışması var gibi görünüyor.

Marks, haklı olarak her zaman sağduyudan nefret etti çünkü, aslında sağduyunun toplumumuzda egemen olan fikirlerdir. Bazı işçiler şöyle der: "Kapitalistin çok kâr etmesi, az kâr etmesinden iyidir." Tabii herkes bu durumda işinin daha güvende olduğunu bilir. Bu sağduyudur. Bu nedenle işçi işverenle çok kâr etmek için güçlerini birleştirmek zorundadır. Bu mantıklı.

George Bernard Shaw'un, St. John isimli kitabında, karakterlerden biri şöyle der: "*Güneşin dünyanın etrafında döndüğü açık, gözlerini kullan yeterli.*" Güneşin dünyanın etrafında döndüğünü gören kimse var mı? Güneşin dünyanın etrafında döndüğü fikri sağduyudur. Bu durum, sağduyunun ne kadar aptalca olduğunu gösteriyor. Aynı temelde kadının ezilmesinden erkeğin çıkarı vardır. Bu çok açık görülmektedir.

Eğer sadece bireyler arasındaki ilişkilere bakarsan kaybolursun. Bu, liberallerin toplumu kavrayışıdır. Kapitalist fikirleri kabul ettikleri için liberaller topluma, bir birey, diğer bir birey, bireyler toplamı olarak bakar.

Marksistler, bunun tam tersini söyler. Bir birey, bir sınıfın içine doğar. Bir birey bir toplumun içine doğar.

Liberal analiz tam bir felakettir. Çünkü, birbirine yakın olan bireyler arasında kiskançlık girer. Yönetici sınıf gelir pehrihaları fikrini nasıl satıyor? Şöyle diyorlar: Şu gruptan işçiler, haftada 300 Pound kazanıyorlar. Sen, 80 pound kazanıyorsun. Onların yerine senin daha fazla kazanman adil olmaz mı? Bu durumda devrimci der ki: Kapitalist, senin ücretiğin kekin %60'ını alıyor. Sonra kırsatları aramızda paylaşıyor. Ve aramızda kavga etmemizi teşvik ediyor.

Bu nedenle işçi sınıfı hareketi içindeki kadın ve erkek arasındaki ilişki şöyledir: Her ikisi de kapitalizmden muzdariptir. Her ikisi de berbat koşullara sahiptir. Kadınlar erkeklerden daha kötü koşullara sahiptir. Kapitalizm kadını erkekten daha güçlü bir biçimde aşağı doğru iter. Kadınların çocuklara bakması doğal bir süreç değildir. Bu durum kapitalizmle ilişkilidir. Eğer toplum tarafından kreşler, lokantalar, çamaşırhane hizmetleri sunuluyor olsa, çocuklar farklı yetiştirilebilirler.

Bugün bunlara sahip değiliz. Nedeni insan doğası değil, kapitalistlere olan maliyetidir. Kapitalist, maliyeti düşürüp, daha fazla kâr etmek ister.

Bunun için, kadının yerinin mutfak, erkeğin ise fabrika olduğunu talep etmekten daha iyi yol var mı?

Bu durum, birey olarak erkeği, mahkum eden olarak gösteriyor. Ancak, mahkum eden, erkek değil, kapitalizm. Eğer, kapitalizm altında beyaz bir erkek olarak kirliliği bir trende seyahat ediyorsam, cam kenarında bir koltukta oturuyorumdur. Kadın, siyah veya başka birisi, benden daha kötü koşullarda, camdan uzakta bir koltukta oturacaktır.

Ancak asıl mesele trendir. Hepimiz aynı treni çekmek zorundayız. Hepimizi belirsizliğe doğru götüren makinist üzerinde hiçbir kontrolümüz yok.

Kapitalist sınıf, neden sürekli bizlere bu farklılıkları hatırlatıyor? Çünkü, dikkatimizi anahtar sorundan başka bir yere çekmek istiyor: Sınıf ilişkileri.

Bir kesimle diğeri arasındaki tartışmalarda sürekli bireysel ilişkilere bakmamız söyleniyor. Bu nedenle sosyalistler, kalifiye işçinin düşmanının kalifiye olmayan, erkeğin düşmanının kadın ya da tersi gibi gören anlayışlardan tamamen uzak durmalı.

Ezilenlerin hareketinin böyle bir düşüşün içinde olmasına şaşırman gerek. ABD'de kadın ve siyah hareketi 60'ların sonunda bir roker gibi çıktı ve bir sopa gibi düştü. Bunu açıklamamın tek yolu böylesi hareketlerin sınıf mücadelesinin düzeyi ile olan ilişkisini anlamaktan geçiyor.

60'ların sonu ve 70'lerin başında İngiltere'de sanayi sektöründe önemli kazanımlar elde edildi. Aynı zamanda 67'de kira yasağı, 73'te ücretsiz doğum kontrolü ve 74'te 16 yaşın altındakiler için gebelik önleyiciler ücretsiz hale getirildi.

Sonra, işçi hareketinin düşüşü başladı. 1975'te James White, 1977'de William Benyon, 1979'da John Corrie kürtaj haklarına saldırdılar.

Ücret komisyonu ortadan kaldırıldı. Bu, asıl olarak kadınlara bir saldırıydı. Çünkü düşük ücret alanların çoğunluğunu oluşturuyorlardı. Ulusal sağlık sistemine karşı büyük bir saldırı yaşadık ve bu da asıl olarak kadınlara bir saldırıdır.

72 | Sonra Gillick ve Powell'ın gebelik önleyicilere karşı saldırılarını gördük. 1975'te NAC'nin bir gösterisinde 40 bin kadın ve erkek vardı. 1979'da 80 bin kişi gösteriye katıldı. 1985'e geldiğimizde Gillick karşıtı gösteriye sadece 3 bin kişi geldi.

Mücadelenin ilk dönemi, kürtaj ya da eşit ücretler gibi kolektif talepler etrafında yükseldi. Bundan sonraki 8-9 yıl ise mücadele, kolektif talepler yerine farklılaştırılmış talepler etrafında döndü.

Giderek daha fazla bireysel ilişkilere, bilinç yükseltmeye, kişisel ilişkilere bakılmaya başlandı: "İnsanlar doğuştan kötü mü", "cinsiyetçi mi" gibi. Sanki sorun buymuş gibi. Bireysel çözümlere yönelen hareket, bunun sonucunda çözüldü. Farklı kadın grupları arasındaki husumet, korkutucu düzeylere vardı. Politik lezbiyenlere karşı heteroseksüeller vs. Bir Amerikan feminist duruşunu şöyle özetliyordu: "Kız kardeşlik güçlüdür. Kız kardeşleri öldürür." Marks'ın kapitalistler arasındaki rekabet ve bireysellik üzerine yazdıkları, feminist hareketin kahınları için de geçerli. Marks, kapitalistleri bir "düşman kardeşler çetesi" olarak tanımlar. İşçilere karşı birleşirler ancak birbirlerinden nefret ederler. Bugün feministler, bir düşman kız kardeşler çetesidir.

Kolektif eylemden bahsettiğimizde asıl anlatar, sınıftır. Sınıf, düşmanın içerle olduğunu söyleme lüksüne sahip değildir.

Genellikle insanlar SWP'nin "erkek işçilerin kadınların ezilmesinden çıkarı var mıdır?" sorusuna neden bu kadar taktığını merak ediyorlar. Eğer erkeklerin kadınların ezilmesinden çıkarı varsa, erkek ve kadınlar arasında asla birliğin mümkün olmayacağına inanıyorum. Eğer, beyazların siyahların ezilmesinden çıkarı varsa, siyah ve beyazlar arasındaki birliğin asla mümkün olmayacağını düşünüyorum. Tabii eğer, hayırsızlık fikrine inanmıyorsanız. Bu fikre göre, sahip olanlar olmayanlara ahlaki ve duygusal nedenlerle yardım etmezler.

Marks, "dünya işçileri birleşin" derken, İngiliz ve Hintli işçile-

rinin kazanmaları için ortak çıkarları olduğunu ifade ediyordu. Hintli işçilerin ve İngiliz işçilerin çıkarları olan şey, kazanmaktır.

Bir kez, erkeklerin çıkarı var veya beyazların çıkarı var söylemini kabul edersek, sınıfın birliğini tamamen parçalıyoruz.

Kapitalist sınıf, işçileri hem birleştirir, hem de böler. Yaşayabilmesini sağlayan şey de budur. Bu bölünmüşlikle her türlü uzlaşma yok olur. En çok nefret ettiğim insan tipi bilinmezilerdir. Ateistleri anlarını (ben de bir ateistim). Dine inanan birini de anlarını. Bilinmezlik iddiasında bulunan ise baş belası bir ikiyüzlüdür. Çıkarlar meselesinin üstü kesinlikle örtülmemelidir. İnsanların "belki evet, belki hayır" demelerindense, yanlış olmalarını tercih ederim.

Devrimcilerin ezilenlerle kendilerini ifade etmeleri çok önemlidir. Ama bunu nasıl yapacağız? Lenin, yoksul köylüler üzerine yazdığı küçük kitapçıkta çok güzel ifade ediyor. Söze şöyle başlıyor: "Belki sen şehre inmişsin, belki sen değil, baban şehre inmiştir, amcan şehre inmiştir, kardeşin şehre inmiştir (Lenin çok sabırlıydı, tüm nüfusu sayacak kadar) arkadaşın, şehre inmiştir. Ve şehirde ne buldun? İşçiler grevdeydi."

Başka bir şekilde ifade edersek, Lenin kolektif eylemi vurguluyor. Rusya'da Yahudi katliamları yaşanırken Bolşeviklerin vurgusu neydi? Katliamları durdurmak için büyük fabrikaların kolektif gücüne ihtiyacımız var.

Kolektif güce ihtiyacımız var. Buradan çıkan sonuç, devrimci parti, sınıfın genelleştirilmesidir. Çünkü bizler, sınıfın birliğine, eşitsiz olduğuna ve bölünmüş olduğuna inanıyoruz.

Bu nedenle devrimci parti içinde eğer eşcinsel isen tabii ki eşcinselleri savunursun. Eşcinsel değil isen, yine eşcinselleri savunursun.

İngiltere'deki faşist parti National Front, 1977'de bir bildiri yayınlayarak SWP'nin lideri Tony Cliff'in bir Yahudi olduğunu yazdı. Bizler, karşı bir bildiri yazıp bildiride 'evet Cliff bir Yahudidir' demedik. Merkez Komitesinin tümü Yahudi değildi, ancak 'hepimiz Yahudiyiz' dedik. Eğer siyahlara saldırıyorsa, hepimiz siyahız, eğer kadınlara saldırıyorsa hepimiz kadımız, eğer eşcinsellere saldırıyorsa hepimiz eşcinseliz.

Biz, örgütlenme biçimimizde asla ayrılıkçılıkla uzlaşmayacağız. Bunun ne anlama geldiğini söyleyeyim.

Bolşevik Partisinin bir kadın gazetesi vardı. Umarım bir gün bi-

zim de bir kadın gazetemiz olacak. Bu kadın gazetesinin yazı kurulunda: Armand; bir kadın, Krupskaya; bir kadın ve Bukharin; bir erkek vardı. 1916'da Berne'deki kadın konferansında Lenin, Bolşevik liderliği temsil ediyordu.

Troçki, işçi sovyetlerindeki Bolşevik liderdi. Sovyetler, fabrikalardan gelen delegeler tarafından oluşturuluyordu. Troçki, hayatında hiç fabrikada çalışmadı. Ancak o bir delegeydi. Niçin, çünkü biz bir sınıfı temsil ediyoruz.

Bir de bunu 1918'deki Berlin'deki korkunç sovyetle karşılaştırm. Rosa Liiksemburg, bir işçi olmadığı için sovyetlere giremedi. Karl Liebknecht'in sovyete girmesine izin verilmedi. Bu insanlar yıllarını hapisanelerde feda ettiler. Yıllarca mücadele eden bu insanlara dönüp "sen işçi değilsin, giremezsin" dediler. Biz, sınıfın birliğine inanıyoruz ve kim olduğun hiç fark etmez.

Bir gün, tabii ki İngiltere'de Pencapca, Urduca, Bengalece basılan gazetelerimiz olacak. Tabii ki bir kadın gazetemiz olacak.

Büyük bir hareket yükseldiğinde yeni durumun ihtiyaçlarına yanıt verebilecek farklı dillerde gazeteler çıkması mutlaka bir ihtiyaç olacak.

Bu, ayrılıkçılık anlamına gelmiyor. Bu durum, emeğin bölünmüşlüğünden ortaya çıkıyor. Ancak, bir politika, bir liderlik ve bir örgüt var. Asıl olan, demokratik merkezîyetçilik.

Demokratik merkezîyetçilik fikrinin temelinde, birliği hozan eğilimlerin üstesinden gelmenin, ayrılıkçılığın da üstesinden gelmeyi sağlayacağı vardır. Ve bu eğilim her zaman olacaktır. Ezilenlerin kurtuluşunun tek yolu, işçi sınıfının liderliğinden geçiyor. Ne Marks, ne de Lenin ezilenlerin birliğinden bahsetti. Onlar, dünya işçileri birleşin, tüm ezilenlerin liderliği sizsiniz dediler.

(Cliff'in 1987 yılı Marksizm etkinliğinde yaptığı bu sunum Eylül 1987'de Socialist Worker Review'da yayımlanmıştır.)

Marksiizm ve Ezilenler

75

Marksiizm "işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacak" ilkesinden hareket eder. Ancak Marks'ın belirttiği gibi, toplumda egemen olan fikirler egemen sınıfın fikirleridir. Bu egemen fikirlerin önemli bir parçası da işçileri ırk, ulus ve cinsiyete göre ayırarak işçi sınıfını böler.

Siyahların beyazlar tarafından, kadınların erkekler, Kürtlerin Türkler tarafından ezilmesi işçi sınıfını böler ve bu "böl-yönet" politikası kapitalistleri güçlendirir.

Ezilmişlik, ezilen kesime dahil olan işçilerin yaşama koşullarını nasıl etkiler? İngiltere'deki siyah işçiler, bir işçi olarak sömürülürler. Siyah olmaları ise sömürüyü daha da ağırlaştırır. Siyahların ücretleri beyazlara göre daha düşük, çalışma koşulları daha ağırdır. Daha kötü konutlarda yaşamak zorunda bırakılırlar ve başka ayrımcılıklarla karşı karşıya kalırlar.

Güneydoğu'da yıllardır bitmeyen savaş, Türkiye'de Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerin en fakir semtler arasında yer alması, Kürt çocuklarının eğitim olanaklarının daha sınırlı olması, işsizliğin Kürtler arasında daha yaygın olarak hissedilmesi, büyük kentlerde vasıf gerektirmeyen düşük ücretli ağır işlerde çalışanların genellikle Kürt olması tesadüf değildir. Bunlar bir ezme ezilme ilişkisine işaret eder.

Kadınlar ise her ülkede iki ağır yükün altında eziliyorlar. İşten döndükten sonra bir de ev işleri, çocuk bakımı için çalışmak zorunda kalıyorlar. Çocuklarına bakmak için sık sık işten ayrılmak zorunda kalan kadınların kariyer yapması ve yüksek ücretli işler bulması çok daha zor. Kadınların rahatça girebildiği işler genellikle part-time ve düşük ücretli işler oluyor. Vasıf kazanmak ve bunu geliştirmek konusunda kadınlar erkeklere göre çok daha az olanağa sahip. Kadın işçilerin bir de kadın oldukları için ezilmeleri onlar üzerinde

ki sömürüyü daha da ağırlaştırıyor.

Ezen kesimde bulunan işçilerin çıkarı ne?

Peki ezme ilişkileri, ezen kesime dahil olan işçileri nasıl etkiliyor? Tabii ki bu işçiler kendilerini ezilen kesim karşısında "iştirin" hissediyorlar. Ancak bu durumdan gerçek bir çıkarları var mı? İrkçılığın çok yoğun olarak yaşandığı ABD'nin güney eyaletlerinde beyaz işçiler siyah işçilere kıyasla daha iyi ücret aldıkları, daha iyi konutlarda yaşadıkları vs için siyahların ezilmesinden çıkar sağladıklarının düşünebilirler. Ne var ki kuzey eyaletlerindeki beyaz işçilerin yaşam standartları onlardan çok daha iyidir. Hatta kuzey eyaletlerinde yaşayan siyah işçiler, güney eyaletlerinde yaşayan beyaz işçilerden daha fazla ücret alırlar.

Kuzey İrlanda'daki Protestanlar, Katoliklere dayak aramanın kendilerine yarar sağladığını düşünebilirler. Zaten böyle düşünmeler dayak atmazlardı. Bir Protestan işçinin iş bulma ve daha iyi koşullarda yaşama olasılığı bir Katolik işçiye göre çok yüksektir. Ancak Kuzey İrlanda'daki Protestan işçiler, İngiltere'de yaşayan işçilere göre çok daha düşük ücret almaktadırlar.

Güneydoğu'da süren savaşı destekleyen Türk işçileri devleti desteklerken kendi çıkarlarını koruduklarını düşünmekte. "Vatanseverlik", "milliyetçilik" gibi duygularla hareket ederek Kürt hareketinin ezilmesini isteyen bu işçilerin savaştan somut bir çıkarları yoktur. Aksine savaşa verdikleri bu destek nedeniyle ciddi zarar görmekte. Savaşa aktarılan her kuruluş özelleştirmeler, işsizlik ve eğitim-sağlık hizmetlerinin azaltılması olarak işçi sınıfına fatura edilmektedir.

Kadınların ezilmesinden erkeklerin çıkarı var mı?

Aynı ilişki erkek ve kadın işçiler arasında da geçerlidir. Erkek işçiler kadın işçilere göre daha iyi ücret alırlar. Böylece görünüşte erkek işçilerin kadınların ezilmesinden çıkarı vardır. Ne var ki bu çok yüzeysel bir yaklaşımdır. Erkek işçiler arasında şu tarzda konuşmaların geçtiğini duydunuz mu hiç:

"Sana harika haberlerim var! Eşimin aldığı ücret dilenciyeye suda-ka diye bile verilmez. Çocuk yuvası ateş pahası. Özelleştirmelerden dolayı her an işten atılma korkusu içinde yaşıyor. Diğer hemcinslerimiz onu sürekli taciz ediyorlar. Yeniden hamile kaldı ve bizim kürt-

taj yaptıracak paramız bile yok. Harika değil mi?"

Erkek işçiler arasında bu tür konuşmalar geçtiğini duysaydık kadınların ezilmesinden erkeklerin çıkarı olduğunu söyleyebilirdik.

Hepimiz aynı trendeyiz

Hepimiz kapitalizmin pis treninde yolculuk ediyoruz. Beyaz bir erkek olarak benim yerim cam kenarı. Kadın, Kürt veya siyah yolcu camdan uzakta, benden daha kötü koşullarda oturuyorlar. Ancak asıl problem trenin kendisi. Hepimiz bu trenin pisliğine katanmak zorunda bırakıyoruz. Treni istediği gibi kullanan patronlar üzerinde hiçbir kontrolümüz yok.

İşçi sınıfının en fazla ezilen kesimleri her zaman kapitalizmin en korkunç yönlerini yansıtır. Troçki, bu düzenin neden değişmesi gerektiği ve yeni bir topluma neden ihtiyaç duyulduğunu kavramak isteyenlerin dünyaya bir kadının gözüyle bakmalarının yeterli olacağını yazmıştı. Kapitalizmin çürümüş olduğunu kavramak istiyorsak İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dünyaya bir Yahudi'nin gözüyle bakmamız yeterli. Bugünkü İngiliz toplumunu kavramak istiyorsak, sokak ortasında Nazilerce öldürülen liseli Stephen Lawrence'in anne ve babasının gözüyle İngiltere'ye bakmamız yeterli. Ezilen bir ulus ve mücadelesini anlamak için Kürtlerin gözüyle Türkiye'ye bakmamız yeterlidir.

Böl-yönet taktiğine karşı birliği nasıl sağlarız?

Egemen sınıfın bölücü politikalarının bu kadar egemen olduğu bir dünyada işçi sınıfının birliğinin nasıl sağlanabileceği sorusunun yanıtını bulmanız gerekiyor. Siyah ve beyaz işçiler arasında birlik için beyaz işçiler siyahların ezilmesine çok kararlı bir şekilde karşı çıkmak zorundadır. Kadın ve erkek işçiler arasındaki birliği sağlamak için erkek işçiler kadınların ezilmesine çok kararlı bir şekilde karşı çıkmak zorundadır. Erkek işçi ezenlerin bir parçası olmadığı, cinsiyetçi olmadığını kadın işçilere kanıtlamak zorundadır. Aynı şekilde Türk işçileri Kürtlerin ezilmesine ve savaşa karşı daha kararlı durmalıdır. Kürt ve Türk işçilerin birliğini sağlayabilmek için Türk işçileri seven olmadıklarını ispatlamak zorundadırlar. Lenin 1902'de bunu şu şekilde ifade eder:

"İşçiler daha yüksek ücret için greve çıkarlarsa sendikacılık yapıyorlardır. Yahudilerin dövülmesine karşı greve çıktıklarında ise ger-

çok sosyalisttirler."

Siyah-beyaz, Türk-Kürt işçilerin birlikte gerçekleştirdikleri grev, ırkçılığın-şovenizmin altını oyar. Grev, egemen sınıfın bölmeye çalıştığı kesimler arasındaki dayanışmayı güçlendirir. Bu nedenle grevin etkisi greve neden olan kommün sınırlarını aşar. İşçilerin bilincinde meydana gelen değişimler grevin en önemli kazanımlarıdır.

78 Ama bu dayanışma ırkçılık ya da savaş karşıtı bir gösteride de başlayabilir. Bu gösteride yakalanan dayanışma havası gelecekteki ekonomik mücadelelere de yansır.

Lawrence ailesiyle dayanışma amacıyla Londra'da yaptığımız toplantılara çok yaygın katılım sağlandı. Siyah ve beyazları ırkçılığa karşı bir araya getiren bu toplantılardaki dayanışma ve birlik ruhu, dayanışma ve birliğin başka konu ve alanlarda da hayata geçirilmesinin önünü açıyor.

Kadın ve erkeklerin omuz omuza mücadele ettikleri bir grev cinsiyetçiliğin aşılmasına yardım eder. Paris Komünü'nü savunmak için kadınların ne kadar çetin bir mücadele verdiklerini hatırlayalım. Paris Komünü'nü izleyen bir İngiliz gazeteci "*bütün komünçüler kadın olsaydı Komün kazanabilirdi*" diyordu.

Genç, siyah, kadın ve lezbiyen

Kısa bir süre önce Londra'da yaptığım bir toplantıda, "*devrimci durum geldiğinde Londra İşçi Konseyi Başkanı 26 yaşında, siyah bir lezbiyen kadın olacaktır*" demiştim. Bu karakteri özellikle seçtim. Çünkü bu özelliklerin her biri kapitalizmin tabularını yıkıyor. Bu tabulara göre genç kötüdür, siyah kötüdür, kadın kötüdür, lezbiyen kötüdür. Bugün en çok ezilenlerin profilini çıkarmak isteseydik, bu nitelikler öne çıkardı. Toplantıdan sonra genç ve siyah bir kadın yanıma gelip, "*O benim. Gördüğünüz gibi siyahım, yaşım 26 ve lezbiyenim*" dedi. Ben de ona, "*üzgünüm kardeşim, fırsatı kaçırdın. Devrim 10 yıl sonra olacak ve sen o zaman yaşlanmış olacaksın!*" dedim. Tabii ki bu söylediklerim dogmatik bir şekilde algılanmamalı. Londra İşçi Konseyi Başkanı 15 çocuklu 70 yaşında İrlandalı bir büyükbaba da olabilir!

Ezilenlerin kürsüsü olmalısınız

Bir devrimci ezilen kesimler üzerindeki her türlü baskıya aşırı düzeyde karşı çıkmak zorundadır. Beyaz bir devrimci ırkçılığa bir

siyah devrimciden daha aşırı bir şekilde karşı çıkmalıdır. Hıristiyanlıktan gelen bir devrimci Yahudi düşmanlığına bir Yahudi'den daha kararlı bir şekilde karşı çıkmalıdır. Türk kökenli bir devrimci Kürtlerin ezilmesine Kürt devrimcilerden daha kararlı bir şekilde karşı çıkmalıdır. Erkek devrimciler kadınların aşağılanması ve taciz edilmesine hiçbir şekilde tahammül etmemeli, bu konuda kadın devrimcilerden daha kararlı tutum almalıdırlar. Partimiz "*ezilenlerin kürsüsü*" olmak zorundadır.

79

İşçi Demokrasisi / Ağustos 1998

Yahudiler, İsrail ve Soykırım

Fransız Devrimi Yahudileri özgürleştirdi. 1789 ile Almanya ve İtalya'nın birleşmesi sonrasında geçen bir yüzyıl sonunda fiziksel, ekonomik ve entelektüel gettolar tamamen ortadan kalkmıştı. Mendelssohn, Heine ve Marks, hepsi Yahudi idi ve Alman kültürel hayatında tanınmış kişilerdi. Yaygın anti-semitizm, hatta soykırımlar hâlâ yaşanıyor. Ancak bu halen feodalizmin egemenliğinin sürdüğü ve modern kapitalizmin henüz çok başlangıç noktasında olduğu Çarlık Rusyası'nda gerçekleşiyordu. Kapitalizm yaşlandığında ve hastalıklı hale geldiğinde, özellikle de 1930'lardaki 'Büyük Bunalım'dan sonra gençliğindeki tüm demokratik kazanımlara arkasını döndü. Şimdi Yahudiler sadece gettolara değil, bunun da ötesinde gaz odalarına itiliyordu.

Bu iki dönem arasında Fransa'da çok kötü bir anti-Semitik olay patlak verdi. 1895'te bir Yahudi subayı olan Dreyfus, Alman ajan olmakla suçlandı. Bir cadı avı halinde yaşanan dava, Yahudilere karşı kitlesel bir histeriye yol açtı. Bu anti-Semitizm dalgası, yükselen Fransız emperyalizmi ve Alman emperyalizmi arasında yaşanan savaşın yan ürünüydü. O sırada Paris'te tanınmış bir gazeteci olan Theodor Herzl bu taşkunlıklardan anti-Semitizmin doğal ve kaçınılmaz olduğu sonucunu çıkardı. 1895 haziranında şöyle yazıyordu:

"Söylediğim gibi, Paris'te anti-semitizm çerçevesinde daha özgürlükçü bir tutum oluşturmayı başardım; şimdi tarihsel olarak anlamaya başladım ve pişmanım. Her şeyin ötesinde, anti-semitizmle 'savasmaya' çalışmanın boşluğunu ve anlamsızlığını anladım."

Herzl; Dreyfus'u savunmak için ortaya çıkan Emile Zola ve çağın sosyalist olan diğer Fransızları eleştiriyordu. Şikayetlerini şöyle ifade ediyordu:

"Yahudiler şu anki sivil düzeni yıkmak isteyenlerden ve sosyalist-

lerden yardım talep ediyor.. Açık ki artık onlar Yahudi değiller. Emin olun ki Fransız da değiller. Muhtemelen onlar Avrupa anarşizminin liderleri olacaklar."

Herzl, anti-Semitizme karşı çözümünün, Yahudilerin istenmedikleri ülkeleri terk etmelerinden ve kendi devletlerini kurmalarından geçtiğini tartışıyordu. Bu çabayla, *"anti-Semitistler bizim en güvenilir dostlarımız... müttefikimiz olacaklardır"* iddiasında bulundu. Bundan dolayı 1903'te Kishinev soykırımını örgütleyen Çarlık İşçileri Bakanı Plevhe ile görüşmeye gitti. Yahudilerin Rusya'dan çıkarılmasının Plevhe'nin düşmanı devrimci hareketi zayıflatacağını söyleyerek ona olta attı.

Eğer Yahudiler ve Yahudi olmayanlar arasındaki çatışmanın doğal ve kaçınılmaz olduğu varsayılırsa tabii ki o zaman Filistin'deki Yahudiler ve Araplar arasındaki çatışmalar da doğal ve kaçınılmaz olarak görülür. Öncelikle Herzl Siyonizmi *'Vatansız bir halkı vatan, halksız bir vatana da halk vermek'* olarak tanımlıyor. Ancak Filistin'de Arapların yaşadığı gerçeğiyle karşı karşıya geldiğinde onlardan kurtulmayı zorunluluk olarak görüyordu. 12 Haziran 1895'te şöyle yazıyordu:

"Sizler içinde yaşayan beş parasız nüfusu komşu ülkelere iş bulmaya sevk etmeli aynı zamanda kendi ülkemizde herhangi bir iş bulmalarını engellemeliyiz."

Etnik temizlik niyetinin ne kadar pervasız bir ifadesi!

Kapalı Siyonist Ekonomi

19. yüzyılın sonlarından itibaren Filistin'e göç eden Siyonistler Güney Afrika'daki beyazlara benzer bir ekonomik yapı istemediler. Orada beyazlar kapitalistleri, siyahlar ise işçileri oluşturuyordu. Siyonistler tüm nüfusun Yahudi olmasını istediler. Araplar Avrupalılarla karşılaştırıldığında çok düşük bir yaşam standardına sahipti ve çok yaygın açık-gizli işsizlik koşullarında yaşıyorlardı. Siyonistlerin bu hedefi gerçekleştirmelerinin tek yolu Yahudi iş gücü piyasasını Araplara kapatmaktı. Bunu gerçekleştirmek için bir dizi metot uygulandı. Öncelikle, Tel Aviv'in önemli bir kısmı da dahil olmak üzere Yahudiler tarafından satın alınmış toprakların büyük bir kısmının sahibi Yahudi Ulusal Fonu bu topraklarda sadece Yahudilerin çalıştırılabileceğini dayayan bir karar aldı.

Buna ek olarak Siyonist Sendika Federasyonu, HİSTADRUT

(Musevi İşçiler Genel Federasyonu) üyelerine iki aıdat zorunluluğunu getirdi: Biri Musevi emeğini savunmak, diğeri Musevi firmasını savunmak için. HISTADRUT Arap işçileri çalıştıran meyve bahçesi sahiplerine karşı grev gözcülüğü organize ederek onları işten almaya zorluyordu. O sıralarda genç erkeklerin Yahudi pazarlarında sebze veya yumurta satan kadınlar arasında dolaşarak Arap bir satıcı bulduklarında sebzelerin fiyatına gaz yağı dökmeleri ve yumurtaları kırmaları çok sık yaşanan bir durumdur.

Sırf mutfağında buluşuk yıkayan bir Arap işçi çalıştırdığı dedikodusu nedeniyle 1945 yılında Tel Aviv'deki bir kafeteryanın saldırıya uğradığını ve neredeyse yerle bir edildiğini hatırlıyorum. Ben 1936 ile 1939 arasında Musevi üniversitesinde okurken rektör yardımcısı doktor D. R. Magnus karşı gösteriler yapıldığını hatırlıyorum. O zengin bir Amerikalı Yahudi ve bir liberaldi. Suçu, Arap bir ev sahibinin kiracısı olmaktı.

Emperyalizme Bağımlılık

Siyonistler Filistinlilerin direnişiyle karşılaşacaklarını bildiklerinden, o zaman Filistin'de en etkili emperyalist gücün yardımına ihtiyaçları olduğu konusunda başından beri netteler.

Herzl, 19 Ekim 1898'de Kaiser Wilhelm'in de aralarında bulunduğu bir dinleyici topluluğuyla görüşmek üzere İstanbul'a gitti. O dönemde Filistin, Almanya'nın küçük ortağı olan Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Herzl Kaiser'e, İsrail'de gerçekleşecek olan Siyonist bir yerleşimin Alman İmparatorluğu'nun bir ortağı olan Avusturya'daki Siyonist merkezi güçlendirerek Almanya'nın etkisini arttıracığını söyler. Aynı zamanda başka bir havuç daha sunar: *"Ona, Yahudileri devrimci partilerden uzaklaştırdığımızı da anlattım."*

Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru, Filistin'in kontrolünün İngiltere'ye geçeceği kesinleşince, o dönemde Siyonistlerin lideri Chaim Weizmann İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur Balfour'la ilişkiye geçti ve ona 2 Kasım 1917 tarihinde Filistin'de bir Yahudi anavatanı sözü veren deklarasyonu imzalattı. Kudüs'ün ilk İngiliz askeri valisi Sir Ronald Storrs, Siyonist girişimin onu cesaretlendirdiğini ve aldığı kadar verdiğini anlatır: Siyonistler "Potansiyel olarak düşman Arap denizinde sadık küçük bir devlet" kurarak İngiltere için Filistin'in Oraneman'ı (İrlanda'daki Proteston azınlık

olacaklardı.

İkinci Dünya Savaşı ile Ortadoğu'daki asıl gücün İngiltere olmaktan çıkıp ABD'ye geçeceği netleşti. Bu nedenle de o dönemin Siyonist lideri Ben Gurion ABD ile anlaşmalar kotarabilmek için Washington'a koştu. Şimdi İsrail ABD'nin en güvenilir uydur devleti. İsrail'in çok küçük olmasına rağmen ABD'den en çok ekonomik yardım alması boşuna değil. Aynı zamanda dünyadaki tüm ülkelerden daha fazla askeri yardım alıyor.

Soykırım

Nazizmin barbarlığını anlayan Troçki, Yahudilerin yok edilmesini öngördü. 22 Aralık 1935'te şöyle yazıyordu.

"Savaş çıktığında, Yahudileri nelerin beklediğini hayal etmek zor değil. Ancak savaş olmasa bile, dünyada gericiliğin bir sonraki gelişimi Yahudilerin fiziksel imhasının kesin olduğuna işaret ediyor... Ancak, gericiliğe karşı cüretkar bir seferberlik, işçi milislerinin oluşturulması, faşist çetelere karşı doğrudan fiziksel direniş, kendine güvenin artışı, faaliyet ve tüm ezilenlerin cesareti güç dengelerinde bir değişimi provoke edebilir, dünyadaki faşizm dalgasını durdurabilir, insanlık tarihinde yeni bir sayfa açabilir."

İkinci Dünya Savaşı'na kadar dünyadaki Yahudilerin büyük çoğunluğu, özellikle de işçi sınıfından Yahudiler Siyonizmi desteklemiyorlardı. O dönemde Avrupa'daki en geniş Yahudi toplumu barındıran ülke olan Polonya'da, Aralık 1938 ve Ocak 1939'da Varşova, Lodz, Cracow, Lvov, Vilna ve diğer şehirlerde belediye seçimleri yapıldı. Yahudi sosyalist işçilerin anti-Siyonist örgütü Bund, Yahudi bölgelerindeki oyların % 70'ini aldı. Bund, Varşova'da 20 sandalyeden 17'sini kazanırken, Siyonistler sadece bir sandalye kazandı.

Tüm bunlar soykırım ile radikal bir şekilde değişti. Avrupa'da ailesinin bir ferdiyi kaybetmemiş Yahudi bulmak çok zor. Soykırımdan kısa bir süre önce teyzemin Danzig'den Filistin'e bizi ziyarete geldiğini hatırlıyorum. Ailesiyle hiç tanışmamıştım. O ve ailesinin tüm diğer üyeleri soykırımda kayboldular. Çok yakından tanıdığım bir kuzenim vardı, savaştan hemen önce kocası ve beş yaşındaki çocuğu ile Avrupa'ya gitmişlerdi. Onlar da gaz odalarında öldürüldü.

Bugün Yahudilerin büyük çoğunluğu Siyonist ve bu çok anlaşılır bir durum.

Felaket

Filistinliler, 1948'de İsrail devletinin kuruluşunu tanımlamak için bu terimi kullanıyor. O zamandan bu yana İsrail ile Araplar arasında yaşanan üç savaşta, 1948, 1967 ve 1973'te Filistinliler büyük bir etnik temizliğe tabi tutuldu. Bugün, 3 milyon 400 bin Filistinli mülteci var; daha önce yaşadıkları topraklarda var olandan çok daha fazla bir rakam bu. Toprak mülkiyeti verileri onların nasıl Filistin'den çıkarıldığına tanıklık ediyor: 1917'de Yahudiler ülkelerdeki topraklarının % 2,5'ine sahiptiler. 1948'de bu rakam 5,7'ye çıktı ve bugün 1967 öncesi sınırların % 95 kadan Yahudilerin. Araplar ise toprakların sadece % 5'ine sahip.

Bu, tarihin en trajik olaylarından biridir. Nazi barbarlığının acı-sım yaşamış Yahudiler gibi ezilen bir ulus, soykırımın gerçekleşmesine hiçbir katkısı olmayan bir başka ulus olan Filistinlileri eziliyor ve barbarlık yapıyor.

Çözüm

Filistinlilerin kendilerini özgürleştirecek güçleri yok. Önemli reformlar kazanabilecek kadar bile güçleri yok. Çok önemli reformlar kazanan Güney Afrika siyahlarına benzemiyorlar. Apartheid'den (Güney Afrika'daki ırkçı rejimin adı) kurtuldular, oy kullanma haklarını kazandılar, siyah bir başkan seçtiler. Ekonomik Apartheid'in hâlâ devam ettiği doğru. Zenginlik halen çok az sayıdaki beyaz azınlığın elinde yoğunlaşmış durumda, şimdi çok az sayıda siyah zengin de onlara katıldı. Siyahların büyük çoğunluğunun halen korkunç bir yoksulluk içinde. Güney Afrika'daki siyahlar Filistinlilerle karşılaştırılmayacak kadar daha güçlü. Her şeyden önce, Güney Afrika'da beyazlardan heş, altı kat daha fazla bir siyah nüfus var. Oysa Filistinlilerin sayısı neredeyse İsraililerle aynı. (Filistinlilerin çoğu mülteci.) İkincisi, siyah işçiler Güney Afrika ekonomisinin kalbini oluşturuyor, Filistinliler ise ekonomide çok marjinal bir yerdedir. Güney Afrika sendikası COSATU, ırkçı rejimin yıkılmasında çok önemli bir rol oynayan çok büyük bir sendika. Filistinlilerin karşılaştırılabilir bir sendikal örgütlenmesi yok.

Troçki'nin sürekli devrim teorisinin mükemmel bir şekilde uygulanabileceği bir yer varsa, orası da Filistin'dir. Bu teori proleterya devrimi olmadan hiçbir demokratik talebin, hiçbir ulusal kurtu-

luşun kazanılamayacağını tartışır. Filistinlilerin ve Ortadoğu'daki herkesin kaderini belirleyen anahtar Arap işçi sınıfının elinde ve ana güç merkezleri Mısır, daha az ölçüde Suriye, Irak, Lübnan ve diğer ülkeler. Ne yazık ki, Ortadoğu solunu uzun süre boyunca belirleyen Stalinizmin zarar verici etkisi nedeniyle Arap işçi sınıfının potansiyeli gerçekliğe dönüştümedi. Irak'ta Baas Partisi'ne ve Saddam Hüseyin'e kapıyı açanlar, Suriye'de Assad ve Suriye'deki Baas Partisi'ni iktidara taşıyanlar, Mısır'da Nasır'a ve sonrasında İslamcılara kapıyı açanlar Stalinistlerdi.

Arap işçi sınıfının yapacağı bir devrim emperyalizme ve Siyonizme son verebilir. Bunun bölgedeki Yahudileri tehlikeye atacağını iddia etmek basitçe ikiyüzlülüktür. Güney Afrika'da Apartheid iktidardayken Afrika Ulusal Kongresi'nin (ANC) beyazların kasaplığına soyundığını iddia ediyorlardı. Hiç de böyle bir şey olmadı.

Socialist Review / Mayıs 1998

Devrimciler ve Reformizm

86

Marksizmin temelinde "işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır" anlayışı vardır. Komünist Manifesto şöyle der: "Tarihte bundan önceki bütün hareketler, azınlık hareketleri ya da azınlıkların çıkarına olan hareketlerdi. Proletarya hareketi ise büyük çoğunluğun yine büyük çoğunluğun çıkarına olan bilinçli ve bağımsız hareketidir."

Manifesto aynı zamanda "her dönemin egemen fikirlerinin o dönemin egemen sınıfının fikirleri olduğunu" vurgular.

Bu iki saptama arasında bir çelişki var. Ancak bu çelişki Marks ve Engels'in kafasında değil, hayarın kendisinde. Bu saptamalardan sadece biri doğru olsaydı, işçi sınıfının zaferi ya kaçınılmaz, ya da imkansız olurdu. İşçiler, egemen sınıfın çıkarıcı, bencil, duyarsız, ırkçı, cinsiyetçi vs fikirlerinin etkisi altında olmasalardı zaferi kaçınılmaz gözüyle bakabilirdik. Böyle bir durumda devrimcilerin parmaklarını bile kıpırdatmalarına gerek olmadan sosyalizm gelirdi. Öte yandan işçiler egemen sınıfın fikirlerini tümüyle kabul ediyor olsaydılar sosyalizm sonsuza kadar imkansız olurdu.

İşçi sınıfının kendi eylemi ile yönetici sınıfın fikirlerinin egemenliği arasındaki denge statik değildir. Sürekli değişir. Bazen bu değişimler uzun bir döneme yayılır ve algılanmaları zordur. Bazen de çok kısa bir süre içinde devasa değişimler yaşanır.

Sınıf mücadelesinin keskinleşmesi işçilerin kendilerine olan güvenlerini güçlendirir. Aynı zamanda egemen fikirleri zayıflatır, burjuva ideolojisinin altını oyar. Bunun tersi de söz konusudur. Birbirini takip eden yenilgiler, uzun dönemli işsizlik işçilerin kendine olan güvenlerini sarsıp törpüler. Onları en geri fikirlere daha açık hale getirir ve savunmasız bırakır.

Ancak belirtilen iki faktör arasındaki dengedeki değişimler sadece işyerindeki yani ekonomik alandaki gelişmelere bağlı değil. Engels sınıf mücadelesinin üç alanda yaşandığını söyler. Bunlar ekonomik, politik ve ideolojik alanlardır. Tabii ki bu üç alan birbirine

bağlıdır. Ekonomik alan altyapıyı, politik ve ideolojik alanlar da üstyapıyı oluşturur.

İşçilerin mücadeleciliği sadece ücret artışı veya işten atılmalara karşı kazanımların elde edilmesiyle artmaz. Bazen politik alandaki gelişmeler savaşkanlığı artırır, hatta patlamalara götürür.

Rusya'da 1917 Şubat Devrimi grevlerdeki büyük artışların sonucu değil doğrudan savaşa olan tepkiydi. Dört milyon asker cep hede ölmüştü, açlık ve sefalet ülkenin dört bir yanında hüküm sürüyordu. Şubat ayı başında Petrograd'da yaşanan gösteri ve isyanlar devrimin ateşleyicisi oldular ve bu hareketlerin işyeri temelli ekonomik mücadeledeki bir yükselmeye bağlantısı çok küçüktü.

87

Reformist partinin tabanı

İşçilerin eylemliliği ve egemen fikirlerin baskısı arasındaki denge sadece toplumdaki genel havayla birlikte değişmekle kalmıyor aynı zamanda farklı işçileri farklı şekillerde etkiliyor.

Çok genel geçer bir şekilde durumu şöyle tarif edebiliriz: İşçilerin bir kesimi egemen sınıfın fikirlerini tümüyle kabul ederler. Bunlar muhafazakar işçilerdir. Bir başka kesim ise egemen fikirleri tümüyle reddeder ki bunlar da devrimci işçilerdir. Bu iki kesim içinde olmayan üçüncü bir işçi kesimi daha vardır ve bu kesim reformist partilerin tabanını oluşturur.

İngiliz İşçi Partisi bunun bir örneğidir. Lenin 1920'de, Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi'nde yaptığı bir konuşmada İşçi Partisi'ni "kapitalist işçi partisi" olarak tanımladı. Lenin "kapitalist" tanımını yaptı çünkü politikaları itibarıyla bu parti kapitalizden kopmamıştı. Peki neden "işçi partisi" olarak tanımladı o zaman? İşçiler reformist partilere oy verdiği için değil. O dönemde işçilerin çoğunluğun Muhafazakar Partiye oy veriyordu ve bu parti katıksız bir kapitalist partiydi. Lenin'in İşçi Partisi'ni "işçilerin" partisi olarak tanımlamasının nedeni bu partinin işçilerin kapitalizme karşı kendilerini savunma isteğini yansıtmasıydı.

Merkezci partiler

Devrimci ve reformist partiler arasında bir başka tür parti daha var. Bunlar, devrim ve reform arasında yalpalayan merkezci partilerdir. Merkezci partilerin en belirgin özelliği politik sorunların üstünü kapatması ve sürekli politik kararsızlık içinde olmalarıdır. Mer-

kezci partiler bazen sağdan sola kayar, bazen de soldan sağa. Bu zikzaklar çok kısa bir dönem içinde baş döndürücü bir hızla yaşanabilir. Merkezci partiler tam bir bükalemundur. Sık sık renk değiştirirler, asla tek renkte kalmazlar.

Devrimci partinin merkezci partiye uyum sağlaması büyük bir tehlikedir. Merkezci parti reformistlerin, reformist parti de kapitalistlerin kuyruğuna takılır. Örneğin İngiltere'deki 1926 Genel Grevi sırasında Komünist Parti liderliği merkezci sendikacıları kazanmak için kendi programını yınıştırdı. Sendikalar Konfederasyonu TUC'nin sol liderlerinin (A.J. Cook, George Hicks ve Alfred Purcell'in) kuyrukçuluğunu yaptı. TUC'nin sol kanadı da sağ kanadı (Jimmy Thomas, Arthur Pugh ve Ben Turner'ın) peşine takıldı. Bu üçü de Ramsay MacDonald'ın liderliğindeki İşçi Partisi'nin kuyruğundaydılar ve sonunda muhafazakar Başbakan Stanley Baldwin'ın politikaları desteklendi. Komünist Partisi'nin merkeze kayışı İngiltere işçi sınıfını korkunç yenilgisiyle sonuçlandı.

Zikzak yapan bir merkezci partinin varlığında devrimci parti ilkeselliği ve politik netliği ile çok sağlam bir duruşa sahip olmak zorunda. Yalpalayanları sağlamlaştırmak için kararlılık gerekiyor.

İkamecilik ve sekterlik

Tarihi işçi sınıfı yaptığı için devrimci parti iki tehlikeden uzak durmak zorunda. Birincisi, partinin işçi sınıfı için işçi sınıfı yerine hareket edebileceğine inanan ikameciliktir. İkincisi ise işçi sınıfı içinde egemen olan fikirlere uyum sağlayan oportünizmdir. Örneğin bir devrimci grevi işçilerle birlikteken işçilerden birisi ırkçı söylemde bulunuyorsa o devrimci üç farklı tutum alabilir.

Böyle bir durumda *"ırkçılarla birlikte grev gücünü kullanmam, evime gidiyorum"* diyen devrimci sekterliğe düşer. Çünkü işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır ve devrimciler tek tek işçiler ne kadar geri fikirlere sahip olsa da işverene karşı onlarla yan yana durmak zorundadırlar.

Diğer bir olasılık ırkçı fikirlerle karşı karşıya gelmekten kaçınmaktır. İşçi ırkçı söylemler yaptığında bunu duymamış gibi davranıp *"bugün hava ne güzel, değil mi?"* diye sorulabilir. Bu oportünizmdir.

Üçüncü olasılık ırkçılığa karşı tutum alıp bu işçiyi tartışmaktır. İkona edebiliyorsak harika. İkona edemiyorsak da grev kurucuları geldi-

ği zaman yine kolumuzu nazır o işçiyi omuz omuza dururuz; çünkü işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır. Bir devrimci ikamecilik de işçi kuyrukçuluğu da yapma lüksüne sahip değildir.

Reformist parti tabanına köprü

Devrimcilerin reformizme yaklaşımında yukarıda belirtilenler bir rehber olmalıdır. Reformistlerle farklı olduğumuzu söylemek yeterli değildir. Devrimciler reformist partilerin tabanı ve destekçilerine yönelik bir köprü kurmalı. Sendika ve reformist parti liderliklerinden taleplerde bulunmak devrimci partinin gerçek stratejisiyle reformist partininkini karşılaştırmanın en iyi yoludur.

Sosyalist alternatifin inşası

İşçiler reformist partilere oy verdiklerinde değişim için oy veriyorlar. Ancak bu değişimlerin nasıl başarılabileceği konusunda hayallere sahiptirler. Dolayısıyla devrimci bir örgüt açık kapitalist partilere karşı öfkeye tercüman olmakla yola çıkar. Tartışmada zincirin ikinci halkası işçilerin hayatında ne tür köklü değişimlerin gerektiğini dillendirmektir. Örneğin sendikal hakları kısıtlayan yasaların kaldırılması, ücret ve çalışma koşullarının, eğitim ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi. Sonraki konu bu değişimler için paranın nasıl bulunacağıdır. *"Faturayı kim ödeyecek"* sorusunu yanıtlamak gerekiyor. Yanıt *"Patronlar ödesin, zenginlerin vergileri artırılsın"* olmak zorunda. Tartışmada zincirin son halkası ise bunların gerçekleşmesi için gerçek sosyalist alternatifin inşa edilmesine olan ihtiyadır.

Tartışma halkalarının sırası çok önemlidir. Reformistlere saldırarak işe başlarsak sekterliğe sürükleniriz. Önce kapitalist partiye saldırıp hemen ardından reformist partiye saldırmak da sekterliğe denk düşer. *"Bütün politikacılar sahtekardır"* demek karamsarlık yaymaktan başka bir işe yaramaz. İşçilerin öfkesine, değişim istemlerine tercüman olmak zorundayız. Dolayısıyla değişmesi gerekenler konusunda somut ve net olmalıyız. Ancak milyonlarca işçinin güvendiği reformist liderliğin bu talepleri hayata geçiremeyeceğini söylemek zorundayız. Tam da bu nedenle reformist işçilere gerçek sosyalist bir alternatifin gerekli olduğunu sabırla anlatmalıyız.

Stalinist Rejimler ve Devlet Kapitalizmi

On yıl önce Berlin duvarı yıkıldı. Kısa süre içinde Doğu Avrupa ve Rusya'daki stalinist devletler de peş peşe devrildiler.

51 yıl önce, 1947'de stalinist rejimlerin devlet kapitalisti yapıya sahip oldukları sonucuna varmıştım. Bu teoriyi geliştirmek için iki kitap yazdım. Gerçek yaşamda sınanmadan kimse bir teorinin doğru olup olmadığından emin olamaz.

Stalinist rejimlerin yıkılması bu teorinin doğrulanması ya da rihlin çöplüğüne atılmasını olanaklı kıldı. Bir hastanın kanserden mi yoksa veremden mi öldüğü konusunda doktorlar anlaşamıyorlarsa, gerçeği otopsi ortaya çıkaracaktır.

Stalinist rejimlerin çöküşü işte böyle bir otopsiyi mümkün kılmaktadır. Eğer Rusya sosyalist bir ülke ya da stalinist rejimler işçi devletleri, hatta dejenere işçi devletleri olsaydılar stalinizmin çöküşü "karşı devrim" anlamına gelirdi. Bu durumda elbette işçiler kendi devletlerini savunurlardı. Tıpkı sendika yöneticileri ne kadar sağcı ve bürokratik olursa olsun sendikalarını ortadan kaldırmak isteyenlere karşı korudukları gibi. İşçiler zayıf bir sendikamız bile işçilerin savunma örgütü olduğunun kendi deneyimleri ile öğrenmişlerdir. Sendikalaşmış bir işyerinin işçileri sendikalaşmamış işyerine göre daha iyi ücret alır, daha iyi koşullarda çalışırlar.

Peki işçiler 1989-91 arasında Doğu Avrupa ve Rusya'daki rejimleri savunurlar mı? Tabii ki hayır. İşçiler tümüyle pasifti. Çok az çatışma yaşandı. İngiltere'deki 1984-85 madenciler grevinde bile daha fazla çatışma olmuştu. Rejimin savunulduğu, şiddetin kullanıldığı tek ülke Romanya oldu. Ama rejimi savunanlar işçiler değil, ülkenin gizli polisiydi.

Eğer bu ülkelerde bir karşı devrim yaşanmış olsaydı toplumun üst katmanları yerlerinden olurlardı. Ancak stalinist rejimlerin çö-

kuşindeki ortak özellik, çöküşten önce ekonomiyi, politikayı ve toplumu yönetenlerin (nomenklaturanın) başta kalmaya devam etmesidir. 1989-91'deki gelişmeler bu yönetici sınıfın toplumdaki konumunu değiştirmede.

Bugünkü Rusya ve Doğu Avrupa'da varolan sistemlerle daha önceki stalinist rejimler arasında nitel bir fark bulunmadığı açıktır. Şu anda bu rejimlerin kapitalist oldukları konusunda kimsenin şüphesi olmadığına göre daha önce varolan sistem de kapitalistti.

Rusya'da devlet kapitalizminin doğuşu

1917 Ekim Devrimi Rusya'da işçi sınıfını iktidara getirdi. Bu devrimin uluslararası alandaki etkisi devasa oldu. Almanya, Avusturya ve Macaristan'da işçi devrimleri gerçekleşti. Fransa, İtalya ve bir dizi başka ülkede kitlesel komünist partiler ortaya çıktı. Lenin ve Troçki, Rus Devrimi'nin geleceğinin Alman Devrimi'nin zaferine bağlı olduğundan kesinlikle emindiler. Her ikisi de devamlı olarak Alman Devrimi olmaksızın Rus Devrimi'nin geleceğinin karanlık olduğunu tekrarlıyorlardı.

Ne yazık ki 1918-23 Alman Devrimi yenilgiyle sonuçlandı. Deneyimli kadrolara sahip devrimci bir partinin olmaması nedeniyle devrim zaferine ulaşamadı. Daha sonra da defalarca proleter devrimlerin devrimci parti olmaması nedeniyle zaferle sonuçlanmadığını gördük: İspanya ve Fransa 1936, İtalya ve Fransa 1944-45, Macaristan 1956, Fransa 1968, Portekiz 1974, İran 1979, Polonya 1980-81.

1923'te Alman Devrimi'nin yenilmesi, Rusya'da karamsarlığa ve sağcı politikaların güç kazanmasına ortam hazırladı. Stalin 1923'te açıkça Troçki'ye karşı kampanya yürütüyordu. Lenin'in yaklaşık bir yıl ölüm döşeginde yatması ve bu süre içinde aktif olarak tartışmalardan uzak kalması Stalin'in işini kolaylaştırdı. Troçki'nin Stalin'in yükselişini Rus Devrimi'nin izole olması ve dünya kapitalizminin baskılarına bağlaması tümüyle doğruduydu. O dönemde Rusya'da işçi devleti dejenere olmuştu. Troçki'nin tanımlaması duruma uygun düşüyordu.

Vahşi bir köpek bana saldırırsa ona aynı şekilde cevap vermek zorundayım. Eğer şiddet kullanıyorsa ben de şiddet kullanmak zorundayım. Tabii ki dişlerim köpeğinki kadar güçlü olmadığı için ben sopa kullanmak zorundayım. Vahşi köpeği öldürürsem sorun

biter. Köpek beni öldürürse sorun yine biter. Peki ya köpek de ben de birbirimizi öldürecek kadar güçlü değilssek ve aylarca aynı oda içinde kilitli tutulursak ne olur? Dalaşır dururuz. Bu durumda dışarıdan bakanlar benimle vahşi köpek arasında fark göremeyecektir.

Ekim Devrimi sonrası kurulan sovyet rejimi Alman, İngiliz, ABD, Fransa, İtalya, Japonya, Romanya, Finlandiya, Letonya, Litvanya ve Türk ordularının saldırısına uğradı. Bu ordular, Rusya'daki karşı devrimi Beyaz Ordu'yla beraber, Kızıl Ordu'yu yenemediler. Ama Rusya'nın devrimi hükümeti de dünya kapitalist ülkelerini yenemedi. Dünya kapitalizminin baskısı Stalinist rejimi her geçen gün daha fazla kapitalizme benzemeye zorladı. Sonunda ekonominin kuralları ve Rus Ordusu'nun işleyişi kapitalist ülkelerdeki-lerle tıpa tıp aynı hale geldi.

Stalin 1928'de Rusya'nın 15-20 yıl içinde ileri sanayi ülkelerine yetişmesi gerektiğini açıkladı. Bunun anlamı, İngiltere gibi ülkelerin 100-150 yılda gerçekleştirdikleri sanayileşmeyi ve bunun yükünü Rusya'da bir kuşağın üstlenmesiydi. İngiltere'de kapitalizmin önünü açmak için köylülüğün tasfiyesi 300 yıl içinde gerçekleşmişti. Oysa Rusya'da bu iş "kollektifleştirme" adı altında üç yılda tamamlandı.

Stalin sanayi-askeri makinesini inşa etmeye diğer kapitalist ülkelerden çok daha zayıf bir temelden ama aynı hürsle başladı. Nazi Almanyası'nın tank ve uçakları varsa Stalin'in kurduğu askeri aygıt bunun karşısına insanların ihtiyaçları için kullanılan araçlarla değil, aynı güçlerle çıkmak zorundaydı. Kaldı ki 1928'de Rusya'daki köylüler traktör değil, halen kara saban kullanıyorlardı.

Rusya'daki sanayileşmenin organizasyonu silah sanayinin altyapısı olarak büyük ölçüde ağır sanayiye dayanmaktaydı.

Beş yıllık planların incelenmesi oldukça ilginç bir tablo ortaya çıkarıyor. İlk beş planının hedeflerini birbirleriyle kıyasladım. (Stalin döneminde Rusya'da kimse böyle bir kıyaslamaya cesaret edemezdi.)

Önce ağır sanayi malları üretimine bakalım. Çelik üretim hedefi birinci beş yıllık planda 10.4 milyon ton; ikincisinde 17 milyon ton; üçüncüsünde 28 milyon ton; dördüncüsünde 25.4 milyon ton; beşinci planda 44.2 milyon tondur. Açıkça görüldüğü gibi hedefler korkunç biçimde artıyor. Aynı artışlar elektrik, kömür, demir üretim hedeflerinde de görülebilir.

Tüketim maddelerine üretiminde ise durum çok farklı. Pamuklu bez üretim hedefleri ilk dört planda 4.7, 5.1, 4.9, 4.7 milyar metre olarak belirlenmişti. Yani 20 yıl boyunca üretim hedefleri neredeyse hiç artmıyor. Yünlü üretiminde ise artış değil düşüş söz konusu. İlk dört planda üretim artış hedefleri 270, 227, 177, 159 milyon metre olarak saptandı. Yani üretim hedefi 20 yıl içinde yüzde 40 düşürüldü.

Rusya uzaya uydur göndermek, savaş uçakları üretme alanında son derece başarılıydı ama ayakkabı üretiminde aynı başarıya sahip değildi.

Kapitalist sistem sermaye birikimi ihtiyacı tarafından belirlenir. Renault sürekli yatırım yapmak zorundadır, aksi takdirde Fiat ile rekabetinde yenilir, iflas eder. Kapitalist girişimciler arasındaki bu rekabet bütün kapitalistleri devamlı yatırım yapmaya, sermaye birikimlerini sürekli olarak artırmaya zorlar. Bu rekabet aynı zamanda kapitalistleri işçileri daha fazla sömürmeye zorlar. Sermayenin işçiler üzerindeki despotluğu ve kapitalistler arası rekabet aynı madalyonun iki yüzüdür.

Aynı mekanizma Stalinizmin Rus işçi ve köylülere uyguladığı despotlukta da geçerlidir. Dur durak bilmeyen sömürü, Rus kapitalizminin diğer kapitalistlerle özellikle de Nazi Almanyası ile rekabet etmesinin yan ürünüdür.

Devlet kapitalizmi teorisine karşı tezler

Devlet kapitalizmi teorisine karşı üç temel itiraz yapılmakta:

Birinci itiraza göre, kapitalizmin temeli özel mülkiyettir. Rusya'da üretim araçları devletin elindeydi, özel mülk yoktu.

İkinci itiraz, planlamanın kapitalizmle uyumadığı ve Rusya'da planlı ekonomi olduğudur.

Sonuncu itiraz ise Stalinist devlet yapısını değiştirmek için politik bir devrimin yeterli olduğu, ama kapitalist devletleri yıkmak için kökten sosyal bir devrimin zorunlu olduğu şeklindedir.

Bu argümanları tek tek inceleyelim.

1847'de hayli kafası karışık bir Fransız sosyalisti olan Proudhon, Sefaletin Felsefesi kitabında kapitalizmin özel mülkiyet olduğunu yazdı. Marks, bu anlayışı amansızca eleştirdiği Felsefenin Sefaleti adlı kitabında, "özel mülkiyet hukuki bir soyutlamadır" diyordu. Özel mülkiyet kapitalizm demekse, köleci ve feodal dönemleri de

kapitalizm olarak tanımlanamaz gerekiyor, çünkü bu sistemlerde de özel mülkiyet vardı. Proudhon'un görüşleri tam bir keşmekeş içinde. Mülkiyet hir şekildir, içeriği tarif etmez. Kölecilikte, feodalizmde ve ücretli emek dönemlerinde özel mülkiyet olabilir. Birisi hana "dolu bir şişem var" derse hu, şişenin içinde ne olduğunu açıklamaz. Şişenin içindeki su da olabilir şarap veya çöp de. Kap ve içindekiler ayrı şeyler olduğundan aynı şey farklı kaplara konabilir. Su, hir bardağa da konulabilir, bir şişeye de. Özel mülkiyet köleciliği, feodalizmi ve ücretli emek dönemlerini içerebiliyorsa, o zaman kölecilik hem özel mülkiyetle hem de devlet mülkiyeti ile varolabilir. Mısır piramitleri köleler tarafından inşa edildi. Eminim ki köleler birbirlerine "çok şükür özel bir patrona değil Firavun'a yani bize sahip olan devlete çalışıyoruz" demiyorlardı. Feodalizmde egemen üretim ilişkisi toprak beyi ve köylü arasındaydı. Ancak hazi köylüler kiliseye ait topraklarda kilise için çalışıyorlardı. Kilisenin bir şahsın özel mülkü olmaması köylülüğün üzerindeki yükü hafifletmiyordu.

Geçelim ikinci tartışmaya yani kapitalizmde planlama olamayacağı oysa Stalin Rusya'sında planlı ekonomi olduğuna. Kapitalizmde her üretim biriminin içinde planlama vardır, ancak farklı birimler arasında planlama yoktur. Ford fabrikasında plan vardır. Araba başına bir motor, her araba için üç değil dört tekerlek üretilir. Yani şu kadar araba için kaç motor, şase ve tekerlek üretmek gerektiği planlanmak zorundadır. Ford ile Fiat arasında ise anarşi vardır. Stalinist Rusya'da da ekonomi içinde hir plan vardı ama Rus ve sözcüleri Alman ekonomileri arasında bir plan yoktu.

Politik ve sosyal devrim arasındaki farklılığa ilişkin üçüncü tartışma da, devletin hütün serveti kontrol ettiği gerçeğine çarpınca dağılır. 1830'da Fransa'da politik bir devrim yaşandı. Monarşi yıkıldı, yerine Cumhuriyet kuruldu. Bu, sosyal yapıyı değıştirmede çünkü servetin sahibi devlet değil kapitalistlerdi. Devletin serveti elinde tuttuğu durumlarda politik iktidarı ele geçirmek, ekonomik iktidarı ele geçirmek yani sosyal hir devrim yapmak anlamına gelir. Sosyal ve politik devrim arasında hir ayırım yoktur.

Devlet kapitalizmi teorisinin önemi

Altmış yıl boyunca Stalinizm dünya işçi sınıfı hareketi içinde muazzam destek buldu. Devrimci sosyalizm, yani Troçkizm sınıf

hareketinin kıyısına itildi.

Ancak Stalinist rejimlerin yıkılmasıyla durum değışti. Şubat 1990'da İngiliz Komünist Partisi'nin teorisini Eric Hobsbawm'a "Sovyetler Birliğinde işçiler, işçi devletini yıkmuş görünüyorlar" dendiğinde Hobsbawm'ın yanıtı "Açık ki işçi devleti değildi. Sovyetler Birliği'nde kimse devletin işçi devleti olduğuna hiçbir zaman inanmadı, işçiler de işçi devleti olmadığını biliyorlardı" oldu. Peki Hobsbawm bunu bize neden 50 yıl önce ya da en azından 20 yıl önce söylememiști?

İngiliz Komünist Partisi'nin yaşadığı kafa karışıklığını, duvarların yıkılmasının ardından yapılan merkez komite toplantılarının tıtanaklarında görmek mümkün. Genel Sekreter Nina Temple "SWP (Cliff'in kurucularından olduğu Sosyalist İşçi Partisi'ni kastediyor. ÇN) haklıydı. Troçkistler Doğu Avrupa'da sosyalizm olmadığı konusunda haklıydılar. Bunu çok daha önce söylememiz gerekiyor" dedi.

İnsan Nina Temple'in açıklamasını okuyunca, "Papa çıkıp "allah yoktur" dese Katolik Kilisesi ayakta kalabilir mi?" diye düşünmeden edemiyor.

Stalinist partiler dünyanın her yerinde muazzam bir kargaşa ve dağınıklık yaşamaya başladılar. Biz, duvarlar yıkılmadan çok önce Rusya'nın devlet kapitalisti olduğunu söyleyenler, aşağıdan sosyalizmin, gerçek Marksist geleneğini koruyarak geleceğe bir köprü kurduk.

İşçi Demokrasisi / Nisan 1998

Duvarlar Yıkıldıktan On Yıl Sonra Tony Cliff ile Söyleşi: Rejimler Sosyalist Değildi.

Bir insan öldüğünde yapılan otopsi onu öldüren hastalığı ortaya çıkarır. Doğu Avrupa ve Rusya'da Stalinist rejimlerin yıkılması bunların doğası hakkında çok net bir fikir edinmemizi sağladı.

Kitleler rejimlerin yıkılmasına direniş göstermediler. Sistemi savunmadılar. Sistemini sosyalizm ya da işçi iktidarı olduğuna inandııklarını buradan anlıyoruz.

Yöneticilerden de neredeyse hiç direniş olmadı. Sistem kökünden değişiyor olsaydı egemenler eski ayrıcalıklarını korumak için mücadele ederlerdi.

Gerçek şu ki, eskiden fabrikaları yöneten bürokratlar aynı işi yapmaya devam ediyorlar ama bu fabrikalar şimdi özel şirketlerin. Değişimin direnişle karşılaşmadan yapılabilmesinin nedeni budur. Egemenler tümüyle farklı bir topluma geçiş yaptıklarını düşünselerdi buna direniş gösterirlerdi.

Çöküşten tam 42 yıl önce ben Rusya'nın devlet kapitalisti bir toplum olduğunu sonucuna varmıştım. Ekonomiye bakıp kendime "Stalin neyi başardı" diye sordum. Stalin 1929'da on yıl içinde sanayi devrimini tamamlayacaklarını söylemişti. 1928'de Rus sanayi üretiminin Belçika gibi küçük bir ülkeninkinin düzeyinde olduğunu unutmamalıyız. 20 yıl sonra Rusya Avrupa'nın ikinci büyük sanayi gücü haline gelmişti. Bunu nasıl başardı?

Stalin'in ne söylediğini bırakıp ne yaptığına bakmamız gerekir. Stalin rejiminin iyice yerleştiği 1920'lerin sonu ve 1930'larda Rusya'nın durumuna bakalım. O dönemde, Rusya, kuduz bir köpek boğuşmak zorunda olan bir kişiye benziyor.

Her boğuşmada mücadele edenler arasında bir simetri olmak zorunda. Ben köpeği öldürürsem simetri bozulur ve sorun çözülür. Köpek beni öldürürse benim açımdan daha mutsuz bir sonuç olsa da yine sorun çözülür.

Ancak yıllar yılı kuduz bir köpek ile aynı odada yaşamak zorunda

kalırsan ve sen köpeği, köpek de seni öldüremezse ne olur? Çok geçmeden hangimizin kuduz bir köpek olduğu ayrımı ortadan kalır. İkimiz de tıpa tıp aynı oluruz. Rusya devasa askeri bir aygıt inşa eden Nazi Almanyası'yla karşı karşıya kaldığında aynı yolu tuttu.

Bunu yapabilmek için gerekli sermaye birikimi gönüllük temeline yaratılmaz. "Sermaye birikimi fedakarlığın sonucudur" fikrini öne sürenlere Marks, "evet" der. Ama cümleyi tamamlamak gerekir. Kapitalist sermaye birikimi bir azınlığın toplumun çoğunluğuna dayattığı fedakarlığın sonucudur. Britanya sanayileşirken insanlar, "tamam sanayiye inşa etmek için kemerleri sıkalım, bir delik de demiryollarını kurmak için sıkalım, ordu için de bir delik sıkalım" demediler.

Hayır. Çoğunluğun kemerini bir azınlık kontrol ediyordu ve bu azınlığın kemerini bir delik sanayi için, bir delik demiryolları için, bir delik ordu için ve bir delik de kendileri için sıkıyorlardı! Çünkü kalırolası kemeri kontrol eden onlardı.

Rusya'da da egemenler sermaye biriktirdiler, devasa askeri bir aygıt kurdular. Bunu da Britanya'nın egemenleri gibi yaptılar. Ancak SSCB egemenleri bu birikimi Britanya egemenlerine göre çok daha hunharcaya yaptı. Çünkü birikimi daha hızla gerçekleştirmek istediler. Britanya'dan çok daha geç işe başlamaları daha hızlı davranmalarını gerektiriyordu.

Sanayileşme Britanya'da 100 yıl sürdü. Bu 100 yıl işçi sınıfı için kat, ter ve hunharcaya yaşam koşulları demekti. Rusya'nın sanayileşmesi sadece 20 yıl aldı. Köylülüğün topraktan koparılıp mülksüzleşmesi Britanya'da 300 yıl aldı. Stalin yönetimi almadaki Rusya bunu üç yılda yaptı. Kâle ticareti Britanya'ya yardım etti. Briston, Liverpool ve Londra finans merkezlerinin duvarlarında köle kanı var. Rusya'da da toplama kampları vardı.

Devlet kapitalizmi teorisi bundan ibaret. On yıl önce yaşanan olaylar bu teoriyi doğruladı. Rusya'nın şu ya da bu şekilde sosyalist olduğunu düşünen solculardan farklı olarak biz demoralize olmadık. Biz, işçi sınıfı eylemliliğinden bağımsız bir sosyalizm olamayacağımızı biliyoruz. Sosyalizm yukardan getirilemez. Demokratik ya da demokratik olmayan kapitalizm olabilir. Ancak sosyalizm işçilerin kolektif kontrolü olduğu için demokrasiziz alamaz. Demokrasi sosyalizmin kalbidir.

Che, Mao, Ulusal Hareketler: Aksayan Sürekli Devrim

Troçki, sürekli devrim teorisini 1905 Devrimi'nin ışığında geliştirdi. O zamanlar Marksistlerin büyük çoğunluğu sadece gelişmiş ülkelerin devrime hazır olduğunu, bir ülkede işçi iktidarının kurulabilmesi olanağının o ülkedeki teknolojik düzeyle paralel olduğunu savunuyorlardı. Geri kalmış ülkeler ancak uzun bir sanayi devrimi süreci ve parlamenter burjuva düzenine geçişin ardından işçi sınıfı sosyalist devrim olgunluğuna erişebilirdi.

Menşevikler, devrime kaçınılmaz olarak burjuvazimin önderlik edeceği somuncuna vardılar. Sosyalistlerin burjuvaziye desteklemeleri, "8 saatlik iş günü" gibi sosyal reformlar için mücadele vererek işçilerin özel çıkarlarını korumaları gerektiğini düşünüyorlardı.

Lenin ve Bolşevikler devrimin karakterinin burjuva olacağı konusunda Menşeviklerle anlaşıyorlardı.

Lenin'in Menşevikler'den ayrıldığı noktalar vardı. Lenin, burjuvazimin korkak olduğunu bu nedenle işçi hareketinin burjuva devrimine önderlik edeceğini savunuyordu. İşçi sınıfı köylülükle ittifak içinde devrimi tamamlayacaktı.

Köylüler bağımsız bir rol oynayamaz

Burjuvazimin devrimci görevleri yerine getiremeyeceğinden Troçki de Lenin kadar emindi. Ancak, Troçki Lenin'den farklı olarak köylülerin zengin ve fakir olarak ikiye bölündüğünü ve bağımsız bir parti kuracak durumda olmadıklarını söylüyordu.

Troçki, "tarihteki tüm deneyimler göstermiştir ki köylülük bağımsız bir rol oynamaya yeteneğinden tamamiyle yoksundur" der.

Proletarya geri bir ülkede iktidara gelebilir

Troçki'ye göre devrim burjuva demokratik görevleri yerine ge-

tirmekle kalmayacak, derhal proleter sosyalist tedbirleri almak üzere devam edecektir:

"Proletarya kapitalizmin gelişmesi ile birlikte büyür ve güçlenir. Bu gelişme proletaryanın diktatörlüğe doğru ilerlemesi anlamına gelir. İktidarın proletaryanın eline geçmesinin zamanı sınıf mücadelesinin koşullarına, uluslararası duruma ve nihayet gelenek, girişkenlik ve mücadelelilik gibi bir dizi öznel unsurlara dayanır".

"Proletaryanın ekonomik olarak ileri bir ülkeden önce geri kalmış bir ülkede iktidara gelmesi mümkündür. 1871'de proletarya küçük burjuva Paris'in sosyal idaresini bilinçli bir şekilde iki ay için bile olsa ele almıştır. Ama, güçlü kapitalist merkezlerde bir saat için dahi iktidar olamamıştır. Proletarya diktatörlüğünü bir ülkenin teknik güçlerine oromarik olarak bağlayan anlayış saf bir "ekonomik" materyalizmdir, Marksizm ile hiç bir alakası yoktur."

Bu teorisinin diğer bir önemli unsuru da yaklaşan Rus Devrimi'nin uluslararası karakteridir. Ulusal çapta başlayan bir devrim ancak daha ileri ülkelerdeki zaferle tamamlanabilir:

"Rusya'nın ekonomik koşullarında işçi sınıfının sosyalist politikası nereye kadar gidebilir? Ülkenin teknik olarak geri kalmışlığı sorun haline gelmeden çok önce diğer siyasi engeller ile karşılaşacaktır. Avrupa proletaryasının desteği olmadan Rus işçi sınıfı iktidarı sürdürülemez ve geçici iktidarın kalıcı bir sosyalist diktatörlüğe çeviremez."

Troçki'nin teorisi

Troçki'nin sürekli devrim teorisinin temel noktaları şu altı başlık altında özetlenebilir:

1. Sahneye geç çıkmış bir burjuvazi bir ya da iki yüzyıl önceki burjuva sınıflarından köklü bir şekilde farklıdır. Feodalizmin ve emperyalist zulmün ortaya koyduğu soruna karşı tutarlı, demokratik, devrimci bir çözüm getirmekten acizdir. Ne ileri ülkelerde ne de geri kalmış ülkelerde artık devrimci değil, gerici bir güç olmuştur.

2. Daha çok genç ve sayıca az bile olsa gerçek devrimci rol proletaryaya düşer.

3. Bağımsız hareket etmekten aciz olan köylüler, şehirlilerin peşinden gidecektir. Köylülerin önder olarak kabulleneceği sınıf sanayi proletaryasıdır.

4. Toprak sorununun ve ulusal sorunun tutarlı bir çözümü ve

21. YÜZYILA GİRERKEN MARKSİZM

süratli ekonomik kalkınmaya mani olan sosyal ve emperyalist engellerin parçalanması burjuva özel mülkiyet sınırlarının ötesine ilerlemeyi zorunlu kılacaktır. Demokratik devrim derhal sosyalist devrime dönüşür ve böylece bir sürekli devrim haline gelir.

5. Sosyalist devrimin tamamlanması ulusal sınırlar çerçevesinde düşünülemez. Tek ülkede sosyalizm' kurmaya çalışmak gerici ve dar bir hayaldir.

6. Geri kalmış ülkelerde olacak devrim gelişmiş ülkelerde sarsıntılara yol açacaktır.

Devrim Troçki'yi doğruluyor

Rusya'daki 1917 Devrimi Troçki'nin tüm varsayımlarını doğruluğunun kanıtladı. Burjuvazi karşı-devrimci çıktı; sanayi proletaryası devrimci olduğunu gösterdi; köylüler işçi sınıfının peşine takıldılar; anti-feodal, demokratik devrim derhal sosyalist devrime dönüştü. Rus Devrimi Almanya, Avusturya, Macaristan gibi gelişmiş ülkelerde sarsıntılara yol açtı. Ancak devrimin yalnız kalması onun yozlaşmasına ve yıkımına neden oldu.

Ne var ki Çin'de Mao'nun ve Küba'da Castro'nun iktidara gelişi, Troçki'nin teorisinin nerede ise tüm varsayımlarını sorgular gibi görünmektedir. Bu yüzden, bu olayları ve Troçki'nin teorisini yeniden değerlendirmek gerekiyor.

Mao'nun iktidara gelişi

Sanayi işçi sınıfı Mao'nun zaferinde hiç bir rol oynamamıştır. Çin Komünist Partisi'nin sosyal yapısı bile tamamen işçi sınıfı dışındaki unsurlardan oluşuyordu. Mao'nun parti içindeki yükselişi partinin bir işçi sınıfı partisi özelliklerini kaybettiği döneme rastlar. 1926 sonlarında partinin en azından yüzde 66'sı işçilerden, yüzde 22 kadarı aydınlardan ve sadece yüzde 5'i köylülerden oluşuyordu. Kasım 1928'de resmi bir rapor partinin "sanayi işçiler arasında tek bir sağlıklı hücreyi olmadığını" itiraf ediyordu. Parti, işçilerin 1928 yılında üyelerin yüzde 10'una, 1929'da yüzde 3'üne ve Mart 1930'da yüzde 2.5'ine, aynı yılın Eylül'ünde yüzde 1.6'sına düştüğünü ve o yıl sonunda ise hemen hemen hiç işçi üyesi kalmadığını itiraf etmiştir.

Parti uzun yıllar boyunca orta Çin eyaletlerinde ibtilacı köylü hareketlerinden ibaretti ve burada Çin Sovyet Cumhuriyeti'ni kur-

du. Aynı konuyu Chu The, "Komünistlerin önderliği altındaki bölgeler tüm ülkenin ekonomik olarak en geri bölgeleridir..." diyerek dile getirmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından iki yıl öncesine kadar tek bir büyük şehir komünistlerin kontrolüne geçmemiştir.

Mao iktidara yükseliş dönemi boyunca İşçi Sendikaları Ulusal Kongresi'ni toplamak gereği bile duymamıştı. 1937-45 döneminde Komintang kontrolü altındaki en önemli bölgelerde herhangi bir parti örgütü kurmaya niyeti olmadığını belirttiği demeçlerinden de anlaşılacağı gibi Komünist Partisi işçilerin desteğini aramaya bile meraklı değildi.

Aralık 1937'de Komintang hükümeti savaş döneminde greve çıkan veya grev kırcılığı yapan işçiler için idam hükmü çıkardığı zaman Komünist Partisi sözcüsü bir gazeteci hükümetin savaş yürütme yöntemlerinden partinin "son derece memnun" olduğunu anlatıyordu. Hatta Komünist Partisi ile Komintang arasında iç savaşın parlak vermesinden sonra bile Komintang bölgelerinde hemen hemen hiçbir Komünist Partisi örgütlenmesi olmamıştır. Bu bölgeler ülkenin tüm sanayi merkezlerinden oluşmaktadır.

Mao'nun şehirleri fethetmesi her şeyden çok Komünist Partisi'nin sanayi işçilerinden tamamen kopukluğunu ortaya çıkardı. Şehirlerin düşmesinin hemen öncesinde Komünist liderler herhangi bir işçi ayaklanmasını önlemek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar.

Orta ve Güney Çin'in büyük şehirlerinin (Şangay, Hankow, Kanton) düşmesinden önce Yagtzeh Nehri'ni geçerken Mao ve Chu The tekrar bir bildirme yayınladılar:

"Her türlü işteki işçilerin ve çalışanların işlerine devam etmelerini ve ticaretin her zamanki gibi sürmesini diliyoruz..."

İşçi sınıfı buna aynen nyda ve hareketsiz bekledi. Halk Kurtuluş Ordusu şehri işgal etmeden iki gün önce 22 Nisan 1949'da Nanking'den gelen bir rapor duruma şöyle anlatıyordu:

"Nanking halkı hiçbir heyecan ibaresi göstermiyor. Ticaret her zamanki gibi devam ediyor. Bazı dükkanlar kapalı ama bu alışverişin az olmasından kaynaklanıyor... Sinemalar hala tıkım tıkım dolu."

Kastro'nun devrini

Fidel Kastro'nun iktidara gelişi ne işçi sınıfının ne de köylülüğün ciddi bir rol oynamadığı, ancak orta-sınıf aydınlarının tüm siyasi arenayı doldurduğu bir olaydır. Küba'da önderlerin ağzından az çok gerçeğe uygun bir monolog olarak yazılmış C. Wright Mills'in Listen Yankee (Dinle Ey Amerikalı!) adlı kitabı her şeyden önce devrimin ne olmadığını anlatır:

"...bu devrim ücretli işçiler ile kapitalistler arasındaki bir kavga değildi... Bizim devrimimiz işçi sendikalarını ve şehirlerdeki ücretli veya işçi partilerinin ya da bunlara benzeyen herhangi bir yücün yapıldığı bir devrim değildi."

"...şehirlerdeki ücretli işçiler devrimci bir bölünce sahip değillerdir; onların sendikaları ancak Kuzey Amerika'daki sizin sendikalarımız gibidir: Daba fazla para ve daha iyi çalışma koşulları peşindedirler. Onları sadece buralar ilgilendirmişim."

Kastro'nun tereddütsüz taraftarı Paul Baran sanayi proletaryasının devrim içinde oynadığı önemsiz rol üzerine şöyle yazar:

"Anlaşılan sanayi işçilerinin çalışan kesimi tüm devrim boyunca genel olarak pasif kalmıştır."

Ayaklanmanın başlamasından 16 ay sonra 9 Nisan 1958'deki genel grev çağrısının tamamen başarısız kalmasını nedeni sanayi proletaryasının aldırmazhıdır. İşçiler çekimser kaldılar, komünistler ise grevi sabote ettiler. (Komünistlerin Kastro satılma katılmaları daha sonraki tarihlere rastlar.)

Orta sınıf hareketi

Kastro hareketi orta sınıfın bir eseridir. 1956 Aralık ayında Meksika'dan kalkarak Küba'ya işgal eden Kastro'nun önderliğindeki 82 kişi ve bunlardan sağ kalıp Sierra Maestra'daki mücadeleye katılan 12'sinin tümü işte o sınıftadır.

Che Guevara, sanayi işçilerinin ilerdeki sosyalist devrimlerde merkezi bir unsur olabilmek açısından zayıflığını ve acizliğini kendine has bir biçimde şöyle anlatır:

"Kendisi yabilerin meydanına getirdiği bir arda ile kendi büyük amaçları için, en başta toplumun baki bir dağılımı için savaşan gerillolar kırsal bölgeleden şehirlere yönlenecekler... İktidara ele geçirilmesi için özel kavgalarını ulusal bölgeyle kurulumu bu arda buradan kalkarak şehirleri dışardan kışatacaklar."

Ona göre sanayinin gelişmesi sosyalist devrimin önünde bir engel oluşturur:

"Nüfusun büyük merkezlerde yoğunlaştığı, gerçek sanayileşme olmasa da yine de gelişmiş hafif ve orta sanayileri olan ülkelerde gerilla grupları kurmak daha zor. Şehirlerin ideolojik etkileri gerilla mücadelesini zorlaştırır."

Sanayi proletaryasının rolüne sahte bir bağlılık ile Che, köylü gerillalarının "işçi sınıfının ideolojik tabanı Marksizmi kabul etmeleri gerektiğini" söyler ama bunu söylerken marksizmin asıl özünü oluşturan, sosyalist devrimin işçi sınıfının kendi eseri olduğu gerçeğini proletaryanın tarihin nesnesi değil öznesi olması gerektiği gerçeğini göz ardı eder.

Başından itibaren Kastro'nun programı orta sınıflardan kabul görebilecek geniş liberal reformları ifkundan öteye geçmedi. Coronel derginin Şubat 1958 sayısında yazdığı bir yazısında Kastro, yabancı yatırımları devletleştirmek doğrultusunda hiçbir planı olmadığını anlatır:

"Şahsen ben devletleştirmenin en iyi haliyle bile ancak sıkıntı yaratan bir araç olduğu görüşüne vardım... herhangi bir toplu devletleştirme girişimi açıktır ki bizim ekonomik programımızın en önemli maddesine (azami hızla sanayileşmeye) engel teşkil edecektir. Bu nedenle, yabancı yatırımlar burada her zaman hoş karşılanacaktır ve emniyette olacaktır."

2 Mayıs 1959'da Kastro, Buenos Aires'de Amerika Devletler Örgütü'nün Ekonomik Konseyinde şöyle demiştir:

"Biz özel yatırıma karşı değiliz... Uluslararası şirketler ulusal şirketlerle aynı garantilere ve aynı baklara sahip olacaklar."

Kastro'nun bunları kolaylıkla bir kenara atılıp, yerine devlet mülkiyetine ve planlamaya dayalı bir programa geçmesini anlayabilmek için şu noktaları göz önüne almak yeter: Karşılıklı mücadele içindeki sınıfların (işçiler ve kapitalistlerin, köylüler ve toprak ağalarının) acizliği; orta sınıfın mevcut tarihsel zayıflığı; ve Kastro elitinin her şeye kadırlığı.

Kastro, gerçekleşmiş olan devrimin aslında sosyalist bir devrim olduğunu ancak 16 Nisan 1961'de ilan etti. Küba Devlet Başkanı Osvaldo Dorticos Torrado'nun sözleri ile, halk o gün aniden "keşfetti ki bunun gündür alkışladıkları ve halkın yararına olan şey aslında bir sosyalist devrimdi." Halkın tarihin bilinçli öznesi değil aciz

nesnesi kılan bonopartist dalaverenin mükemmel bir örneği!

Aksayan sürekli devrim

Her ne kadar geç gelişen burjuvazinin tutucu ve korkak niteliği (bakınız Troçki'nin teorisinin ilk maddesi) mutlak bir veri ise de, genç işçi sınıfının devrimci karakteri (ikinci madde), ne mutlak ne de kaçınılmaz bir olgudur.

104

Troçki'nin teorisine göre, sosyalist devrime önderlik edecek olan güç, devrimin öznesi proletaryanın ortalıkta olmadığı bir ortamda, bu kez tam aksi yönde, devlet kapitalizmine yol açabilir. Troçki'nin teorisindeki bir kısım gözlemlerin geçerliliğini her zaman için koruyan değerlendirmeler olduğunu, bir kısım sonuçların ise ancak koşullu (proletaryanın öznel faaliyetinin düzeyine dayanan) değerlendirmeler olduğunu göz önünden kaçırmayacak olursak, bu teorinin "Aksayan, devlet kapitalisti, Sürekli Devrim" diye adlandırabileceğimiz bir çeşitlenmesine varabiliriz.

Nasıl 1905 ve 1917 Rus devrimleri ve 1925-27 Çin devrimi Troçki'nin teorisinin tipik örnekleri, Mao'nun ve Kastro'nun iktidara gelişleri de "Aksayan Sürekli Devrim"ün tipik, en saf ve aşırı örnekleridir.

Geri kalmış ülkelerde işçi sınıfının gerçekten devrimci olup olmadığını belirleyen faktör işçi sınıfını etkileyen partilerin, özellikle de komünist partilerin faaliyetleridir. Bu sübjektif etken üzerinde stalinizmin geri kalmış ülkelerdeki karşı-devrimci rolü belirleyici olmuştur.

İşçi Demokrasisi / Mayıs 1998

Markсист Teorinin Önemi

105

Lenin tekrar tekrar "*devrimci teori olmadan devrimci bir parti olamayacağını*" söyledi. Marks ve Engels, marksizmi bilimsel sosyalizm olarak tarif ettiler. Bilim, ister fizik olsun ister kimya isterse Marksizm olsun bir sloganlar koleksiyonu olarak öğrenilemez. Üstünde ciddi bir şekilde çalışılmalıdır.

İşçi sınıfının üniversitesi

Marks ve Engels; devrimcilerin, işçi sınıfını tarihsel ve uluslararası deneyimlerini genelleştirmek zorunda olduklarını söylerler. Bu, ancak teori aracılığı ile yapılabilir. Kimse Paris Komünü'nü kendi deneyimleriyle bilemez, okumak zorundadır. Troçki, "*devrimci parti sınıfın hafızasıdır, sınıfın üniversitesidir*" derken aynı şeyi söylüyordu. Üniversitede öğrenciler teori öğrenir.

Geleceğe hazırlanmak için geçmişten öğrenmek zorundayız. Önce gelen Bolşevikler'den Karl Radek anılarında, 1917'nin fırtınalı günlerinde Lenin'in kendisine önlerindeki görevleri anlamasına yardımcı olacağı için Fransız Devrimi'ni okumasını söylediğini yazar. Aynı dönemde Lenin, en önemli teorik çalışmalarından biri olan Devlet ve Devrim'i yazmıştır. St Just Fransız Devrimi sırasında "*yarım bir devrim yapanlar kendi mezarlarını kazarlar*" demişti.

Bütün devrimler yarım devrimler olarak başlar. Eski ile yeni yan yana durur. Şubat 1917 devrimi Çar'ı devirdi, polisi dağıttı, sovyetleri kurdu, bütün işyerlerinde işçi komiteleri kuruldu-bütün bunları yeniydi. Ancak eski kurumlar da ayakta idi. Ordudaki generaller yerinde duruyordu, fabrikalar kapitalistlerin, toprak toprak sahiplerinin elindeydi ve emperyalist savaş sürüyordu.

Lenin Nisan 1917'de Rusya'ya döndüğünde, 10 bin işçi ve asker onu Petrograd'daki Finlandiya istasyonunda karşıladı. Petrograd Sovyet Başkamı sağ kanat Menşevik Chkheidze ona bir demet

çiçek vererek "muzaffer Rus Devrimi adına baş geldin" dedi. Lenin çiçekleri kenara itti, binlerce işçi ve askere dönerek şöyle dedi, "Hangi muzaffer Rus Devrimi? Çar'dan kurtulduk! Fransızlar da 1792'de Kraldan kurtulmuşlardı. Fabrikalar hala kapitalistlerin elinde, toprak toprak ağalarının elinde, emperyalist savaş sürüyor. Kabralsun Geçici Hükümet! Savaşa Sun! Toprak, ekmeç ve harış! Bütün iktidar sovyetlere!" Bir tarihçi, Sukhanov, sahneyi şöyle anlatır:

"İnsan binlerce işçi ve askerın Lenin'e 'Yusa!' diye lahvıvacığını umardı. Ama onlar tamamen şaşkındılar. Çarlığın ve palisin dağılmasından v kadar heyecanlıydılar ki Lenin'in neden durumı eleştirdiğini anlamıyordı. Sessizlik içinde duyulan tek ses Bolşevik parti eski Merkez Komite üyesi Guldemberg'indi. 'Lenin çıldırmış. Tamamen çıldırmış!' diye bağırdı."

Lenin St Just'ın sözlerini iyi anladığından devrime nihai zafere doğru önderlik etti.

Yenilgiye uğrayan devrimler

1917'den beri birçok devrim yarı yolda kaldı ve karşı-devrimle sonuçlandı. Almanya'da 1918 Kasım Devrimi Kayzer'i devirdi ve işçi sovyetlerini kurdu. Ancak generaller ve fabrika sahipleri yerlerini korudu. 1919'da ordu subayları Rosa Lüksemburg, Karl Liebknecht ve diğer komünistleri öldürdü. Birkaç yıl sonra da Almanya'da Naziler iktidara geldi.

İran'da 1979'da kitle grevleri, işçi şuraları (konseyler) önderliğinde bir genel greve dönuşürü ve şah devrildi. İşçilerin önderleri Tudeh (Komünist) Partisi ve Fedailer'di. Her iki grup da Moskova'yı. İran halkının ve bütün müslümanların birliğini savındılar. Aycullah Humeyni ile uzlaştılar ve o da karşılığında solı katletti.

Üçüncü örnek Endonezya. 1960'ların başında Endonezya Komünist Partisi'nin üç milyon üyesi vardı. Bu rakam Bolşeviklerin 1917'deki çeyrek milyon üyesinden kat kat fazlaydı. Ayrıca KP ile ilişki içindeki örgütlerde on milyon işçi vardı. Ancak liderlik stalinist olduğu için Endonezya ulusunun ve bütün müslümanların birliğini savunuyordu. Burjuva milliyetçi Devlet Başkanı Sukarno'ya desteklediler. 1966'da General Sukarno'nun altındaki biri, General Suharto darbe yaptı ve 1.5 milyon komünisti katletti.

Kapitalist sistemin çelişkilerini, parlamalara yol açan güçleri an-

lamak için Marksist ekonomiyi öğrenmek zorundayız.

Önderlik

Önderlik yapmak, öngörmektir. Öngörebilmek içinse ekonomi, siyaset, tarih, felsefe, toplumu teorik olarak anlamaya ihtiyaç vardır. Parti üyelerinin küçük bir azınlığının teoriyi bilmesi yetmez. Herkes bilmelidir. Lenin "devrimci bir partide taban-tavan yoktur" der. Bunun için herkes marksizmi bilmelidir. Devrimci parti kapitalist ordu veya kapitalist fabrikanın kopyası değildir. Fabrikada menajerler karar verir, işçiler itaat etmek zorundadır. Orduda generaller emir verir askerler hazırolda durur. Devrimci partide her üyenin düşünme, karar verme ve davranma gücü vardır.

Elbette pratikte devrimci bir örgütün içinde bilinç düzeyinde, teorinin bilinmesinde eşitsizlik vardır. Ancak bu eşitsizliğe karşı mücadele edilmeli. Partinin içinde proleter bir tutum adına entelektüellere saldırmak partiye zarar verir. Aslında böyle bir saldırı entelektüellerden çok işçilere yönelir. İşçilerin teoriyi anlayamayacağı varsayımı işçilere hakarettir. Marks neden 26 yılını Kapital'i yazmaya harcadı? Kitabı bitmedi. Sadece birinci cilt kendisi hayattayken yayımlandı. İkinci ve üçüncü ciltler Engels tarafından, Marks'ın ölümünden sonra toplandı. Neden Rus Marksistleri 1890'larda işçiler için akşam sınıfları düzenleyerek onlara marksizmi öğrettiler?

Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin sağ kanadı Rosa Lüksemburg'a saldırmıştı. Lüksemburg onlar için fazla entelektüeldi. Herhalde Alman olmamasından (Polonyalıydı) ve kadın olmasında da hoşlanmamışlardı. Benzer şekilde 1923'te Lenin ölüm döşegindeyken, Stalin Troçki'ye entelektüel diyerek saldırdı ve daha sonra Troçki'yi "kozmpolit" diye mahkum etti. Bununla da Yahudi olduğunu ima ediyordu. Altın alta Yahudi düşmanlığı yapıyordu.

Okunmak ve tartışmak

Marksist literatürü okunak ve Marksist konuşmaları dinlemek parti üyelerinin marksizmi kavraması için yeterli değildir. Parti üyelerinin etrafında bir çevrelerinin olması gerekir. Parti üyeleri kendi işyeri, okul veya mahallesindeki bir çevre, birkaç kişi ile politik ilişki içinde olmalıdır. Bu ilişkiler, üyelere cevaplaması gereken sorular soracaklardır.

Örneğin biri, "devrim gerek diyorsun ama bak Rus Devrimi dik-

tatürlüğe yol açtı" diyecektir. Eğer parti üyesi Rusya'da devrimden sonra olanları, Alman Devrimi'nin yenilgisini Rusya'nın izolasyonuna yol açtığını, böylece rejimin dejenerik olduğunu ve Stalin'in yükselmesine olanak verdiğini, bu nedenle Stalin'in devrimin mezar kazıcısı ve devlet kapitalizminin kurucusu haline geldiğini anlatabiliyorsa teoriyi kavramıştır. Parti üyesi ve ilişkisi arasındaki diyalog ona neyi bildiğini ve daha önemlisi ne bilmediğini öğretir.

Diyalog

Marksiizmin kalbi diyalektiktir, yani üye ve üye olmayanların diyalogu. Tek tek parti üyeleri çevreleriyle nasıl bir tartışma başlatıp yürütebilir? Anahtar, devrimci gazetenin satılmasıdır. Sadece gösterilerde ve sokakta değil, işyerinde, okulda ve mahallede az sayıda insana düzenli olarak gazete satılmalıdır. Böylece satıcılar gazete alanları zaman ve zamanla birçok tartışma yapabilir.

Lenin, "*devrimci gazete partinin örgütleyicisidir*" der. Gazete nasıl örgütler? Sadece gazete satışının örgütlenişi ve paraların toplanması ile içeriği değil, üyelerin "çevre"yi örgütlemesini sağlayarak dışarıyı da örgütler. Ciddi bir çevresi olmayan örgüt devrimci bir örgüt değil yok olmaya mahkum pasif bir sektir. "Çevresi" olmayan 'devrimciler' sudan çıkmış balık gibidir.

İşçi Demokrasisi / Ekim 1998

Kapitalizm ve Silahlı Kuvvetler

Türkiye bölgede büyük bir askeri güç haline geldi. Hükümet bir yandan ücretleri aşağıya çekmeye, bütçe açığını kapatmak için özelleştirmeler yapmaya çalışıyor, diğer yandan da tank ve helikopterler için büyük miktarlarda para harcıyor.

Geçen ay silahlanmaya harcanan bu devasa para büyük patronların gazetelerinde bile tartışılır hale geldi. Hürriyet gazetesi köşe yazarı Bekir Coşkun şunları yazıyordu:

"Bu ülkede kişi başına yarım aspirin ama 3 el bombası düşüyor. Onbin kişiye bir sağlık ocağı, ama iki tank... Bütçesinin (fonların birlikte) yarısından çoğunu silaha ayıran bir ülke kalkınabilir mi?"

Türkiye'nin ulusal geliri Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya'dan daha düşük olmasına rağmen, Türk ordusu NATO'nun ABD'den sonra ikinci büyük ordusu.

Bu yazı, kapitalizm ve askeri kuvvetler arasında nasıl bir ilişki olduğunu açıklayabilmek amacıyla kaleme alındı.

Askeri Mekanizma ve Ekonomi

Marks, ölüm sanayisinin yani ordunun genel olarak sanayinin bir parçası olduğunu yazar. Yıkıcı güçler üretici güçler tarafından belirlenir. Orta çağda üretimi yapan köylünün atı ve tahtadan yapılmış bir de sabanı vardı, süvarilerin de atı ve fazladan bir de kılıcı vardı.

Birinci Dünya Savaşı sırasında milyonlarca insan orduya alındı. Milyonlarca da silah ve mühimmat üretmek üzere sanayi üretiminde çalıştırıldı. Her zaman ordunun yapısı o toplumun yapısını yansıtmaktadır. Ancak bu yansıma orduda çok daha aşırı bir biçimde olur. Fabrikada işçiler usta ve yöneticilere bağımlı çalışır, orduda da askerler subay ve komutanlarına bağımlıdır.

Kapitalizm Tarihinde Silahlanma Ekonomisinin Değişen Rolü
Savaş sanayi, kapitalizmin farklı dönemlerinde farklı roller oynadı. Kapitalizm genç ve ilerici iken ordunun rolü çok daha bağımlı bir oldu. Ancak kapitalizm krize girdiğinde işler değişti.

1933'te Almanya'da işsizlik sekiz milyona ulaşmıştı. Nazilerin silahlanma ekonomisi birkaç yıl içinde işsizliği ortadan kaldırdı. Bu örneği ABD, İngiltere ve diğer kapitalist ülkeler izledi. Savaş sonrası girilen soğuk savaş döneminde düzenli ordular 1920 ve 1930'ların ilk döneminden çok daha büyük (tabii ki savaş döneminden daha düşük) düzeylerde tutuldu.

O zamanlar biz bu duruma "Sürekli Silahlanma Ekonomisi" adını verdik. İstihdam sorunu yoktu ancak ekonomi çelişkilerle doluydu. 1956'da yazdığım "Sürekli Savaş Ekonomisi" başlıklı makalemde bu çelişkileri açıkladım.

Silahlanma harcamaları tam istihdam koşulları sağlıyor ancak silaha çok para harcayan ülkeler savunmaya daha az para harcayan ülkelere göre sanayinin ihtiyaçlarına daha az para harcamak zorunda kalıyorlardı. Bu durumu yarattığı sorunlar 1960'lar ve 1970'lerin başında açıkça görülmeye başladı. Soğuk savaş döneminde silahlanma harcamaları istihdam oranını yüksek tutuyordu ancak Japonya ve Batı Almanya gibi savunmaya çok daha az para harcayan ülkeler ABD veya İngiltere'ye göre kendi sanayilerini geliştirmekte çok daha yetenekli olduklarını gösterdiler. Batı Almanya ve Japonya araba, elektronik vb. gibi sektörlerde rekabette daha başarılı oldular. Doların çöküşü ve bununla birlikte 1970'ye petrol fiyatlarının hızla yükselmesi sonucu ABD ve İngiltere askeri bütçelerinden büyük oranda kesinti yapmak zorunda kaldılar.

Kapitalizm ve Silahlı Kuvvetler Arasındaki İlişki Basit Değil

Silahlı kuvvetlerin kapitalizme hizmet ettiği doğrudur ancak bu durum generallerin topluma dayatmaya çalıştığı kendilerine ait çıkarları olmadığı anlamına gelmez. Bir kapitalist kendi çıkarlarını savunmak için gangster çalıştırabilir. Ama bu durum gangsterin kendi çıkarları olmadığı anlamına gelmez. Ekonomi bir toplumun altyapısıdır, askeri kuvvetler ve politika üstyapının bir parçasıdır. Üstyapının altyapıya etkisi vardır. Türkiye'de generaller devasa büyüklükte bir ordu beslemek istiyor. Bu büyüklük, Türkiye'de bir çok kapitalistin arzu ettiği kadar çok daha üzerinde bir büyüklüktür.

Marmara Depreni olduğunda canlı olarak enkaz altında yatan insanların hayatını kurtarmak için kürekleri ve buldozerleriyle hızla gelen bir ordu yerine düzeni sağlamak için silah ve tanklarıyla orda olan bir ordu gördük. Generallerin Türkiye işçi sınıfına ve ezilen uluslara ilişkin kendi gündemleri var. Ve bu gündemlerini topluma kabul ettirmeye çalışıyorlar.

Umut ve Korkuyla Geçen Binyıl

I 848'de Karl Marks ve Friederich Engels tarafından yazılan Komünist Manifesto şöyle ifade ediyor:

"Günümüze kadar varolan bütün toplumların tarihi sınıfl mücadelesi tarihidir. Özgür insan ve köle, patrisyen¹ ile plebs, bey ile serf², lonca³ ustası ile kalfa, tek sözcükle, ezen ile ezilen birbirleriyle sürekli karşı karşıya geldiler. Kesintisiz ancak kimi zaman örtük, kimi zaman açık bir kavga sürdü. Bu kavga, her seferinde toplumun ya genel bir devrimci yeniden yapılanmasıyla ya da çarşan sınıfların birlikte mahvolmasıyla sonuçlandı."

Spartakiis'in liderliğindeki köle ayaklanması ve bütün diğer köle ayaklanmaları yenildi. Ancak bu yenilgi, Roma İmparatorluğu'nda köleci sistemin devam etmesi anlamına gelmedi. Kölelerin yerini serfler aldı. Köleciliğin yerini feodalizm aldı. Bu süreç Alman aşiretlerinin Roma İmparatorluğu'nu işgal etmesiyle hızlandırdı.

Feodalizmden kapitalizme geçişten bahsettiğimizde genellikle bu sürecin çok sorunsuz olduğunu sanlıyoruz. Birisi feodalizm konusunda yarım saat kadar süren bir bölüm okuyarak, kapitalizmi hakkındaki bölüme geçebilir. Aslında bu süreç çok daha sorumlu, çok daha çelişkili bir süreçti. Feodalizm Avrupa'da bin yıldan fazla yaşadı. İnşae geçtiğinde ve feodal toplumun çatlaklarından kapitalizm yükselmeye başladığında bu tek yönlü yukarı doğru bir yol değildi. Aslında 11. yüzyıl Arap İspanyası üç yüzyıl sonraki İspanya'dan çok daha gelişkindi. 17. yüzyılda, Otuz Yıl Savaşı (1618-1648) sırasında Almanya nüfusunun yarısı yok oldu.

Feodalizmin dehşeti dur durak bilmeksizin devam etti. Bir örnek verecek olursak, bin yıl boyunca toprak efendisi kendi kontrolindeki köylerdeki genç kadınların bakireliğini bozma hakkına sahipti. Serflerin, özellikle de kadın kısmının ezilmesi çok uzun süre devam etti.

Kapitalizm kendinden önceki bütün ekonomik ve toplumsal sistemlerden çok daha dinamik. Kapitalizm, üretici güçleri devasa boyutta geliştirdi ve herkes için bolluğu mümkün kıldı. Aynı zamanda kapitalizm, farklı kapitalistler ve farklı kapitalist devletler arasındaki rekabetten harap halde. General Motors ve Ford arasındaki rekabet ikisini de işçilerini daha fazla sömürmeye zorladı. Kapitalistler arasındaki anarşik rekabet her kapitalist işletmede işçiler üzerinde zulmü dayatıyor. Aşırı zenginlik dehşet verici yoksullukla birlikte yaşanıyor. Kıtık insanlık için yeni bir durum değil; binlerce yıl onunla yaşadık. Ancak o kıtlıklar yiyecek yetersizliğinden kaynaklanıyordu. Kapitalizmde bugün milyonlarca insan açlık çekerken dünyada tahıl fazlası var. Aşırıklar basit bir örnek gösterilebilir. Her yıl 20 milyon çocuğun temiz su yokluğunu nedeniyle öldüğü hesaplanıyor. Dünyanın en zengin adamı Bill Gates'in bir yıllık kârı, hiçbir çocuğu temiz sudan mahrum bırakmayacak su kuyularının kazılmasını ve su teçhizatının yapılmasını garantileyebilir. Bir yıllık kâr!

Kapitalistler arası rekabet sadece ekonomik bir biçim almıyor tabii ki, askeri bir biçim de alıyor.

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle Polonya asıllı büyük Alman devrimci Rosa Lüksemburg insanlığın önündeki alternatiflerin sosyalizm ve barbarlık olduğunu yazdı.

Bugün bizler barbarlık hakkında onun bilebileceğinden çok daha fazlasına biliyoruz. Lüksemburg; Nazi gaz odaları kurulmadan, Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombaları atılmadan önce Ocak 1919'da öldürülmüştü.

1990'ların başında, "1990'lar Avrupası'nı gözlemlemenin 1930'lar filmi ni yavaş çekimde izlemeye benzediğini" söylemiştim.

Son 20 yılda dünyada üç ekonomik daralma yaşandı. Ancak bunlar 1929-33'te yaşanan korkunç krizin soluk kopyalarıydı. Avrupa'da aşırı sağ bir hareketin, faşizmin yükseldiği doğrudur. Ancak Le Pen Hitler'in sadece soluk bir kopyasıdır. Le Pen'in Ulusal Cephesi, Hitler'in 13 milyon oyu karşılık 5 milyon almıştır. Ancak ikisinin sahip olduğu desteğin niteliği arasında radikal bir fark söz konusudur. Hitler'in desteği krizde her şeylerini kaybetmiş çılğın küçük burjuvalardı. Le Pen'in kitlesel desteği o kadar öfkeli değildi. Hitler daha Ocak 1933'te iktidara gelmeden önce silahlı bir yurucu güç oluşturmuştu. Le Pen'in destekçileri ise sağda solda ger-

çekleşen göçmenlere karşı fiziksel saldırılara karıştılar.

Madalyonun öbür yüzü olan işçi mücadeleleri de 1930'ların sokak bir kopyası. 1990'larda Fransa'da sınıf mücadelesinin yükseldiği doğrudur. Ancak, Kasım-Aralık 1995 kitle grevleri bile Haziran 1936'da Fransa'da yaşanan kitlesel fabrika işgalleriyle karşılaştırılmaz.

114

1990'lar hikayesinin 1930'lar filminin yavaş çekimi olmasının anlamı öncelikle filmin durdurulması olasılığının, filmin hızlı oynaması durumuna göre daha mümkün olduğudur.

Daha da önemlisi işçi sınıfının politik durumu devrimciler açısından 1930'lara göre çok daha elverişlidir. 1930'larda Stalinist partiler tüm Avrupa'da sola egemendiler. Tabii ki Hitler'in zaferi kaçınılmaz değildi. Troçki, Hitler'i durdurmak için Almanya'da Komünist ve Sosyal Demokrat Partiler arasında birleşik bir cephenin kurulması ihtiyacını çok parlak bir şekilde tartıştı. Hitler durdurulabilirdi. Her şeyden önce Sosyal Demokrat Parti'nin aldığı 8 milyonluk oy ve Komünist Parti'nin 6 milyonluk oy toplamı Nazi cıplarından fazlaydı. Daha da önemlisi, işçi partilerinin aldığı desteğin niteliğiydi. Troçki, Nazi desteğinin izole bireylerden oluşan "insanlık tozu"ndan oluştuğunu, işçi partilerinin ise fabrikalarda, demiryollarında devasa bir güce sahip olduğunu yazıyordu. Hitler durdurulamadı çünkü stalinist politikalar birleşik cepheye karşıydı. Stalin sosyal demokratları "sosyal faşist" olarak tanımlıyordu.

Yine 1936'da Fransa'da gerçekleşen fabrika işgalleri proletarya devrimi için sadece Fransa'da değil Almanya dahil olmak üzere başka ülkelerde de bir sıçrama talimatı olabilirdi. Ne yazık ki kısa süre önce faşist dedikleri sosyal demokrat işçilerle bile işbirliğine yanaşmayan stalinistler liberal partiyle koalisyon kurulması için tartıştılar. Her şey Stalin'in dışişleri politikalarına hizmet etmek üzerine kuruluydu. Bu durum Mayıs 1936'da Halk Cephesi pankartıyla seçilen parlamentonun 1940'ta Nazi Almanyasıyla işbirliği yapan Mareşal Petain'i Fransa hükümet başkanı olarak seçmesiyle sonuçlandı.

Bugün, Rusya ve Doğu Avrupa devlet kapitalisti rejimlerin dağılması sonucu stalinist partilerin Avrupa'daki gücü çöküntüye uğradı. Şimdi devrimcilere parti inşa etmek için çok daha geniş bir alan var.

Yeni bin yıl bize hem umut veriyor hem de tehlikelere karşı uyar-

ıyor. Biz "aşırılikler çağı"nda yaşıyoruz; aşırı olanaklar ve aşırı tehlikeler. Filozof Spinoza'nın akıllı öğütüne nymalıyız: "*Ne gülmeli ne de ağlamalı; ama anlamalı.*" Bizler, sınırsız olanakların olduğu bir dönemde yaşıyoruz.

Komünist Manifesto işçi sınıfını kapitalizmin mezar kazıncısı olarak tarif ediyor. Şimdi, uluslararası işçi sınıfı Manifesto'nun yazıldığı dönemdekiyle karşılaştırılamayacak kadar çok daha güçlü. Sadece Güney Kore'deki sanayi işçilerinin sayısı Marks'ın öldüğü tarih olan 1883'te dünyada varolan toplam işçi sayısından daha fazla. Kazanacağımız bir dünya var.

Seattle'daki çatışma kapitalist şirketlere karşı öfkenin devasa boyutunu gösterdi. Almanya'nın çok satılan Der Spiegel dergisi, "*Seattle'daki çatışma yeni bin yılın kapitalizme karşı savaşla başlayacağını gösterdi*" yorumunu yapıyordu. Uzun yıllardır anti-kapitalizm sadece küçük devrimci örgütlerin kelime hazinesinin bir parçasıydı. Şimdi milyonların konuştuğu bir dilin parçası.

115

İşçi Demokrasisi / Ocak 2000

Dipnotlar:

1. Paris'ten: Roma cumhuriyetinin ilk döneminde kalıtsal yönetici idi.
2. Serf: Yan özgür, toprağın bir kısmında kendileri için çalışan ancak toprak sahibine ya karşılıksız emğini sunar, ya karşılık olarak mal verir, ya da para ödemek zorunda bırakılan ve bir toprağınla arınmasına izin verilmeden köylüler.
3. Lonca: Kapitalizm öncesi dönemde zanatkar çıkarlarını korumak amacıyla fiyatları ve malların kalitesini belirleyen örgütlenme. Genellikle krallığın ya da şehir devletinin koruması altında oldu.
4. Stalinizm: Stalin'in kuram ve metodlarına verilen destek. Daha genel anlamda Rusya'da ve Doğu Bloğu'daki devletlerde 1989-91 yıllarına kadar varolan devlet kapitalizmi örgütlenme biçimine verilen ad.

Mayıs 1968: İlham ve Uyarı

Mayıs 1968'de Fransa'da yaşananlar dünyanın her yerinde sosyalistlere ilham kaynağı oldu.

Öğrenci gösterileri ve üniversite işgallerinin birikimi 10-11 Mayıs Barikatlar Gecesi'nde patladı ve binlerce öğrenci, genç işçi ve Latin Mahallesi sakinleri ile polis arasında muazzam bir çatışma yaşandı. Göstericiler polisi başarılı bir biçimde geri püskürttüler.

Çok güçlü bir desteğe sahip olan ve Barikatlar Gecesine kadar öğrenci eylemlerine muhalefet eden Fransız Komünist Partisi (FKP) artık yükselen dalga ile baş etmenin en iyi yolunun hareketin önderliğine geçmek olduğuna karar verdi. FKP ve yönetiminde olduğu sendika konfederasyonunu CGT, bir günlük bir grev ve gösterinin emniyet sübabı işlevini göreceğini umarak 13 Mayıs için grev çağırdı.

Yangın hızla büyüdü

FKP liderliği daha önce defalarca yaptıkları türden, aslında tabanda inşa edilmeyen göstermelik bir grev olmasını bekliyordu. Ama yanlışlardı. 13 Mayıs gösterisine 1 milyon işçi ve öğrenci katılmıştı. Tabandaki işçiler inisiyatifli olarak grevi uzattılar. 14 Mayıs'ta Nantes'deki Sud Havacılık işçileri süresiz grev ilan ettiler ve fabrikayı işgal ettiler. Ertesi gün 15 Mayıs'ta Renault-Cleon fabrikası işgal edildi. 16 Mayıs'ta işgal bütün Renault fabrikalarına ve ardından diğer araba ve uçak imalat işyerlerine yayıldı. 19 Mayıs'ta tren, posta ve telgraf hizmetleri durdu. Metro ve şehir içi otobüsler de buna katıldı. Madenler, limanlar ve hava yolları da greve gitti. 20 Mayıs'ta grev 10 milyon işçiyi kapsayan bir genel grev haline dönüşmüştü. Daha önce hiç grev yapmamış olanlar; dansçılar, tumbolcular, gazeteciler, tezgahçılar, teknisyenler de greve katıldı. Kızıl bayraklar işyerlerini süslüyordu.

Devlet Başkanı De Gaulle çaresiz kalmıştı. 24 Mayıs'ta referandum çağırıldığında Fransa'da oy pusulalarını bastırabileceği tek bir matbaa bulamadı. Panik halinde pusulaları Belçika'da bastırmaya kalkıştı. Ancak Belçikalı işçiler de dayanışma göstererek oy pusulalarını bastırmayı reddettiler. 29 Mayıs'ta Almanya'daki Fransız askerlerinden destek bulmayı umarak Fransa'yı terk etti.

Hareket geri çekiliyor

Bütün bunlara rağmen işçi mücadelesi dalgası geri çekildi. 27 Mayıs'ta sendika liderleri işçilere -düşük ücretli işçilere %35 ücret artışı gibi- önemli ekonomik kazanımlar sağlayan bir anlaşma imzaladılar. Greve son çağrısı yapıldı, sağcılar inisiyatifli ele geçirdi ve 30 Mayıs'ta kitlesel bir gösteri yaptılar. Polis işgali işçileri TV ve radyo istasyonlarından çıkardı, süren her türlü gösteriye saldırdı ve iki işçi ile bir lise öğrencisini öldürdü.

"Ölmüş kuşakların geleceği yaşayanların beyninde bir kabus gibi asılı kalmaya devam eder" K. Marks

İşçilerin ileriye doğru bu muazzam hareketi boyunca Stalinizmin ölü ağırlığı etkisini hissettirdi. Fransız işçilerinin FKP'ye büyük bir bağlılığı vardı. Bir kuşak işçi parti tarafından eğitilmiş ve yetiştirilmişti. Geçmişteki bir örnek, KP'nin işçiler üzerindeki gücünü iyi bir şekilde gösterir: Amerikan ve İngiliz orduları Alman ordusunu yendiğinde FKP önderliğindeki direniş hareketi Maqui, Paris'i işgalden kurtardı. Paris silahlı işçilerin kontrolündeydi. FKP Genel Sekreteri Maurice Thorez Moskova'dan Paris'e uçarak 'tek polis, tek ordu, tek devlet' politikasını açıkladı. Thorez'in bahsettiği polis, savaş boyunca Nazilerle işbirliği yapmış olan polisti. Buna rağmen işçiler Thorez'in talimatını kabul ettiler ve silahlarını teslim ettiler.

FKP ve CGT bürokrasisinin belirleyici rolü

Paris'te bir milyon işçi ve öğrencinin gösteri yaptığından bahsetmiştik. FKP liderliği işçilerle öğrencilerin bir araya gelmesini istemedi. Öğrenciler FKP'nin etkisinden daha uzaktı ve Partiden çok daha soldaydılar. FKP liderleri bu nedenle, gösterideki işçi korteji ni öğrenci kortejinden koparmak için yirmibin görevliden oluşan bir zincir oluşturdular.

Fabrika işgallerinde de FKP ve CGT bürokrasisinin rolü belirleyiciydi.

İşçilerin %80-90'ı eve gönderildiği için sadece bir azınlık işgalere katıldı. Evlerinde izole olan işçiler hareketin strateji ve taktiklerini tartışma ve havasını soluma olanağını kaçırdılar.

Grev komiteleri işçiler tarafından seçilmemiş, sendika görevlilerince atanmış işçilerden oluşuyordu.

118 Genel grevi bitirmek için bir fabrikadaki işçilere diğer fabrikadaki işçilerinin işe döndüğü söylendi ve bu taktik birçok yerde tekrarlandı. İşyerleri arasında sendikalardan bağımsız bir haberleşme ağı olmadığı için bu taktik sonuç aldı.

Rusya'da Şubat 1917 Devrimi

Mayıs 68'de Fransa'daki işçilerin bilincindeki çelişkileri anlamak için bakılması gereken en iyi yer Rusya'daki Şubat 1917 devrimidir. Bu devrim Çarlığı yıkmıştı. Polis teşkilatı tamamen dağılmıştı. İşçiler her yerde Sovyetlerde örgütlenmişti. Ordun içinde asker komiteleri ortaya çıkıyordu.

Lenin o dönemde Rusya'da egemen olan durumu "ikili iktidar" kavramı ile tarif etti. Sovyetler güçlüydü ama Sovyetlerin yanı sıra burjuva Geçici Hükümet vardı. Asker komiteleri vardı ama ordunun generalleri yönetmeye devam ediyordu. Sovyetler, milyonlarca insanın barış istediğini dile getiriyordu ama emperyalist savaş devam ediyordu. Her fabrikada güçlü işçi komiteleri vardı ama fabrikalar hala kapitalistlerindi. Milyonlarca köylü Sovyetlerde örgütlenmişti ama toprak sahipleri tek em2 toprak kaybetmiş değildi. Sovyetlerin liderliği, Menşevikler ve Sosyal Devrimciler burjuva hükümeti ve politikalarını destekliyordu.

Şubat Devrimi geçmişten bir kopuştu ama kesin bir kopuş değildi. Dönemin kurumlarında ve milyonların bilincinde çelişkiler varılmaya devam ediyordu.

Petrograd Sovyeti yeni ve harika bir kurumdü ama önderliğinde Bolşevikler yoktu. Sağ kesimin yönetimindeydi. Sovyetin 1600 üyesinin sadece 40'ı, %2.5'i Bolşeviklerden oluşuyordu. Çarı destekleyen milyonlarca insanın, Çarlıktan kopuşu ve sola kayışı onları hemen Bolşeviklere getirmede. Bolşeviklerin sağındaki örgütlere, Menşevikler ve Sosyal Devrimcilere aktılar. Bolşevikler Moskova ve Petrograd Sovyetlerini Eylül ayında kazanmaya kadar aylarca mü-

cadele ettiler. Şubat ve Ekim arasındaki olayları uzun uzun anlatacak yerimiz yok. Bu süreç Bolşeviklerin hedefe doğru hep istikrarla yürüttükleri bir süreç değildi. Bolşeviklerin Petrograd'daki erkisi Haziran sonuna kadar artmaya devam etti. Temmuz başında geri itildiler: Parti pratik olarak yasadışı hale getirildi, matbaası yok edildi, Lenin saklanmak zorunda kaldı, Troçki tutuklandı. Temmuz, Troçki'nin yazdığı gibi, bir iftira kampanyası ayıydı. Basın histerik bir biçimde Lenin'in Alman ajanı olduğu suçlamalarıyla doluydu. Sağa kayış, aşırı sağcılara güven verdi ve 27-30 Ağustos'ta Rus Genelkurmay Başkanı General Kornilov bir darbe girişiminde bulundu. Başarılı olsaydı faşizm adını İtalyanca'dan değil Rusça'daki karşılığundan öğrenecektik. Troçki hapisneden Kornilov'a karşı Petrograd'ın savunmasını örgütledi. Kornilov'un yenilmesi Bolşeviklerin ileri doğru yürüyüşünü hızlandırdı. Birkaç gün sonra Bolşevikler Petrograd ve Moskova Sovyetlerinde çoğunluk haline geldiler ve birkaç hafta sonra da Ekim Devrimi oldu.

Devrim bir günlük bir olay değil bir süreçtir. İşçiler eskiden egemen olan burjuva fikirlerden kopmak zorundadırlar ama bu kopuş bir günde tamamlanmaz. Bir süre işçiler içinde çelişkili bir bilinç varılmaya devam eder. Bolşeviklerin Nisan'dan itibaren sloganı olan "*toprak, ekmek ve barış- bütün iktidar Sovyetlere*", toprak isteyen milyonlarca köylünün, ekmek isteyen milyonlarca aç insanın ve savaşın eziyet ettiği milyonların sorunlarına cevap vermek açısından tutarlıydı. Ancak uzunca bir süre birçok işçi, "elbette toprak istiyoruz ama savaş bitene kadar bekleyelim, parlamentodan bize toprak veren bir yasa geçsin", "*elbette barış istiyoruz ama savaşta galip çıkalım sonra barış sağlanır*" diye düşünüyordu.

Mart 1917'de Bolşevik partinin 23 bin üyesi, Sovyetlerde de %2.5'lik bir destekleri vardı. Bolşevikler zalere doğru ilerlemelerine yetecek güçte bir sıçrama tahtasına sahiptiler.

FKP'nin solundaki alternatifler

Fransa'da Mayıs 68'de Troçkistlerin sayısı 400'dü. Örgütlü Maoistlerin sayısı da benzerdi. Stalinistlere alternatif olamayacak kadar küçüktiler. Troçkistlerin onbinlerce üyesi olsaydı, 13 Mayıs gösterisindeki bir milyon işçi ve öğrenci ile 20 bin kişilik görevli zincirini aşarak bir araya gelmek gerektiğini başarılı şekilde tartışabilirlerdi. İşgal altındaki fabrikalardaki işçilerle eve gitmemelerini, işyerin-

de kalmalarını tartışarak onların inisiyatifinin önünü açabilirlerdi. Atanmış komiteleri kabul etmek yerine grev komitelerini seçmeyi savunabilirlerdi. Fabrikalar arasında iletişim sağlayarak bürokrasinin grevi bitirmek için kullandığı böl-yöner taktiğini etkisizleştirebilirlerdi.

Gelmekte olan Mayıs 68

120

Gelecekte kitlesel bir patlama kaçınılmaz. Elbette önceden bunun tam olarak ne zaman olacağını kestirmek imkansız. Nirekim Lenin, Şubat devriminden üç hafta önce İsviçre'de bir grup Genç Sosyalist'e konuşma yaparken, 1905 devrimi üzerine analizini, Rus devrimini kendi kuşağının değil gençlerin görebileceğini söyleyerek bitirmişti. Devrimden birkaç gün önce (7 Şubat'ta) arkadaşı Inessa Armand'a "Dün bir toplantı vardı, toplantılar beni yoruyor, sinirlerim iyi durumda değil, baş ağrıları, toplantının sonunun lekelenmeden çıktım" diye yazıyordu. Birkaç gün sonra devrimin başlayacağını bilse bu şekilde şikayet etmezdi.

Önemli dönüm noktaları asla öngörülemez. Bu çok anlaşılır bir durum. Uzunca bir süre tarih çok yavaş ilerler. On, yirmi yıl boyunca sadece moleküler değişiklikler yaşanır, sonra aniden bir günde veya bir haftada, kuşaklar boyunca olmadığı kadar büyük değişiklikler gerçekleşir.

Bugün kapitalizmin çelişkileri 1968'de olduğundan çok daha keskin. 1968, kapitalizm tarihindeki en uzun ekonomik genişleme döneminin sonuna doğru gerçekleşti. 1973'ten buyana ekonomik durgunluklar birbirini izledi. Kapitalizmin istikrarsızlığı her zamankinden fazla, işçilerin sömürsü ve huzursuzluğu günbegün artıyor. Büyük patlamaların olması kaçınılmaz. Ancak bu patlamaların proleter bir zaferle sonuçlanması için devrimci partiye olan ihtiyaç her zamankinden fazla. İşçi kitlelerinin kendiliğinden eylemi bulur gibidir. Devrimci parti ise piston görevi görür. Tek başına bir piston hiçbir işe yaramaz, kendi başına bulur ise etrafa dağılarak kaybolur. İşçi sınıfının zaferi için liderlik sorunu yaşamsaldır. Mayıs 68 bizim için hem bir ilham hem de bir uyarı olmalıdır.

Mayıs 1998

Faşizme Karşı Mücadele: Anti Faşist Birlik

121

30 Ocak 1933'te Hitler Almanya Başbakanı oldu. Bu kaçınılmaz bir sonuç değildi. İki ay önce, Kasım 1932'de Sosyal Demokrat Parti (SPD) 7.2 milyon, Komünist Parti (KPD) ise 6 milyon oy almıştı. Yani iki örgüt toplam 13.2 milyon alırken Nazilerin oyu 11.7 milyon, yani 1.5 milyon daha azdı. Bundan daha önemlisi işçi örgütlerini destekleyenlerin niteliği idi. Troçki'nin dediği gibi:

Seçim istatistikleri terazisinde 1 milyon faşist oy 1 milyon komünist oyla aynı değerdedir. Ama devrimci mücadelenin terazisinde büyük bir fabrikadaki bin işçi, bin tane küçük devlet görevlisi, katip, onların karıları ve yakın validelerinden yüz kere daha büyük bir gücü temsil eder. Faşistlerin kitlesinin önemli bir kısmı insan tazudur.

Ne var ki iki kitlesel işçi örgütünün liderliği de tamamen iflas etmişti.

SPD Nazizme karşı demokrasiyi savunmak için Alman devletine ve polisine güveniyordu. Hitler iktidara geldikten sonra bile SPD lideri Otto Wels insanlara endişelenmemelerini söylüyordu: yeni kabine sadece Nasyonal Sosyalistler'den değil, Alman Milliyetçileriyle Nasyonal Sosyalistlerin koalisyonundan oluşmaktaydı. Oniki hükümet üyesinden sadece üçü Nazi'ydi, diğerleri Muhafazakarlardı. Ayrıca Hitler, Meclisteki yemini ile Devlet Başkanına Weimar Anayasası'nı koruma sözü vermişti. Nazi içişleri bakanı Wilhelm Frick, kabinenin Komünist Parti'nin yasaklanmasını reddettiğini ve basın özgürlüğüne karışmayacağını açıklamıştı! Elbette iki ay sonra Komünist Parti yasaklandı ve seçimlere katılmak isteyen sosyalist adaylar tutuklandı.

23 Mart 1933'te Hitler'e sınırsız yetkiler veren bir yasa Meclise sunulduğunda SPD lideri Otto Wels tasarıya karşı konuştu ancak yasalar çerçevesindeki bir muhalefet olarak hareket eden Partinin, rejime karşı şiddeti dışlayan yasal bir muhalefette bulunacağını söy-

ledi. Wels şöyle konuştu:

"5 Mart seçimleri hükümet partilerine çoğunluk kazandırarak mülkleri Anayasasının ruhuna ve ruhuna uygun biçimde yönetme şansını verdi... şu anki iktidarlarımızı bir veri olarak kabul ediyoruz. Ancak halkın adalat duygusu da politik bir güçtür ve bu adalat duygusuna seslenmeye devam edeceğiz."

KPD liderliği de daha az çürümüş değildi. Stalin'in izinde Sosyal Demokratların sosyal faşist olduğunu, yani Nazilerle Sosyal Demokrasi arasında niteliksel bir fark olmadığını ilan etmişlerdi. KPD'nin Parlamento kanadının lideri Remelle 14 Ekim 1931'de, Hirtler'den sonra sıra Remelle'in diyecekti:

"Faşist brylerden korkunuyoruz. İplikleri pazara bütün diğer hükümetlerden daha çabuk çıkacak. (Komünistlerden, 'vet öyle!' sesleri yükselir)".

Troçki bütün tutkunu ve parlaklığıyla Alman işçilerini Hitler'in temsil ettiği felaketle yüzleşmeye çağırıyordu. 23 Kasım'da yazdığı, "Almanya, Uluslararası Durumun Anahtarı" adlı broşürde şöyle diyordu:

"Alman krizinin çözümünün imkanı yönde gelişeceği sudur Almanya'nın kaderini değil (hi bu bile yeterince önemli), Avrupa'nın kaderini, dünyanın kaderini uzuna bir dönem için belirleyecek... Nasyonal Sosyalistlerin iktidara gelmesi her şeyden önce Alman proletaryasının çıkarının yok edilmesi, örgütünün imha edilmesi, bendisine ve geleceğine olan inancının ortadan kaldırılması anlamına gelir. Toplumsal ilişkilerin Almanya'da çok dağınıklaşmış ve krizlenmiş olduğu düşünülürse, İtalyan faşizminin rebennenden çıkma uygulamaları Alman Nasyonal Sosyalistlerinin yapıncaklarının yanında soluk ve neredeyse insaneel bir deney olarak kalacaktır... On tane proletyer ayaklanması, birbiri ardına on yenilgi Alman işçi sınıfını, Alman 'yavru' fındisinin kim olacağı sorusunu imla gününde olduğu biranda faşizm karşısında geri çekilmek kadar zayıflayıp güçten düşüremez... Almanya dünyadahi durumun belirleyecek kilit bir noktadadır."

Troçki, Almanya, Uluslararası Durumun Anahtarı broşürünü yazdıktan üç gün sonra Alman işçilerine Faşizme Karşı İşçilerin Birleşik Cephesi İçin isimli acil bir çağrı ve yarı daha yazdı:

"İşçi-Komünistler, yüzbinler, milyonlarcasınız. Gidebileceğiniz bir yer yok, size yitcek kadar pasaport yok. Faşizm iktidara gelirse, sizin kafatularınız ve omurgalarınızın üzerinden korkunç bir tunk

gibi geçecek. Kuruluşunuz amansızca mücadele etmektedir. Ve sadece Sosyal Demokrat işçilerle kuracağımız mücadeleyi bir birlik zafer getirebilir. İşçi-Komünistler acele edin, çok az zamanınız kaldı!"

28 Mayıs 1933'te "Almanya'da Yıkım: Liderliğin Sorumluluğu" makalesinde tekrar şöyle yazıyordu:

"Alman proletaryasının benzeri olmayan yenilgisi, Rus proletaryasının iktidarı almasından bu yana en önemli olaydır."

22 Haziran 1933'te, "Almanya'daki felaket hiç kuşkusuz işçi sınıfı tarihindeki en büyük yenilgidir" diye yazdı.

Almanya'nın derslerinden öğrendik

1974'te İşçi Partisi'nin iktidara gelmesinden sonra üç yıl içinde işsizlik altıyüzbinden bir milyon altıyüzbine çıktı. Ücretler düştü, savaşın beri ilk kez hayat standardında reel bir düşüş oldu. Yoksulluk ve yoksulluk olduğu için Nazi Ulusal Cephe (NF) için büyüme koşulları mevcuttu. 1976'da NF yerel seçimlerde 44 bin oy aldı. Diğer faşist parti olan Ulusal Parti, Blackburn kenti belediye meclisinde iki sandalye aldı. 1977'de Londra Büyükşehir Belediye seçimlerinde NF 119.063 (1973'te oyların %0.5'inden %5'e çıkan bir) oy aldı ve Liberal Partiyi 33 seçim bölgesinde üçüncü sıraya itti. Essex üniversitesinin yaptığı bir çalışmaya göre NF bu dönemdeki desteği ile nispi temsil sisteminde 25 millervekili alabilirdi.

NF, Ağustos 1977'de büyük bir siyah nüfusun yaşadığı Güneydoğu Londra'da bir semt olan Lewisham'da yürüyüş düzenledi. SWP iki bin üyesini ve yerel olarak sekizbin civarında çoğunluk siyah olan işçi ve genci seferber etti. Nazi karşıtları polis kordununun yararak faşistleri fiziksel olarak durdurdular.

Lewisham'daki SWP faaliyeti İşçi Partisi'nin bütün sözcüleri tarafından mahkum edildi. Dönemin Başbakan yardımcısı Michael Foot, "Nazileri işçiler fırlatarak ve polise saldırarak durdurmak yanlışır. Faşistlere karşı en etkisiz yöntem ımlar gibi davranmaktır" diyordu. İşçi Partisi Genel Sekreteri Ron Hayward, üyelerine aşırı sol ve aşırı sağ örgütlerden uzak durma çağrısı yaptı. Ona göre şiddet kullanan göstericilerle (yani SWP ile) NF'li faşistler arasında fazla fark yoktu.

Ağustos 1977'de Lewisham'daki olaylar Kasım 1977'de Anti Faşist Birliğin (ANL) kuruluşu için bir sıçrama tahtası oldu.

ANL; İşçi Partisi'nin sol kanadından ramınmış millervekilleri ve

SWP tarafından kurulmuş bir birleşik cepheydi.

ANL son derece popüler bir hareket haline geldi. Gençlik için NF'e karşı bir odak yaratmak için (NF genellikle gençleri örgütlüyordu), ANL Nisan 1979'da yerel seçimlerden önce Londra'da ilk şenliğini düzenledi. Katılım herkesin beklentilerinin ötesindeydi. 80 bin kişi Trafalgar Meydanı'ndan 6 mil uzaktaki şenlik alanına kadar yürüdü. Irkçıya Karşı Rock'la beraber, Manchester'da 35 bin kişilik, Cardiff'te beşbin, Edinburgh'da sekizbin, tekrar Londra'da yüzbin kişilik, diğer birçok kentte benzer kitlesel şenlikler örgütlendi. Yerel seçimlerde NF'in oyları büyük ölçüde düştü. Leeds kentinde %54, Bradford'da %77, en güçlü olduğu yer olan Londra'nın Doğu Yakası'nda bile %40 oy kaybettiler.

ANL birçok sendikanın desteğini aldı. Nisan 1978'de, şenlikten önce metal işkolunda örgütlü AFUW'nun 30 şube ve bölgesi ANL'i desteklediğini açıklamıştı. Yerel sendika şubelerinin bir araya geldiği 25 sendika platformu, Madencilik Sendikası NUM'in 11 bölge örgütü, Taşımacılık ve Genel Hizmetler sendikası TGWU, devlet memurlarının sendikası CPSU, teknik elemanlar sendikası TASS, Gazeteciler sendikası NUJ, Öğretmenler sendikası NUT ve Belediye ve sağlık işçileri sendikası NUPE'den 6 ile 10 arasında değişen şube, belli başlı onüç fabrikadan işyeri temsilcileri komitesi ve İşçi Partisinin 50 yerel teşkilatı ANL'i desteklediğini açıklamıştı. Şenlikten sonra bu sayılar arttı.

ANL çökici altında ezilen faşistler bir daha 1976-77'dekine yakın bir güce ulaşamadılar. 1976'da NF Leicester kentinde 44 bin, Londra'da 119 bin oy almıştı. 17 Mayıs 1998'de yapılan son yerel seçimlerde iki Nazi parti olan İngiliz Ulusal Partisi ve Ulusal Cephe'nin toplam oyu sadece üçbindi.

Faşizme mücadeleleminin iki hattı vardı: Farelere ve farelerin çoğaldığı kanalizasyona saldırmak. Faşistlerle mücadele etmek yeterli değil. Aynı zamanda faşizmin gelişmesinin koşullarını yaratan işsizlik, düşük ücretler ve yoksullukla da mücadele etmek gerekiyor. Bu iki hattın birleştirilmesinin bir örneği üniformalı İremşirelerin Ulusal Sağlık Hizmetlerini savunmak için ve Nazilere karşı kapı kapı dolaşarak kampaya yapmasını örgütlemektir.

Fransa'daki 'SOS Irkçılık' ile karşılaştırma

1974 seçimlerinde Fransa'daki Nazi partisi Ulusal Cephe (FN) oyların sadece %0.74'ünü almıştı. 1981'de oy oranı daha da azala-

rak %0.5 oldu. Ancak 1981'de Sosyalist François Mitterand'ın devlet başkanlığına seçilmesiyle durum radikal biçimde değişti. Yaşanan hayal kırıklığı muazzamdı. İşsizlik iki kattan fazla arttı. FN mantar gibi her yerden bitmeye başladı. 1984'te 2 milyon oyla, oyların %2'sini aldı. Mart 1986 genel seçimlerinde Komünist Partiyle aynı sayıda, 35 milletvekili aldı. O zamandan bu yana seçim sistemi değişti ve FN'in şimdi milletvekili yok ama 1000'den fazla belediye başkanı var ve Güney Fransa'da dört tane küçük kentin belediyesi onların kontrolünde. Haziran 1997'deki son genel seçimlerde beş milyon oyla, oyların %15'ini aldılar.

İngiltere'deki Faşist Parti Ulusal Cephe'nin (NF) oy eğrisi hızla aşağıya doğru giderken Fransa'da Nazilerin oyları neden tersi bir grafik izliyor? Bu durum İngiltere ve Fransa'daki objektif koşulların farklılığıyla açıklanamaz.

İngiltere'deki siyahların nüfus içindeki oranı Fransa'nunkiyle benzer, %5-6 arasında. İşsizlik düzeyleri farklı değil. İşçi mücadelelerinin düzeyi söz konusu dönemde Fransa'da İngiltere'ye göre çok daha yüksekti. İngiltere işçi mücadelelerinde en uzun ve en derin durgunluk dönemini yaşamıştı.

O halde FN ile NF'in kaderlerinin farklılığını nasıl açıklayacağız? Sübjektif mısra bakmak zorundayız. İngiltere'de ANL var. Fransa'da Nazi'lere karşı mücadele eden örgüt SOS Irkçılık. Bu örgüt Sosyalist Parti'nin kuyruğu durumunda. SOS Irkçılık'ın lideri Harlem Desir FN ile çatışmaya karşı çıkarak bunun Le Pen'in işine yarayacağını öne sürüyor. Irkçılığı kökünden sökmek için kamuoyuna güveniyor, soldaki ve sağdaki örgütlerden eşit katılım bekliyor. SOS Irkçılık gösteriler örgütleniyor ama bunlar faşistlerle fiziksel olarak mücadele etmeye uygun örgütlenmiyor. Faşistler bir yerde gösteri yaparken SOS Irkçılık başka bir yerde gösteri yapıyor.

Mitterand, SOS Irkçılığı etkisizleştirmekte temel bir rol oynadı. Unutmayalım, Mitterand, savaş sırasında Nazilerle işbirliği yaparak 70 bin Yahudi'yi gaz odalarına teslim eden Mareşal Petain hükümetinin üyesiydi. Mitterand devlet başkanı olduktan sonra, Mareşal Petain'ın ölüm yıl dönümlerinde bu 'büyük Fransız yurtseverinin' mezarına çelenk koydu. Aynı mezara Ulusal Cephe'nin lideri faşist Le Pen de çelenk bırakıyor.

Gelecek İşçi Sınıfının!

Lenin, yüzyılım başında savaşlar ve devrimler çağına adını at-
tığımızı yazıyordu. O günden buyana yaşanan savaşların sa-
yısı astronomik: 1904'te Rusya-Japonya savaşı, Birinci Dünya Sa-
vaşı, İtalya'nın Habeşistan'a saldırısı, Japonya'nın Çin'e saldırısı, iki
Körfez savaşı, Batı'nın Irak'a saldırısı, İsrail ve Arap ülkeleri arasın-
daki üç savaş, Angola ve Mozambik arasındaki savaş, Eritra'ya kar-
şı Etopya'nın yürüttüğü savaş. Tam bir liste çok daha uzun.

Devrim çağı

Bu yüzyıldaki devrimlerin sayısı da şaşırtıcı: Rusya 1917, Al-
manya 1918-23, Macaristan 1919, Çin 1925-27, Fransa 1936, İs-
panya İç Savaşı 1936-39, Portekiz 1974, 1979'da İran Şahı'na kar-
şı, Irak'ta Kral Faysal'a karşı vs. Birçok devrim oldu ancak bunlar-
dan yalnızca bir tanesi zaferle sonuçlandı. Başarıya ulaşan neden sa-
dece Rus Devrimi oldu.

Eskiye karşı yeni

Devrim anlık bir olay değil, "eski" ile "yeni"nin savaştığı bir sü-
reçtir. Rusya'da 1917 Şubatı'nda durumu çok parlaktı. Çar devril-
mişti, polis yoktu. Her fabrikada işçi komiteleri vardı. Her ordu bi-
riminde asker komiteleri vardı. Köylüler de sovyetlerde örgütlen-
mişlerdi. Ancak fabrikalar hâlâ kapitalistlerin, toprak hâlâ toprak
ağalarınınındı. Eski generaller hâlâ ordunun başındaydı ve savaş de-
vam ediyordu. "Eski" kendiliğinden yok olmadı. "Eski" ve "Yeni"
birlikte duruyordu. Lenin Nisan 1917'de Petrograd'ın kuzeyinde-
ki Finlandiya İstasyonu'na geldiğinde onun 10 bin işçi ve asker kar-
şıladı. Petrograd Sovyeti'nin sağ kanat Menşeviklerden olan Başka-

nı "Yoldaş Lenin, muzaffer Rus Devrimi adına, hoş geldin" dedi ve
ona bir buket çiçek verdi. Lenin çiçekleri kenara iterek kitleye dön-
dü ve şöyle konuştu:

*"Hangi muzaffer devrim? Çar'dan kurtuldunuz da ne oldu?
Fransa'da bunu 120 yıl önce yaptılar... Fabrikalar hâlâ kapitalistle-
rin, toprak toprak ağalarının elinde, emperyalist savaş devam ediyor.
Geçici Hükümet'e son! Emperyalist savaşa son! Toprak, çkmek ve ba-
rış. Tüm iktidar sovyetlere!"*

Lenin "sekteleşmiş"!

Konuşmayı dinleyen binlerce kişi "Lenin çok yaşa" diye mi ba-
ğardı? Hayır! Derin bir sessizlik oldu. Kitle şoka girmişti. Herkes
Şubat'ta olanların sarhoşluğu içindeydi. Bir tek ses duyuldu kalaba-
lıktan, o da Bolşevik Merkez Komitesi eski üyesi Goldenburg'dan
geliyordu:

"Lenin sekteleşti. Lenin çıldırmış, tümüyle çıldırmış!"

Geçmişle bir kopuş yaşanmış ama bu kopuş sonuçlandırılma-
mıştı. Marks'ın "ölü nesillerin gelenekleri yaşayanların beyninde bir
kabustur" diye adlandırdığı buydu. 1917'de bu oluyordu. Geçmiş
tümüyle kaybolmadı. Petrograd Sovyeti'ne 1600 delege seçilmişti.
Bunların sadece 40'ı yani yüzde 2.5'i Bolşevikti. Daha önce Çar'ı
destekleyen milyonlar sola kaydıklarında Bolşevikleri değil Sosyalist
Devrimcileri ve Menşevikleri desteklediler.

İngiltere'de Mayıs 1997 genel seçimlerinden bu yana partimi-
zin etkilediği kitlenin büyüklüğü 30-40 bin arttı. Ancak üzülerek
belirtmem gerekiyor ki Tony Blair'i destekleyenlerin sayısı beş mil-
yon arttı. Kitleler sola kaydıklarında otomatik olarak en sola gitmi-
yorlar. Bu nedenle "Eski" ile "Yeni" arasında her zaman bir müca-
dele olur. Bu mücadele sürerken ortaya çıkan problem her şeyin
çok mükemmel olduğunun düşünülmesidir. Ancak gerçeklerle
yüzleşmemiz gerekiyor. Lenin'in Bolşevik Partisi'ni yeniden silahlı-
landırması, partiyi mücadelenin gerekliliğine ikna etmesi bir ay al-
dı. Sonra da parti üyelerine, durumu kitlelere "sabırla" anlatmaları
gerektiğini söyledi. Lenin Temmuz'da saklandı, Troçki hapse atıldı
ve parti yayın organları kapatıldı. Bu Lenin'in bir Alman ajanı ol-
duğu iddiasınının yayıldığı aydı. Lenin'e en büyük iftiraları

atan artık Menşevik sağ kanatta yer alan Rus Marksizminin babası Plekhanov'du. Lenin'in Alman ajanı olduğu dedikodusunu da zaten Plekhanov yaymıştı. Bolşevik Partisi savunma pozisyonuna itildi, hatta Lenin hakkındaki dedikodulara inanan bazı üyeler partiyi terk ettiler. Bu nedenle sağın kendine güveni arttı.

Kornilov'a karşı

27 Ağustos'ta Çarlık ordusunun Genel Kurmay Başkanı General Kornilov iktidarı ele almanın zamanı geldiğine karar verdi. Sadece Bolşeviklere karşı değil sovyetlere ve sendikalara karşı bir darbe hazırlığına girişti. Kornilov kazansaydı "faşizm" İtalyanca değil Rusça kökenli bir kelime olacaktı. Hapishanedeki Troçki ile birlikte Lenin saklandığı yerden Kornilov'a karşı birleşik bir savunma örgütledi ve bu verili durumu tümüyle değiştirdi. Kornilov yenildikten birkaç hafta sonra Bolşevikler Petrograd ve Moskova Sovyeti'nde çoğunluk oldular. Bundan bir ay sonra da iktidarı ele geçirdiler.

Almanya ve Rusya

Ekim 1917'yi Almanya'daki gibi başka devrimlerle karşılaştırdım. Rosa Lüksenburg öldürüldükten sonra Alman Komünist Partisi'nin genel sekreteri olan Heinrich Brandler ile 1950'lerde tanıştım. 1918'de partinin kaç üyesinin olduğunu sordum. 4 bin üyenin olduğunu söyledi. Bolşeviklerin Şubat 1917'de 23 bin üyesi vardı. Bu 23 bin üye de Alman Komünist Partisi'ne kıyasla çok daha iyi eğitilmiş ve donatılmışlardı. Alman partisi asıl olarak 1919'da kuruldu. Brandler, 4 bin üyenin yarısının Marksist değil pasifist olduğunu anlattı bana. Almanya'daki devrimci durumun Rusya'nın hiç gerisinde olmadığını, hatta işçi sınıfının çok daha büyük ve güçlü olduğunu, dünya tarihinin akışını değiştirebilmesi açısından Almanya'daki devrimci durumun Rusya'dan da önemli olduğunu, ancak devrimin nasıl kaybedildiğini anlamak için Chris Harman'ın "Kaybedilen Devrim: Almanya 1918-23" adlı kitabını mutlaka okuyun. 1923'te Hitler Bayyera'daki darbe girişimiyle çok güçlü olmasa da kapıyı çalmaya başlamıştı bile

Kaybolan fırsatlar

Aynı hikayeyi anlatmak için bütün devrimlere değinmeyeceğim. 1968 Fransa tam bir ilham kaynağı idi. Ancak bu kadar parlak bir fırsatın neden çöpe atıldığını sormamız gerekiyor. 10 Mayıs gecesi kurulan barikatların polisi püskürttüğünü biliyoruz. 11 Mayıs'ta bir milyon kişi Paris sokaklarındaydı. 13 Mayıs'ta genel grev oldu ve fabrikalar işgal edildi. Hepsi mükemmel ama Fransa hala kapitalist. Kazanamadılar çünkü "eski" olan öğrencilerle işçileri birbirinden ayırdı. "Eski"nin temsilcisi o dönemde kirlesel bir güce sahip olan Fransız Komünist Partisi (FKP) idi. Paris'teki büyük gösteri sırasında FKP'nin görevlendirdiği 20 bin "komünist" kol kola girerek FKP'nin erkisi altında olmayan ve çok daha devrimci düşüncelere sahip olan öğrencileri işçilerden uzak tuttu. İşçilerin öğrencilerin devrimci fikirleriyle "zehirlenmesini" istemiyorlardı. 10 milyon işçi grevdeyken grev komiteleri kurulmuştu ama seçilmiş komiteler yoktu. Komiteler sendika bürokratları tarafından tayin ediliyordu. Fabrika işgalleri vardı ama sendika bürokratları işçilerin yüzde 90'ını eve gönderiyorlardı. Gerçek trajedi Fransa'daki örgütlü Troçkistlerin sayısının sadece 400 olmasıydı. Orada 20, 30, 40 bin devrimci olsaydı komünist görevlilerin Paris gösterisindeki kordonu kırılıp öğrencilerle işçiler birleştirilebilirdi. Grev anında komitelerin atanmasına karşı seçim için tartışılar, fabrika işgallerine de mümkün olduğu kadar fazla işçiyi katmaya çalışırlardı. Bu olmadığı için hareket çöktü.

Devrim bir günlük bir eylem değil

Burada anlaşılması gereken en önemli nokta devrimlerin bir günlük bir eylem değil geleceğin muzaffer olması için "eski" ile "yeni"nin çanştığı bir süreç olduğudur. Yaralı bir kaplan çok tehlikelidir. Alman kapitalistleri 1919'da yaralanmıştı ve bu nedenle çok vahşileştiler. Daha yüksek ücret için mücadele etmek sorun yaratmıyor. Ancak toplumun tümüyle yeniden şekillenmesi için mücadele ediyorsan tam bir zafer elde etmelisin yoksa yenilgi de o kadar bütünsel ve ağır olur. Geçmişin devasa önemi vardır çünkü devrimler kapıyı çalacak.

Elitist aptallık

1968 kuşağının bir sloganı vardı: "Devrimciysen şit devrim yap." Bu yaklaşım tabii ki elitist aptallık. Bütün hayatları boyunca itilip kakılan ve artık geleceği şekillendirmek için ayaklanan milyonlarca insandır devrimi yapan. Milyonlar mücadele eder ancak başarılı olmak için yön duygusuna ihtiyaç var. Troçki "kitlesel mücadele buhardır, devrimci parti de piston" derken bunu çarpıcı bir şekilde ifade ediyordu. Piston kendi başına hiçbir işe yaramaz. Kendi başına buhar da hiçbir işe yaramaz çünkü dağılıp gider. Devrimci parti olmaksızın devrimin başarısına inanmanın bir yolu yoktur. Bu kitlesel bir devrimci partidir, gerçekten kitlesel. Türkiye işçi sınıfı 1917 Rus işçi sınıfından çok daha büyük. Dolayısıyla Bolşeviklerden çok daha büyük bir partiye ihtiyacımız var. Ekim 1917'de 250 bin Bolşevik üye vardı. Bizim yarım milyon hatta bir milyon üyeye ihtiyacımız var. İngiltere, Almanya, Fransa, Japonya, Endonezya ve bütün dünyada kitlesel devrimci partiler gerekiyor. Bu hiç bir temelli olmayan kör bir iyimserlik değil. İtalyan Marksist Gramsci'nin belirttiği gibi "iradenin iyimserliğine, bilincin de kötümserliğine" sahip olmalıyız. Bazıları fikrî düzeyde çok iyimserler ancak iş "bir şey yapma"ya gelince kötümserleşirler. Dünyada bundan kolay bir şey yoktur. Bu nedenle devrimci partiyi şekillendirmemiz gerekiyor.

Devrim kadar beklemek yok

İngiltere'de yaptığımız Marksizm 98'in panellerinin birisinde İşçi Partisi'nin sol kanat milletvekillerinden Tony Benn bizim devrimde mandığımızı ve insanlara hayatlarını iyileştirmek için devrimi beklemeleri gerektiğini söylediğimizi anlattı. Bizim panelistimiz Pat Stack ise gerçeğin Tony Benn'in iddia ettiğinin tam tersi olduğunu anlattı. İngiltere'den sınır dışı edilmekle tehdit edilen Onibiyo ailesine "devrim kadar bekleyin" demedik. "Sosyalizm istiyoruz, sağlık hizmetlerinin kötüleşmesinden bize ne" demiyoruz. Her şey için bugün-den mücadele ediyoruz. Çünkü bugün birlikte mücadele ederken yarın, tüm geleceğimizi de şekillendiriyoruz. Gelecek bugün başlıyor, 10 yıl sonra değil. Gelecek her küçük çatışmada, her kampanyada, işimiz ve yaşam koşullarımız için verdiğimiz mücadelede.

Dünyada üç eğilim

Dünyada genel olarak üç eğilim var. İlki kâra inanan muhafazakarlar. İkincisi insan ihtiyaçlarına inanan devrimciler. Üçüncü eğilim ise (İngiltere'deki İşçi Partisi, Almanya'daki Sosyal Demokrat Parti, ya da Türkiye'deki sosyal demokratlar gibi) hem kâra hem de insan ihtiyaçlarına inanıyor. Sadaka düzeyinde bir asgari ücret vererek yoksullara baktıklarını söylüyorlar.

Partiyi şimdiden inşa etmemiz gerekiyor diyoruz çünkü gelecek işçi sınıfının. Bir işçi devrimi yenilgiye uğrarsa gelecek kuşaklar mücadeleye devam edecekler. Onlar da kaybederlerse ondan sonraki kuşak devam edecek. Bugün Güney Kore işçi sınıfı Marks'ın öldüğü andaki bütün dünya işçi sınıfından daha büyük. Evet, iyimseriz çünkü gelecek işçi sınıfının!

*Marksizm 1998'de yaptığı kapanış konuşması
İşçi Demokrasisi / Temmuz 1998*

SWP'nin haftalık gazetesi Socialist Worker (Sosyalist İşçi), aylık dergisi Socialist Review (Sosyalist Eleştiri) ve teorik yayın organı International Socialism'de (Uluslararası Sosyalizm) yayımlanan çok sayıda makalesinin yanı sıra Cliff'in başlıca çalışmaları şunlardır:

- ❖ *Imperialism in the Middle East* (Orta Doğu'da Emperyalizm), 1944.
- ❖ *Stalin's Satellites in Europe* (Stalin'in Avrupa'daki uyduları), 1952.
- ❖ *The Nature of Stalinist Russia* (Stalinist Rusya'nın niteliği), 1955. Bu eser genişletilmiş bir biçimde 1963'te *Russia: A Marxist Analysis* (Rusya: Marksist Bir İnceleme) ve yeniden 1974'de *State Capitalism in Russia* (Rusya'da Devlet Kapitalizmi) adıyla yayımlanmıştır. 'Rusya'da Devlet Kapitalizmi' Türkçe yayımlandı.
- ❖ *Mao's China* (Mao'nun Çin'i), 1957.
- ❖ *Rosa Luxemburg*, 1959. Türkçe yayımlandı.
- ❖ *Permanent Revolution: A Re-examination* (Sürekli Devrim: Bir Değerlendirme), 1963. Türkçe yayımlandı.
- ❖ *Incomes Policy, Legislation and Shop Stewards* (Gelir Politikası Yasası ve İşyeri İşçi Temsilcileri), 1966. Colin Baker ile birlikte.
- ❖ *The Employers' Offensive: Productivity Deals and How to Fight Them* (İşverenlerin Saldırısı: Üretimi Arttırma Politikaları ve Bunlara Karşı Mücadele), 1970.
- ❖ *The Crisis: Social Contract or Socialism* (Kriz: Sosyal Uzlaşma veya Sosyalizm), 1975.
- ❖ *Lenin, (Volume 1): Building the Party*, (Lenin: Cilt 1, Partinin İnşası), 1975. Türkçe yayımlandı.
- ❖ *Lenin, (Volume 2): All Power to the Soviets*, (Lenin: Cilt 2,

Bütün İktidar Sovyetlere), 1976. Türkçe yayımlandı.

❖ *Lenin, (Volume 3): Revolution Besieged*, (Lenin: Cilt 3, Devrimin Zor Günleri), 1979. Türkçe yayımlandı.

❖ *Lenin, (Volume 4): The Bolsheviks and World Revolution*, (Lenin, Cilt 4, Bolşevikler ve Dünya Devrimi), 1979. Türkçe yayımlandı.

❖ *Neither Washington nor Moscow*, (Ne Washington, Ne Moskova), 1982. Bu kitap, yazarın 1945 ile 1979 arasındaki çeşitli makalelerini kapsar.

❖ *Class Struggle and Women's Liberation*, (Sınıf Mücadelesi ve Kadınların Kurtuluşu), 1984. Türkçe yayımlandı.

❖ *Marxism and Trade Union Struggle: The General Struggle of 1926*, (Marksizm ve Sendikal Mücadele: 1926 Genel Grevi), 1986. Donny Gluckstein ile birlikte.

❖ *Russia: Workers State to State Capitalism*, (Rusya: İşçi Devletinden Devlet Kapitalizmine), 1987. Peter Binns ve Chris Harman ile birlikte.

❖ *The Labour Party: A Marxist History*, (İşçi Partisi: Marksist Bir Tarih), 1988. Donny Gluckstein ile birlikte.

❖ *Trotsky (Volume 1): Towards October*, (Troçki: Cilt 1, Ekim'e Doğru), 1989.

❖ *Trotsky (Volume 2): The Sword of the Revolution*, (Troçki: Cilt 2, Devrimin Kılıcı), 1990.

❖ *Trotsky (Volume 3): Fighting the Stalinist Bureaucracy*, (Troçki: Cilt 3, Stalinist Bürokrasiye Karşı Mücadele), 1991.

❖ *Trotsky (Volume 4): The Darker the Night the Brighter the Star*, (Troçki: Cilt 4, Karanlık Artıkça Yıldız Parlar), 1993

❖ *Trotskyism After Trotsky*, (Troçki'den sonra Troçkizm), 1999

❖ *A World To Win*, (Kazanacak bir dünya var: otobiyografi), 2000.

Tony Cliff

21. YÜZYILA GİRERKEN

Marksizm

Disiplini, düşüncelerindeki berraklığı ve ne kadar acı olursa olsun gerçeklerle yüzyüze gelmekteki kararlılığı Marksistler için kalıcı bir örnek ve ilham kaynağı olan Cliff, çoğu Türkiye'deki okurlar için özel olarak kaleme alınmış makalelerinde, "Başka Bir Dünya Mümkün" diyenlere gelecek için büyük bir iyimserlik ve umut bırakıyor.

Her okurun rahatça anlayabileceği bir dille kaleme alınmış yazıların belkemiğini, "işçi sınıfının kurtuluşunun kendi eseri olacağı" ve "devrimci bir işçi partisi inşasının hayati önemi" fikirleri oluşturuyor.

Cliff'in berrak fikirlerinin 21. yüzyılda sosyalizm mücadelesine ışık tutacağına, Türkiye'de yeni bir devrimci kuşağın ortaya çıkmasına büyük katkı sağlayacağına inanıyoruz.

İde Yayınları

